

**KONYA İLİ SEYDİŞEHİR İLÇESİ YAYLACIK KÖYÜNDE BAHÇE
TARIMINDA KADINLARIN ROLÜ VE ETKİNLİĞİNİN ÖLÇÜLMESİ**

**Prof. Dr. Cennet OĞUZ
(Proje Koordinatörü)**

**Arş. Gör. Arzu KAN
(Araştırmacı)**

Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, Konya

ÖNSÖZ

Dünyada ve Türkiye’de nüfusun yarısını oluşturan, sosyal ve ekonomik açıdan önemli bir yere sahip olan kadınları kalkınma programları çerçevesinde ayrı olarak ele almak gerekir. Çünkü kadınlar doğası gereği erkeklerden farklı yapıda olup farklı alanlarda faaliyet gösterebilme yetisine sahiptirler. Özellikle tarımsal üretimde sürdürülebilirliği ve kırsal kalkınmanın sağlanabilmesi için gerekli işgücü potansiyeli genellikle işletme sahibi ve ailesi tarafından karşılanmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde tarım işletmeleri, işletme sahibi ve ailesinin işgücüne dayanan aile işletmeleri tipindedir. Bu nedenle kadınlar tarımsal işlerde eşlerine yardımcı olmakta ve tarımda bitkisel ve hayvansal üretimde aktif olarak rol almaktadırlar. Tarımsal faaliyetlerde aktif olarak çalışan kadın nüfus yıldıan yıla artış göstermektedir. Buna karşılık kırsal kalkınma çerçevesinde gerçekleştirilen proje ve programlarda kadınlara gereken önem verilmemektedir. Dünyanın birçok yerinde tarımdaki kadınlara yönelik organizasyonlar bulunmakta olup Türkiye’de de bu tür çalışmaların yapılması gerekmektedir. Özellikle Türkiye’nin AB’ne uyum sürecinde bulunması ve uyum kriterlerinden birinin de kırsal kalkınmanın geliştirilmesi olması bu yönde çalışmalara ağırlık verilmesi gerektiğini göstermektedir.

Bu çalışmada Konya ili Seydişehir ilçesi yaylacık köyünde bahçe tarımında kadınların rolünü ve etkinliğini ortaya koyarak özellikle kırsal kalkınmada tarımda kadın yoksulluğunu azaltmada bahçe tarımı alternatif bir üretim alanı olarak önerilmiştir. Çalışmayı destekleyen Selçuk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü’ne, eseri inceleyip hakemlik yapan Tarım Ekonomistlerine (Üniversite ve Araştırma Enstitüleri) ve bu eseri yayınlayarak yaygın etkisini sağlayan T.C. Tarım ve Köyşleri Bakanlığı Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü yöneticileri ve çalışanlarına teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Cennet OĞUZ,

Arş. Gör. Arzu KAN

ÖZET

Bu çalışma Konya ili Seydişehir ilçesi Yaylacık köyünde bahçe tarımında çalışan kadınların etkinliklerini belirlemeye yönelik hazırlanmıştır. 2006 yılından sonra Yaylacık köyünde başlayan organik çilek yetiştiriciliği projesi ile köyde büyük bir tarımsal kalkınma hamlesi yapılmıştır. Bu süreçte bahçe tarımında kadınların rolleri ve ekonomik etkinlikleri tarımsal kalkınma çalışmalarında önem teşkil etmektedir. Yapılan bu çalışma sonucunda, araştırma bölgesinde ele alınan işletmelerde eşdeğer kişi başı gelirin artmasında kadınların önemli bir rol üstlendikleri belirlenmiş ve bölgede yayım elemanlarının bu gelir artışında etkin olarak faaliyet gösterdikleri tespit edilmiştir.

Yapılan Lojistik Regresyon Analizi sonucu, atıl kadın işgücünün fazla oluşunun işletmelerin yoksulluğunu arttırıcı bir özelliği olduğu, atıl kadın işgücü fazla olan işletmelerin az olan işletmelere göre yoksulluk sınırının altında kalma olasılıklarının 0,917 kat daha fazla olduğu belirlenmiştir. Ayrıca yayım elemanları ile görüşen kadınların bulunduğu işletmelerin yoksulluk riskinin diğer işletmeler göre 7,434 kat daha az olduğu hesaplanmıştır. SWOT Analizi sonucunda ise bölgenin en güçlü yanının halkın yenilikleri benimseme isteğinin fazla oluşu ve kurumlar arası iyi bir iletişim ağının oluşu, en zayıf yanının ise finansman kısıtlılığı ve ürün pazarında rekabetin tam oluşmaması gösterilebilir.

Anahtar Kelimeler: Organik çilek, kırsal kadın, lojistik regresyon, SWOT analizi, Yaylacık köyü.

ABSTRACT

This study was conducted to determine women economic efficiency in horticulture system in Yaylacık village, Seydisehir district, Konya province. A large agricultural development movement has been made after starting the village of Yaylacık organic strawberry farming project in 2006. In this process the role of women in horticulture and agricultural economic activity represents the importance of agricultural development work. As a result of these studies, income increased in per capita equivalent, women play an important role in this increase and extension staffs were active in this revenue growth as their activities have been identified.

As a result of logistic regression analysis, women's labor force idle is poverty-enhancing, the agricultural holdings having women's labor force idle more have 0.917 times more risk than the other agricultural holdings to remain under the poverty line have been determined. Also found that when the agricultural holdings having women with meeting with extension staffs compared to the others, they had 7.434 times less poverty risk. As a result of SWOT Analysis, the strengths of the region were that excessive willingness of the community to adopt the innovations and good communication network between the institutions, the weaknesses of the region were that funding constraints and imperfect product market could be shown

Key Words : Organic strawberry, rural women, logistic regression, SWOT analyses, Yaylacık village.

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖNSÖZ.....	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT	II
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	V
SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	IX
GİRİŞ.....	1
1. METOT VE MATERYAL	4
2. DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE ÇİLEK ÜRETİM DURUMU VE DIŞ TİCARETİ.....	6
2.1. DÜNYA ÇİLEK ÜRETİMİ, İTHALAT VE İHRACATI.....	6
2.1.1.DÜNYA ÇİLEK ÜRETİMİ.....	6
2.1.2.DÜNYA ÇİLEK İTHALATI.....	6
2.1.3. DÜNYA ÇİLEK İHRACATI	6
2.2. TÜRKİYE ÇİLEK ÜRETİMİ, DIŞ TİCARETİ VE PAZARLAMASI	7
2.2.1.TÜRKİYE'DE ÇİLEK ÜRETİMİ.....	7
2.2.2. TÜRKİYE'DE ÇİLEK DIŞ TİCARETİ	8
2.2.3. ÇİLEĞİN PAZARLANMASI	9
3. KIRSAL ALANDA KADINLARIN TARIMDAKİ ROLÜ	11
4. ARAŞTIRMA BÖLGESİ HAKKINDA GENEL BİLGİ.....	13
5. ARAŞTIRMA BULGULARI	14
5.1. İNCELENEN İŞLETMELERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ	14
5.2. İNCELENEN İŞLETMELERİN İŞLETME İŞGÜCÜ POTANSİYELİ VE KULLANIMI	16
5.3. İNCELENEN İŞLETMELERİN GELİR DURUMU VE GELİR KAYNAKLARI	19
5.4. İNCELENEN İŞLETMELERİN ARAZİ POTANSİYELİ VE KULLANIMI	21
5.5. İNCELENEN İŞLETMELERDEKİ KADINLARIN AİLE GELİRİNE KATKILARI VE ÇALIŞMA SAATLERİ	23
5.6. İNCELENEN İŞLETMELERDE ERKEK-KADIN İLİŞKİLERİ	27
5.7. İNCELENEN İŞLETMELERDE AİLE İÇİ VE AİLE DIŞI İŞLERDE KARAR VERİCİLERİN DURUMU.....	31
5.8. İNCELENEN İŞLETMELERDE KADINLARIN KENDİNİ GELİŞTİRME ÇABALARI VE SORUNLAR	38
5.9. ARAŞTIRMA BÖLGESİNDEKİ İŞLETMELERİN ORGANİK ÇİLEK ÜRETİM İMKANLARI VE ÖZELLİKLERİ.....	41
5.10. ARAŞTIRMA BÖLGESİNDE KADINLARIN YAŞANTI MEMNUNİYETLERİ VE NEDENLERİ	46
5.11. ARAŞTIRMA BÖLGESİNDE KADINLARIN ÖRGÜTSEL HAREKETLERİ	48

5.12. ARAŞTIRMA BÖLGESİNDE KADINLARIN SOSYAL AKTİVİTELERİ VE TEKNOLOJİ KULLANMA DÜZEYLERİ.....	51
5.13. ARAŞTIRMA BÖLGESİNDE KADINLARIN GİRİŞİMCİLİK VE YATIRIM YAPMA DURUMLARI.....	56
5.14. ARAŞTIRMA BÖLGESİNDE KADINLARIN YAYIM ELEMANLARI İLE GÖRÜŞME DURUMLARI.....	58
5.15.İNCELENEN İŞLETMELERDE GELİR VE İŞLETME YOKSULLUK ARAŞTIRMASI.....	59
5.16. ARAŞTIRMA BÖLGESİNİN SWOT ANALİZİ.....	61
5.17. KADINLARIN İŞLETME İÇİ ETKİNLİĞİNİ ÖLÇMEK İÇİN KULLANILAN EKONOMETRİK MODEL.....	63
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	65
KAYNAKÇA.....	67

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1. Dünya Çilek İthalat Değerleri	6
Çizelge 2.2. Dünya Çilek İhracat Değerleri	7
Çizelge 2.3. Türkiye’de Yıllar İtibariyle Çilek Ekim Alanı, Üretimi ve Verimi	7
Çizelge 2.4. Türkiye’de Çilek Üretimi Yapan İller ve Yıllar İtibariyle Üretim Miktarları	8
Çizelge 2.5. Türkiye Çilek İhracat Değerleri	8
Çizelge 5.1. İncelenen İşletmelerin Ailedeki Birey Sayısı	14
Çizelge 5.2. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Aile Bireylerinin Cinsiyet Dağılımı	14
Çizelge 5.3. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Aile Bireylerinin Yaşlarının Dağılımı	15
Çizelge 5.4. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Aile Bireylerinin Eğitim Durumlarının Dağılımı	15
Çizelge 5.5. İncelenen İşletmelerin Aile Bireylerinin Yaş Gruplarına Göre Cinsiyetlerinin Dağılımı	16
Çizelge 5.6. İncelenen İşletmelerin Aile Bireylerinin Cinsiyet Durumlarına Göre Eğitim Durumlarının Dağılımı	16
Çizelge 5.7. İncelenen İşletmelerin İşletmede Kullanılan İşgücü Durumu	17
Çizelge 5.8. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Aile İşgücünün Çalışma Süresinin Dağılımı (%)	18
Çizelge 5.9. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Aile İşgücü Ücret Karşılığının Dağılımı (TL)	19
Çizelge 5.10. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Aile Gelir Kaynakları Dağılımı	20
Çizelge 5.11. İncelenen İşletmelerin Gelir Durumlarına Göre Aile Gelir Kaynakları Dağılımı	20
Çizelge 5.12. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre İşletmelerin Arazi Büyüklüğü Ortalamaları (Da)	21
Çizelge 5.13. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Arazi Mülkiyeti	21
Çizelge 5.14. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Üretim Deseni ve Arazi Genişlikleri (Da, Adet)	22
Çizelge 5.15. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Son 5 Yıl İçinde Üretim Deseninde Meydana Gelen Değişiklikler	23
Çizelge 5.16. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Kadınların Aile Gelirine Olan Katkı Türleri	23
Çizelge 5.17. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Kadınların Tarımsal Faaliyette Uğraştığı İşler	24
Çizelge 5.18. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Kadınların Çalışma Saatleri Dağılımı (Saat)	25
Çizelge 5.19. İncelenen İşletmelerin Gelir Durumlarına Göre Kadınların Çalışma Saatleri Dağılımı (Saat)	26
Çizelge 5.20. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Erkeklerin Kadınlara Ev İşlerinde Yardım Etme Durumları	27
Çizelge 5.21. İncelenen İşletmelerin Gelir Durumlarına Göre Erkeklerin Kadınlara Ev İşlerinde Yardım Etme Durumları	27
Çizelge 5.22. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Erkeklerin Kadınlara Çocuk Bakımında Yardım Etme Durumları	28
Çizelge 5.23. İncelenen İşletmelerin Gelir Durumlarına Göre Erkeklerin Kadınlara Çocuk Bakımında Yardım Etme Durumları	28
Çizelge 5.24. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Erkeklerin Kadınlara Kendi	28

Harcamaları İçin Para Verme Durumları	
Çizelge 5.25. İncelenen İşletmelerin Gelir Durumlarına Göre Erkeklerin Kadınlara Kendi Harcamaları İçin Para Verme Durumları	29
Çizelge 5.26. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Eşlerin Birbirleriyle Fikir Alış Verişinde Bulunma Durumları	29
Çizelge 5.27. İncelenen İşletmelerin Gelir Durumlarına Göre Eşlerin Birbirleriyle Fikir Alış Verişinde Bulunma Durumları	29
Çizelge 5.28. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Kadınların Eşleri İle Birlikte Alış Verişe Gitme Durumları	30
Çizelge 5.29. İncelenen İşletmelerin Gelir Durumlarına Göre Kadınların Eşleri İle Birlikte Alış Verişe Gitme Durumları	30
Çizelge 5.30. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Kadınların Mülk Sahibi Olma Durumları	31
Çizelge 5.31. İncelenen İşletmelerin Gelir Durumlarına Göre Kadınların Üzerinde Mülk Olma Durumları	31
Çizelge 5.32. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Gelirin Harcanmasında Karar Vericilerin Durumu	32
Çizelge 5.33. İncelenen İşletmelerin Gelir Durumlarına Göre Gelirin Harcanmasında Karar Vericilerin Durumu	32
Çizelge 5.34. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Çocukların Yetiştirilmesinde Karar Vericilerin Durumu	33
Çizelge 5.35. İncelenen İşletmelerin Gelir Durumlarına Göre Çocukların Yetiştirilmesinde Karar Vericilerin Durumu	33
Çizelge 5.36. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Çocukların Eğitilmesinde Karar Vericiler	34
Çizelge 5.37. İncelenen İşletmelerin Gelir Durumlarına Göre Çocukların Eğitilmesinde Karar Vericiler	34
Çizelge 5.38. Arazi Gruplarına Göre Çocukların Evlendirilmesinde Karar Vericiler	35
Çizelge 5.39. Gelir Durumlarına Göre Çocukların Evlendirilmesinde Karar Vericiler	35
Çizelge 5.40. Arazi Gruplarına Göre Bitkisel Üretimde Karar Vericiler	36
Çizelge 5.41. Gelir Durumlarına Göre Bitkisel Üretimde Karar Vericiler	36
Çizelge 5.42. Arazi Gruplarına Göre Hayvansal Üretimde Karar Vericiler	36
Çizelge 5.43. Gelir Gruplarına Göre Hayvansal Üretimde Karar Vericiler	37
Çizelge 5.44. Arazi Gruplarına Göre Eşya Alımında Karar Vericiler	37
Çizelge 5.45. Gelir Gruplarına Göre Eşya Alımında Karar Vericiler	37
Çizelge 5.46. Aile Gelir Durumlarına Göre Parasal Konularda Karar Vericiler (%)	38
Çizelge 5.47. Aile Gelir Durumlarına Göre Parasal Olmayan Konularda Karar Vericiler(%)	38
Çizelge 5.48. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Kursa Katılma Durumları	39
Çizelge 5.49. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Kursa Katılma Durumları	39
Çizelge 5.50. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Eğitim Düzeylerinin Daha İleri Olmasını İsteme Durumları	39
Çizelge 5.51. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Eğitim Düzeylerinin Daha İleri Olmasını İsteme Durumları	40
Çizelge 5.52. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Daha Fazla Eğitim Alamama Nedenleri Arasındaki İlişki	40
Çizelge 5.53. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Daha Fazla Eğitim Alamama Nedenleri Arasındaki İlişki	41
Çizelge 5.54. Arazi Gruplarına Göre İşletmelerin Organik Çilek Üretimine Yönelme Nedenleri	42
Çizelge 5.55. Gelir Durumlarına Göre İşletmelerin Organik Çilek Üretimine Yönelme Nedenleri	42

Çizelge 5.56. Arazi Gruplarına Göre İşletmelerin Çilek Yetiştiriciliğinden Memnun Olma Durumları	43
Çizelge 5.57. Gelir Durumlarına Göre İşletmelerin Çilek Yetiştiriciliğinden Memnun Olma Durumları	43
Çizelge 5.58. Arazi Gruplarına Göre Çilek Yetiştiriciliğinin Aile ve Bölgeye Katkı Durumları	43
Çizelge 5.59. Gelir Durumlarına Göre Çilek Yetiştiriciliğinin Aile ve Bölgeye Katkı Durumları	44
Çizelge 5.60. Arazi Gruplarına Göre Çilek Yetiştiriciliğine Aile Bireylerinin Katkı Durumları	44
Çizelge 5.61. Gelir Durumlarına Göre Çilek Yetiştiriciliğine Aile Bireylerinin Katkı Durumları	44
Çizelge 5.62. Arazi Gruplarına Göre Organik Çileğe Geçiş Yılı, Organik Çileğin Geliri (TL) ve Toplam Gelir İçindeki Payı (%)	45
Çizelge 5.63. Gelir Durumlarına Göre Organik Çileğe Geçiş Yılı, Organik Çileğin Geliri (TL) ve Toplam Gelir İçindeki Payı (%)	46
Çizelge 5.64. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Hayatlarından Memnun Olma Durumları	46
Çizelge 5.65. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Hayatlarından Memnun Olma Durumları	47
Çizelge 5.66. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Köyün Dışında Yaşama İstekleri	47
Çizelge 5.67. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Köyün Dışında Yaşama İstekleri	47
Çizelge 5.68. Kadınların Köy Dışında Yaşamak İsteme Nedenleri	48
Çizelge 5.69. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Bir Kuruluşa Üye Olma Durumları	48
Çizelge 5.70. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Bir Kuruluşa Üye Olma Durumları	49
Çizelge 5.71. Araştırma Bölgesinde Kadınların Üye Oldukları Kuruluşlar	49
Çizelge 5.72. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Bir Kuruluşa Üye Olma İsteme Durumları	49
Çizelge 5.73. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Bir Kuruluşa Üye Olma İsteme Durumları	49
Çizelge 5.74. Araştırma Bölgesinde Kadınların Bir Kuruluşa Üye Olmayı İstememe Nedenleri	50
Çizelge 5.75. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Bir Kuruluşa Üye Olmayı İstememe Nedenleri	50
Çizelge 5.76. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Bir Kuruluşa Üye Olma İstememe Nedenleri	50
Çizelge 5.77. Araştırma Bölgesinde Kadınların Kadınlara Yönelik TV Programları Seyretme Durumları	51
Çizelge 5.78. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Kadınlara Yönelik TV Programları Seyretme Durumları	51
Çizelge 5.79. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Kadınlara Yönelik TV Programları Seyretme Durumları	51
Çizelge 5.80. Araştırma Bölgesinde Kadınların Kadınlara Yönelik TV Programları Seyretme Saatleri İle Arazi Büyüklüğü Arasındaki İlişki	52
Çizelge 5.81. Araştırma Bölgesinde Kadınların Kadınlara Yönelik TV Programları Seyretme Saatleri İle Gelir Durumları Arasındaki İlişki	52
Çizelge 5.82. Araştırma Bölgesinde Kadınların Radyo Programları Dinleme Durumları	53
Çizelge 5.83. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Radyo Dinleme Durumları	53
Çizelge 5.84. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Radyo Dinleme Durumları	53
Çizelge 5.85. Araştırma Bölgesinde Kadınların Radyo Dinleme Saatleri İle Arazi Büyüklüğü Arasındaki İlişki	54
Çizelge 5.86. Araştırma Bölgesinde Kadınların Radyo Dinleme Saatleri İle Gelir Durumları Arasındaki İlişki	56

Çizelge 5.87. Araştırma Bölgesinde Kadınların Kitap, Gazete v.b. Okuma Durumları	55
Çizelge 5.88. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Kitap, Gazete v.b. Okuma Durumları	55
Çizelge 5.89. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Kitap, Gazete v.b. Okuma Durumları	55
Çizelge 5.90. Araştırma Bölgesinde Kadınların Cep Telefonu Kullanma Durumları	55
Çizelge 5.91. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Cep Telefonu Kullanma Durumları	56
Çizelge 5.92. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Cep Telefonu Kullanma Durumları	56
Çizelge 5.93. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Çevresindeki Kadınlara Örnek Olma Durumları	56
Çizelge 5.94. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Çevresindeki Kadınlara Örnek Olma Durumları	57
Çizelge 5.95. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Çevresindeki İnsanlar İçin Örnek Çalışma Yapma Durumları	57
Çizelge 5.96. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Çevresindeki İnsanlar İçin Örnek Çalışma Yapma Durumları	57
Çizelge 5.97. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Son 5 Yıl İçinde Yatırım Yapma Durumları	58
Çizelge 5.98. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Son 5 Yıl İçinde Yatırım Yapma Durumları	58
Çizelge 5.99. Araştırma Bölgesinde Kadınların Son 5 Yıl İçinde Yaptıkları Yatırım Türleri	58
Çizelge 5.100. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Yayım Elemanları İle Görüşme Durumları	59
Çizelge 5.101. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Çevresindeki İnsanlar İçin Örnek Çalışma Yapma Durumları	59
Çizelge 5.102. Araştırma Bölgesinde Kadınların Yayım Elemanları İle Görüşme Sıklığı	59
Çizelge 5.103. FAO'nun Farklı Demografik Grupların Minimum Kalori İhtiyaçları Hesaplanmasına Dayanan Ölçeği	60
Çizelge 5.104. Araştırma Bölgesinde Eşdeğer Kişi Başı Gelir(TL/Gün), Varyans Analizi Ve Duncan Gruplandırma	60
Çizelge 5.105. Araştırma Bölgesinde İşletmelerin Yoksulluk Göstergeleri	61
Çizelge 5.106. Konya İli Seydişehir İlçesi Yaylacık Köyü Organik Çilek SWOT Analizi	62
Çizelge 5.107. Kadınların Aile İçi Geliri Arttırmadaki Rollerini Gösteren Binary Logistic Regresyon Analizi Değişkenleri ve Sonuçları	64

SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ

EK	:	Eşdeğer Kişi
FAOSTAT	:	Food and Agriculture Organisation Statistic Service
SWOT	:	Strengths, Weaknesses, Opportunities, and Threats
TUİK	:	Türkiye İstatistik Kurumu
WB	:	World Bank

GİRİŞ

Bir ülkenin kalkınması, o ülkede yaşayan insanların yaşam standartlarının artırılmasını ifade eder. Türkiye'nin kalkınmasında ve nüfusun önemli bir bölümünün geçiminin sağlanmasında etkili olan tarım sektöründeki insanların yaşam standartları önem arz etmektedir.

Kırsal alanda yaşam ve çalışma şartları kentsel alana göre daha farklı bir yapıdadır. Her iki kesiminde kendine göre zorlukları olmakla birlikte kırsal alanda birçok olanaktan mahrum kalan insanların yaşam standartlarının daha düşük olması dikkat çekici bir durumdur. Bu nedenle kırsal kesimdeki nüfusun kalkınmasının sağlanması için araştırmalar yapılarak projeler geliştirilip programlar uygulanmalıdır.

Dünya nüfusunun %51'i, Türkiye nüfusunun ise %33'ü kırsal nüfusu oluşturmaktadır. Dünyada ve Türkiye'de toplam aktif nüfusun yaklaşık %45'ini kırsal aktif nüfus oluşturmaktadır (Faostat 2009). Dolayısıyla gerek genel nüfus gerekse çalışan nüfus olarak kırsal alanda yaşayan insanlar önemli bir potansiyeldir.

Bir toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan gelişmesi her şeyden önce toplumu oluşturan bireylerin eşit olanaklara sahip olmasına bağlıdır. Bireylerin tüm olanaklardan eşit yararlanması toplumun dengeli bir şekilde kalkınmasında etkilidir. Yani kalkınmaya yönelik çalışmalarda cinsiyet dengeli bir yaklaşım öngörülmelidir. Dünyada ve Türkiye'de nüfusun yarısını oluşturan, sosyal ve ekonomik açıdan önemli bir yere sahip olan kadınları kalkınma programları çerçevesinde ayrı olarak ele almak gerekir. Çünkü kadınlar doğası gereği erkeklerden farklı yapıda olup farklı alanlarda faaliyet gösterebilme yetisine sahiptirler.

Özellikle tarımsal üretimde sürdürülebilirliği ve kırsal kalkınmanın sağlanabilmesi için gerekli işgücü potansiyeli genellikle işletme sahibi ve ailesi tarafından karşılanmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde tarım işletmeleri, işletme sahibi ve ailesinin işgücüne dayanan aile işletmeleri tipindedir. Bu nedenle kadınlar işlerde eşlerine yardımcı olmakta ve tarımda aktif olarak çalışmaktadır.

Dünyada tarımdaki aktif nüfusun %44'ünü kadınlar oluşturmaktadır. Türkiye'de ise bu oran %61,26'dır (Anonim 2007/a). Tarımsal faaliyetlerde aktif olarak çalışan kadın nüfus yıldan yıla artış göstermektedir. Buna karşılık kırsal kalkınma çerçevesinde gerçekleştirilen proje ve programlarda kadınlara gereken önem verilmemektedir. Dünyanın birçok yerinde tarımdaki kadınlara yönelik organizasyonlar bulunmakta olup Türkiye'de de bu tür çalışmaların yapılması gerekmektedir. Özellikle Türkiye'nin AB'ne uyum sürecinde bulunması ve uyum kriterlerinden birinin de kırsal kalkınmanın geliştirilmesi olması bu yönde çalışmalara ağırlık verilmesi gerektiğini göstermektedir. Yürütülmesi gereken programlarda bütüncül bir yaklaşım uygulanarak kadınlara yönelik çalışmalar da yapılmalıdır. Bu programların uygulanmasında tarımsal yayımın önemi ön plana çıkmaktadır. Kırsal kalkınmanın ve buna bağlı olarak kırsal alandaki insanlarla iletişimin önemli bir parçasını oluşturan tarımsal yayım faaliyetleri tarım alanındaki her tür bilginin ve yeniliğin üreticilere ulaşmasını sağlamaktadır.

Tarımsal yayımın ilkelerine göre her kesimden insana ayrı ayrı programlar ile yaklaşılmalıdır. Yani kadınlar için ayrı gençler için ayrı programlar uygulanmalıdır. Tarımda başarının sağlanabilmesi için olumsuz çevre koşullarının azaltılması ve teknolojik yenilikleri kullanarak üretimde artışın sağlanması gerekmektedir. Bu yalnızca, tarımda sürdürülebilir yöntemlerin ve kalıcı çözümlerin uygulanması ile mümkün olabilir. Üretimin her aşamasında görev alan kadınlara teknolojik gelişmeler doğrultusunda çalışma alanları geliştirilebilir. El sanatları, bahçecilik, seracılık gibi faaliyetlerde bulunmaları teşvik edilebilir. Şanlıurfa'da AB hibe kredileri ile kadınlar seracılık faaliyetini geliştirmektedirler. Ayrıca Eskişehir'de 116 üyesi bulunan ve üyelerinin tamamı kadın olan seracılık kooperatifi kurulmuştur. Bu tür çalışmaların genişletilmesi hem kırsal kalkınmanın gelişiminde hem de kadınların gelişiminde katkı sağlayacaktır.

Türkiye, coğrafi ve iklimsel yapısı itibarıyla her tür bitkinin yetişmesine uygun koşullara sahip olup Avrupa piyasası için önemli bir üretici olmaktadır. Geniş bir yelpazedeki bahçe ürünleri ticari amaçlı yetiştirilmekte ve birçok ülkeye ihraç edilmektedir. Kadınların çalıştığı bir alan olan bahçecilik faaliyetleri her geçen gün değişikliklerin yaşandığı ayrı bir kültürdür. Bahçeciliğin hemen hemen her

faaliyetinde kadınlar çalışabilmektedir. Bu alandaki tekniklerin ve yeniliklerin üreticilere aktarılmasında tarımsal yayım çerçevesinde eğitim seminerleri düzenlenerek bilgilendirme yapılmalıdır.

Avustralya’da yapılan bir projede ekonomik, sosyal ve çevresel sürdürülebilirlikte kırsal kadınların pozisyonlarının iyileştirilmesi, gelişmelerini destekleyici eğitimin sağlanması, liderlik fırsatının elde edilmesi ve yaşam şartlarının yükseltilmesi amaçlanmıştır. Kırsal kadınların işletmeleri, aileleri, toplum ve sanayi arasında kurulan bir ağda aktif olarak yer almaları için cesaretlendirici çalışmalar yapılmıştır. Kadınların yüksek düzeyde katılımını sağlamak için sanayi liderleri de projeyi desteklemişlerdir (Kerr ve Snaidero 2006). Türkiye’de de bu tür projeler yapılarak tarıma dayalı sanayiden bu konuda gereken desteklerin alınması sağlanmalıdır.

Türkiye toplam arazilerinin yaklaşık %14’ünde bahçe tarımı yapılmaktadır. Konya ilinin özellikle Akdeniz Bölgesi’ne sınır olan ilçelerinde (Akşehir, Beyşehir, Hadim, Ereğli, Seydişehir) olmak üzere bütün yörelerinde bahçecilik faaliyetleri yaygın olarak yürütülmektedir. Tarımın her alanında önemli rolü olan kadınların Konya ili bahçe tarımında rolünü tespit etmek ve etkinliğini ölçmek amacıyla bu çalışma gerçekleştirilmiştir. Buna ek olarak; kadınların bahçecilik faaliyetlerinin hangisinde ne oranda etkili oldukları, aile gelirine ne ölçüde katkıda buldukları, faaliyetlere katılmalarının ne tür farklılıklar meydana getirdiği ve tüm bunların aile düzenine ve işletme yapısına ne tür etkileri olduğu konuları incelenmiştir. Çalışma alanı olarak Seydişehir ilçesine bağlı olan ve bir süredir tarımsal yayım faaliyetlerinin sürdürüldüğü Yaylacık köyü seçilmiştir. Çalışmada köy kadınlarının tarımsal faaliyetlerdeki, ailesinin ve köyün ekonomik ve sosyal gelişimindeki etkileri ölçülmeye çalışılmıştır.

Kadının aile içerisinde neslin devamını sağlaması, çocukların bakımı ve eğitimi gibi görevlerin yanı sıra üretim sürecinde yüklendiği rollerle ekonomik açıdan önemi giderek artmaktadır. Ancak kadının ailede ve toplumda belirli bir seviyeye gelmesini engelleyici bazı otoriter uygulamalar vardır. Özellikle kırsal alanda kadını pasif duruma düşürücü bu uygulamaların azaltılması bilinci tüm topluma yayılmalıdır. Bunun içinde örgün ve yaygın eğitime önemli görevler düşmektedir (Atay ve Yıldız 2004).

Kırsal ekonomide ve işgücünde kadın çok önemli bir yere sahip olduğu halde ücretsiz aile işçisi statüsünde bulunmaktadır. Yani üretimde büyük katkı sağlarken gelir paylaşımında ve sosyal haklarda söz sahibi olamamaktadır. Hem ev kadını hem de tarımsal işgücü olarak büyük bir potansiyel olan kadınlara gereken önem verilmeli ve her alanda gelişmelerini sağlamak için programlar düzenlenmelidir.

Dünyanın birçok yerinde, özellikle ABD’de tarımda kadının yeri hakkında organizasyonlar (Women in Agriculture) faaliyet göstermektedir. Kaliforniya’da tarımsal faaliyetlerde yer alan kadınların geliştirilmesi için çeşitli eğitim programları uygulanmaktadır. “Australian Women in Agriculture” organizasyonunun 500 civarında üyesi bulunmakta olup üyeler çiftçiler, bilim adamları, öğretmenler, iletişimciler ve birçok farklı alanda çalışan insanlardan oluşmaktadır. Dolayısıyla bütün üyeler organizasyona ve tarıma yeni soluklar getirmektedir. Üretim, kırsal sanayi ve tarımsal yenilikler hakkında gelişmeleri içeren bir iletişim ağı bulunmaktadır (Anonim 2007/b).

1995 yılından beri 15 Ekim Dünya Çiftçi Kadınlar Günü olarak kutlanmaktadır. Bu günde yapılan organizasyonlar ile çiftçi kadınların profillerinin yükseltilmesi, taleplerinin sağlanması, devlet faaliyetlerinde ve toplumda hassasiyetlerinin artırılması sağlanmaktadır (Anonim 2007/c). Avrupa’da kadınlar kırsal toplumun bel kemiği olarak görülmekte olup 19. yüzyıldan beri özellikle bahçecilik alanında kadınlara yönelik programlar geliştirilmektedir. 1910 yılında Pensilvanya’da kadınlar için bahçecilik okulu kurulmuştur. Günümüzde bahçecilik endüstrisinin hızla gelişmesinden dolayı Avrupa’da çeşitli kurslar hazırlanmaktadır. Türkiye’de de yaygın olarak yapılan bahçecilik faaliyetleri konusunda programlar düzenlenmelidir. Kırsal alana yönelik bu programlarda tarımsal yayımın katkısı büyük olmaktadır. Bahçe bitkileri, Türkiye açısından stratejik ürünler olup dünya piyasalarında Türkiye’nin önemli yer almasında rol oynamaktadır. Bu nedenle Türkiye’de bahçe bitkileri yetiştiriciliğinde teknolojik gelişmeleri ve dünya piyasalarında istenilen kaliteyi takip ederek üretim yapmak gerekmektedir.

Toplumda değişikliklerin ve yeniliklerin hızla yer almasında kitle iletişim araçlarının önemli payı vardır. Özellikle kırsal alanda yaşayan insanlar, bazı kitle iletişim araçlarından yoksundur. Bu açığı kapatabilmek için tarımsal yayım faaliyetlerine özen gösterilmeli ve çeşitli etkinliklerle insanların ve özellikle kadınların bu faaliyetlere katılmaları sağlanmalıdır.

1. METOT VE MATERYAL

1.1. METOT

1.1.1. Örnek İşletmelerin Seçilmesinde Uygulanan Metot

Çalışma alanı Gayeli Örnekleme Yöntemine uygun olarak Yaylacık köyü seçilmiştir. Bu yöntemin seçilmesinin nedeni; araştırmacının bölgeyi ve köyü iyi tanınması, köyün beş yıl öncesi ile bugünkü durumu arasında özellikle bahçe tarımında gelişmelerin olmasıdır. Bu durumun üreticilerin gelir düzeylerini yakından ilgilendirmesi nedeni ile Konya yöresinde diğer kırsal kesimdeki kadınlara örnek olması amacıyla Yaylacık köyü seçilmiştir.

Çalışmada örnek sayısının belirlenmesinde Tam Sayım Yöntemi kullanılmıştır. Konya Tarım İl Müdürlüğü verilerinden araştırma sahasında, toplam 100 dekarlık alanda 100 üreticinin çilek yetiştiriciliği yaptığı belirlenmiştir. Bu 100 üreticiyle yüz yüze görüşerek anketler yapılması planlanmış fakat sahada 55 üreticiye ulaşılabilmektedir. Anket formları çalışmanın amacına uygun şekilde hazırlanmış ve denekler üzerinde uygulanmıştır.

1.1.2. Verilerin Değerlendirilmesinde Uygulanan Metot

Anketler sonucu elde edilen veriler Excel programında bilgisayar ortamına girilerek SPSS istatistik programında (SPSS 15.0, Statistical Package for the Social Sciences) değerlendirilmiştir. Çalışma alanındaki mevcut yapı ile ilgili bilgiler tablolar halinde düzenlenerek verilmiştir. Ayrıca kadınların tarımsal faaliyetlere, aile ekonomisine ve köyün gelişmişliğine yaptıkları katkıların derecesini ölçmek ve ilişki düzeyini belirlemek için istatistiksel analizlerden yararlanılmıştır. Kadınların etkinliğini belirlemek için Lojistik Regresyon'dan yararlanılmıştır.

Lojistik regresyon analizi, bağımlı değişkenin kategorik bir yapıya sahip olduğu bağımsız değişkenlerin ise sürekli veya kategorik bir yapıda olabildiği durumlarda kullanılan bir tekniktir. Sonuç değişkeninin kategorik bir yapı sergilediği lojistik regresyon analizi üç şekilde uygulanmaktadır. Bunlar; bağımlı değişkenin iki şıklı olması durumunda ikili (binary) lojistik regresyon analizi, bağımlı değişkenin sınıflayıcı ölçme düzeyine sahip en az üç şıklı olduğu durumda sınıflayıcı (nominal) lojistik regresyon analizi ve bağımlı değişkenin sıralayıcı ölçme düzeyine sahip ve yine en az üç şıklı olması halinde sıralayıcı (ordinal) lojistik regresyon analizi olarak adlandırılır (Özdamar 2004). Bu çalışmada İkili Lojistik Regresyon (Binary Logistic Regression, BLR) Analizi kullanılmıştır.

Veriler arasındaki ilişkilerin (bağımlılık derecesi) araştırılması için çapraz tablolar oluşturmak ve aralarında ilişki olup olmadığını anlamak amacıyla parametrik test olan, χ^2 testi (Ki kare testi) uygulanmış ve %95 güven aralığında karakterler arasında istatistiki olarak ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Çapraz tablolarda ele alınan 2 (iki) karakter arasında yapılan istatistiki test sonucunda (χ^2 testi) ilişki istatistiki olarak %95 güven aralığında önemli ise, bu iki karakterin bağımlılık derecelerine bakılmış ve bağımlılık derecesi olarak ϕ (phi) katsayısı dikkate alınmıştır (Kesici ve Kocabaş 1998).

Çalışma alanının mevcut sosyo-ekonomik yapısının tespiti için güçlü ve zayıf yönlerini, gelecekte karşılaşılabilecek fırsat ve tehditleri belirlemek amacıyla kullanılan "SWOT Analizi" uygulanmıştır. SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) Analizi incelenen kuruluşun, teknolojinin, sürecin yada durumun güçlü ve zayıf yönlerini belirlemekte ve dış çevreden kaynaklanan fırsat ve tehditleri saptamakta kullanılan bir tekniktir. İç ve dış etkenleri dikkate alarak, var olan güçlü yönler ve fırsatlardan en üst düzeyde yararlanacak, tehditlerin ve zayıf yönlerin etkisini en aza indirecek plan ve stratejiler geliştirmektir. SWOT Analizi, güçlü olunan ve büyük fırsatların yattığı alanlara odaklanmayı sağlar (Gürlek 2002). Güçlü ve zayıf yönler iç faktörler, fırsatlar ve tehditler dış faktörler olarak nitelendirilir. SWOT Analizi kırsal kalkınma çalışmalarında yaygın olarak kullanılan bir tekniktir.

1.2. MATERYAL

Araştırmanın ana materyalinin araştırma alanı olarak belirlenen Seydişehir ilçesi Yaylacık köyündeki bahçe tarımı ile uğraşan kadınlarla yüz yüze görüşmeler ile yapılan anketlerden elde edilen bilgiler oluşturmaktadır. Ayrıca, kadınların bahçe tarımındaki rolü ve etkinliğinin araştırıldığı bu çalışmada konu ile ilgili yerli ve yabancı literatürlerden, daha önce yapılan çalışmalardan ve TÜİK, FAO, Konya İl Tarım Müdürlüğü, Seydişehir İlçe Tarım Müdürlüğü, Konya İl Özel İdaresi ve Yaylacık Köyü Muhtarlığı kayıtlarından yararlanılmıştır.

2. DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE ÇİLEK ÜRETİM DURUMU VE DIŞ TİCARETİ

2.1. Dünya Çilek Üretimi, İthalat ve İhracatı

2.1.1. Dünya Çilek Üretimi

Dünya çilek üretimi 2007 yılı FAOSTAT verilerine göre 3.824.678 ton olarak gerçekleşmiştir. Üretimin büyük bir bölümünü karşılayan ABD 1.133.703 ton ile dünya sıralamasında birinci sırada yer almaktadır. ABD'yi sırası ile İspanya (263.900), Türkiye (250.206), Rusya (230.400), Kore (203.227) ve Japonya (193.000) takip etmektedir. Türkiye'nin 250.206 tonluk üretimi ile dünya üretimdeki payı %6,5'dir. Türkiye çilek üretiminde Avrupa Birliği ülkesi olan İspanya'dan sonra önemli bir yere sahiptir.

2.1.2. Dünya Çilek İthalatı

2007 yılı itibariyle dünya çilek ithalatı 665.772 ton olarak gerçekleşmiş olup değer olarak 1.620.650 bin dolardır. Çilek ithalatında en büyük pay 109.328 ton ile Fransa'ya aittir. İthalatçı ülkeler sırası ile Kanada, Almanya, İngiltere, A.B.D.'dir (Çizelge 2.1).

Çizelge 2.1. Dünya Çilek İthalat Miktar ve Değerleri (2007)

Ülkeler	İthalat Değeri (1.000\$)	İthalat Miktarı(ton)	İthalat miktarının Dünya içindeki Payı (%)
Dünya	1.620.650	665.772	100,00
Fransa	255.294	109.328	16,42
Kanada	219.634	87.317	13,12
Almanya	202.497	81.102	12,18
İngiltere	185.462	66.589	10,00
A.B.D.	131.870	71.518	10,74
Belçika	81.177	28.887	4,34
İtalya	78.251	32.008	4,81
Hollanda	46.797	25.352	3,81
Rusya	44.533	22.630	3,40

Kaynak: www.faostat.fao.org

2.1.3. Dünya Çilek İhracatı

Dünya çilek ihracatı 2007 yılı verilerine göre 604.857 ton olarak gerçekleştirilmiştir. Bu ihracatın toplam değeri ise 1.483.438 bin dolardır. Önemli miktarda ihracat yapan ülkeler içerisinde ilk sırada 186.377 ton ile İspanya olup, bunu ABD, Hollanda ve Belçika izlemektedir (Çizelge 2.2).

Çizelge 2.2. Dünya Çilek İhracat Miktar ve Değerleri (2007)

Ülkeler	İhracat Değeri (1 000\$)	İhracat Miktarı (ton)	İhracat miktarının Dünya içindeki Payı (%)
Dünya	1.483.438	604.857	100,0
İspanya	423.968	186.377	30,8
A.B.D.	297.996	116.744	19,3
Hollanda	167.104	35.068	5,8
Belçika	155.171	39.004	6,4
Meksika	124.411	66.914	11,1
Fransa	65.552	23.228	3,8
İtalya	50.771	17.746	2,9
Almanya	35.730	12.216	2,0
Fas	23.327	18.066	3,0

Kaynak: www.faostat.fao.org

2.2. Türkiye Çilek Üretimi, Dış Ticareti ve Pazarlaması

2.2.1. Türkiye’de Çilek Üretimi

Türkiye değişik iklim ve toprak karakterleri yönünden çilek yetiştiriciliğinde önemli bir potansiyele sahiptir. Yakın bir geçmişe kadar sadece İstanbul, Bursa, Zonguldak, Trabzon yörelerinde yetiştirilirken günümüzde giderek yaygınlaşmıştır. Dünya genelinde en fazla çilek üreten ülke Amerika’dır. Onu Rusya ve İspanya izlemekte, Türkiye 250.316 ton üretim (2007 yılında) ile 4. sırada yer alarak çilek arzında önemli bir rol oynamaktadır. 2007 yılı verilerine göre Türkiye organik çilek üretim miktarı toplam 7.234 ton olarak gerçekleşmiştir. Üretimin büyük bir kısmını Marmara, Ege ve İç Anadolu Bölgeleri karşılamaktadır. En fazla organik çilek üretimi yapan illerin başında Bursa ve Konya gelmektedir (Çizelge 2.3).

Çizelge 2.3. Türkiye’de Yıllar İtibariyle Çilek Ekim Alanı, Üretimi ve Verimi

Yıllar	Ekim Alanı (ha)	Üretim Miktarı(Ton)	Verim (Ton/ha)
2000	9.465	130.000	13,7
2001	9.700	117.000	12,1
2002	10.000	145.000	14,5
2003	10.400	150.000	14,4
2004	9.750	155.000	15,9
2005	10.000	200.000	20,0
2006	10.400	211.127	20,3
2007	12.500	250.316	20,0

Kaynak: www.faostat.fao.org

Türkiye’de çilek üretim alanı ve miktarı yıllara göre bir artış göstermiştir. 2000 yılında 9.465 ha alan ve 130.000 ton olan üretim miktarı, 2007 yılında 20ton/ha verim artışı ile 12.500 ha alan ve 250.316 ton olmuştur (Çizelge 2.4.).

Çizelge 2.4. Türkiye’de Organik Çilek Üretimi Yapan İller ve Yıllar İtibariyle Üretim Miktarları

Yıllar	2002	2003	2004	2005	2006	2007
İller	Üretim Miktarı (Ton)					
Adana			40,00	12,00		20,00
Bilecik	171,50	128,60	50,00	19,23	8,40	7,65
Bolu					1,00	1,00
Bursa	1.534,65	1.802,90	17.58,20	2.051,60	1.860,50	3.606,40
Erzurum					7,40	8,50
İzmir	31,50	16,50	15,35	5,19	5,15	0,15
Isparta		2,00	0,50	0,50	1,40	
Konya	1.555,38	1.546,50	2.234,10	2.527,50	2.639,64	3.448,78
Kütahya						48,60
Mersin						90,00
Trabzon						1,50
Yalova						0,20
Zonguldak						0,50

Kaynak: www.tarim.gov.tr

2.2.2. Türkiye’de Çilek Dış Ticareti

Çilek son yıllarda Türkiye’de iyi bir ihraç ürünü haline gelmiştir. Taze çilek ihracatının yapıldığı ülkeler sırası ile Almanya, Romanya ve Rusya’dır. 1997 yılında çilek ihracatı 111 ton olarak gerçekleşmesine rağmen 2000-2002 yılları arasında düşüş meydana gelmiştir. 2006 yılında ise ihracattan 9.350 bin dolar gelir elde edilmiştir (Çizelge 2.5)

Çizelge 2.5. Türkiye Çilek İhracat Değerleri

Yıllar	Taze Çilek İhracatı		Dondurulmuş Çilek İhracatı	
	Miktar(ton)	Değer (1 000\$)	Miktar(ton)	Değer(1 000\$)
1997	111	215	9.939,00	13.136,00
1998	11.749	4.858	13.585,00	16.611,00
1999	8.098	2.520	17.136,00	30.094,00
2000	60	83	12.177,00	16.684,00
2001	23	41	9.148,00	10.526,00
2002	48	78	9.945,00	9.268,00
2003	179	146	12.182,00	14.269,00
2004	313	302	11.124,00	18.457,00
2005	6.260	6.010	10.314,00	15.248,00
2006	11.776	9.350	8.998,00	15.341,00

Kaynak: www.tuik.gov.tr , www.igeme.org.tr, www.faostat.fao.org

Dondurulmuş çilek ihracatında ise en önemli alıcı ülkelerin başında Almanya, İngiltere, Hollanda, Fransa, Japonya, İsveç, İtalya ve Belçika gelmektedir. 1997 yılında 9.939 ton olan dondurulmuş çilek ihracatı 2003 yılında 12.182 tona ulaşmıştır (Çizelge 2.5.).

2000–2006 yılları arasında taze çilek ithalatı yapılmamıştır. 2007 yılında 50 ton çilek ithalatı yapılmış olup, ithalat değeri 79 bin dolardır (www.faostat.fao.org).

2.2.3. Çileğin Pazarlanması

Ekolojik ürünlerin çok büyük kısmı dış pazara sunulmakta ve bu ürünlerin bir kısmı doğrudan tüketilmekte, bir kısmı ise normal mamul ürünlerin karışımlarında yer almaktadır. Organik ürün üretim ve pazarlanması farklı yöntemlerle gerçekleştirilmektedir. Üretim projesi ülkede yerleşik bir firma tarafından gerçekleştirilir ve ürünler bu firma tarafından işlenir, paketlenir ve ihraç edilir. Üretim projesi yurt dışından yabancı bir kuruluş tarafından kurulur, elde edilen ürünler anlaşmalı yerel firma tarafından fason olarak işlenir ve ürünler proje sahibi firmaya, ya işleyici kuruluş ya da ihracat firması tarafından ihraç edilir. Üretim projesi yurt dışından yabancı bir kuruluş tarafından kurulur, elde edilen ürünler yabancı firmanın Türkiye’de tek başına veya ortak olarak kurduğu tesislerde işlenir veya işleyici kuruluş veya ihracatçı firma tarafından proje sahibi firmaya ihraç edilir (www.tarim.gov.tr).

Az sayıdaki uygulamalarda da üreticiler kontrol ve sertifikasyon firması ile doğrudan temas ederek ürünlerini sertifikalandırır ve serbest pazarda satışa sunar. Kontrol ve sertifikasyon ücretlerinin küçük çiftçiler tarafından üstlenebilecek düzeyde olmaması, teknik bilgi eksikliği ve danışmanlık hizmetlerinin yetersizliği üreticilerin doğrudan sisteme ürün sağlamalarını kısıtlamaktadır.

Avrupa ülkelerinde ekolojik tarımın bu denli hızlı gelişmesinde 2078/92 tarih ve sayılı ortak tarım çerçevesinde alınan kararlar etkili olmuştur. Ekolojik üretim 1988 yılında AB ve EFTA (European Free Trade Association) ülkelerinde 85.337 tarım işletmesi ile 2 milyon hektara ulaşmıştır (www.tarim.gov.tr).

Türkiye tarımsal yapısı ve gelenekleri, genetik zenginliği, farklı agro-ekosistemlere sahip oluşu dikkate alındığında iç ve dış pazar talebi olan ürünlerin üretimini açısından şanslı görünmektedir. Türkiye’de ekolojik tarım faaliyetleri 1986 yılında ithalatçı firmaların istekleri doğrultusunda ihracata yönelik başlamıştır. ithalatçı ülkelerin bu konudaki mevzuatına uyumlu halde yapılan üretim ve ihracat, 24 Haziran 1991’de Avrupa Birliği’nde ekolojik tarım faaliyetlerini düzenleyen yönetmeliğe uygun olarak devam etmiştir. İlk yıllarda kuru üzüm, kuru incir ve kuru kayısı gibi yalnızca birkaç gıda ürünü listeye girerken, şu anda fındık, nohut, mercimek, kuru erik, kuru fasulye, Antep fıstığı, kestane, kekik, kimyon, susam, dondurulmuş meyve ve sebze, elma, çilek, armut, sarımsak, kereviz gibi geniş bir yelpaze mevcut; 170 dolayında sertifikalı ürün, 100 dolayında sertifikalı firma faaliyette bulunmaktadır. Türkiye ihracatını Almanya, İngiltere gibi Avrupa Birliği ülkeleri ve ABD, Kanada; Japonya yapmaktadır.

Çeşitli nedenlerle iç tüketim taleplerinin doğması ve tüketici bilincinin artışı ile iç pazar da dış pazar kadar hızlı olmasa da, artış eğilimi göstermektedir. Organik ürünlerin iç pazarda değerlendirilmesi, doğrudan üreticiden-tüketicieye veya belirli bir pazarlama ağı ile üreticiden süper marketler vasıtasıyla tüketiciye olmaktadır. Bu arada ciddi miktardaki organik ürün, üreticiden gıda sanayine yönelmekte, gıda sanayinin işlediği ürünlerin büyük kısmı yurt dışına gönderilmekte, küçük bir bölümü de organik marketler veya süpermarketlerin organik ürün reyonlarında tüketiciye sunulmaktadır.

İhracat firmalarının bir kısmı yabancı, ya da yabancı ortaklı, bir kısmı da yerli firmalardır. İhracatın yapıldığı Avrupa ülkelerinde ve ABD ‘de kalite ve güvenilirlik ön planda olduğu için ihraç edilecek ürünlerin çok iyi denetlenen üreticilerden sertifikalı olarak temin edilmesi yasal bir zorunluluktur. Kontrolün iyi yapılmadığı üretici veya üretim alanlarından temin edilen ve işlenip ihraç edilen ürünlerde, herhangi bir kimyasal kalıntı bulunması halinde, birinci derecede ihracat şirketi, bilahare kontrol ve sertifikasyon şirketi sorumlu tutulmakta ve savunma istenmektedir. Dolayısıyla ihraç edilen organik ürünlerdeki problem direkt olarak Türkiye’nin prestijini sarsmaktadır. Bu nedenle, kontrol ve sertifikasyon şirketlerinin güvenilirliği yanı sıra ihracat şirketinin de kendi kontrol mekanizmasını,

izlenebilirliğin sağlanması doğrultusunda iyi alıştırması zorunludur. Türkiye'deki organik ihracat firmaları, bazı istisnalar dışında, hem üretici hem de ihracatçı konumundadırlar.

3. KIRSAL ALANDA KADINLARIN TARIMDAKİ ROLÜ

Kırsal kesim gerek geleneksel yapısı gerekse uğraşı biçiminin farklılığı nedeniyle kentsel kesimden ayrılmakta, tarımda çalışanların büyük bir bölümünü kadınlar oluşturmaktadır. Bu yapı kırsal kadına işgücünün kullanımı ve yoğunluğu açısından farklı bir görünüm kazandırmaktadır (Gün ve Gülçubuk 1995). 12 ve daha yukarı yaşta olup istihdam edilen kadın ve erkeklerin faaliyet gösterdikleri alanlar yerleşim yeri dikkate alındığında Türkiye genelinde kadınların %70'i, erkeklerin %32.6'sı tarım sektöründe çalışmaktadır. Kırsal kesimde tarım sektöründe çalışan kadınların oranı % 92.7, erkeklerin oranı % 63.6'dır. Tarım dışı sektörlerde çalışan kadınların oranı kırsal kesimde %7.3 iken, erkeklerde oran %36.4 olarak bulunmuştur (Anonim 1999).

Kadınlar ev, aile ve toplum içindeki alışılmış birçok rollerine ilave olarak iş hayatında da önemli roller üstlenmektedirler. 20. yüzyıla kadar tarımsal faaliyetlerde çiftçi, ücretli işçi veya hizmetçi olarak varlık gösteren kadınlar; genellikle hayvanların bakımı, sütün islenmesi, çiftlik isleri, keten ve kenevirin islenmesinde çalışmışlardır. 19. yüzyıldan itibaren şeker pancarı ve patates gibi çapa bitkileri tarımının yaygınlaşması ile de yoğun emek gerektiren çapa işlerinde çoğunlukla kadınlar çalışmıştır. Aynı yüzyılın ortalarında tarımda makineleşmeyle birlikte esasen mekanizasyonun erkek işi olmasına karşın, kadınların işlerinde de hafifleme olmuştur (<http://www.cma.de>).

Kırsal kesimde kadınların üretime katılma biçimleri, tarımsal faaliyetin türüne ve ailenin gelir durumuna bağlı olarak değişmektedir (Sirman 1991). Türkiye'de tarım işletmelerinin büyük çoğunluğu, tarımsal çalışmaların aile bireyleri tarafından yürütüldüğü, yabancı işgücünden yararlanmanın söz konusu olmadığı ya da çok sınırlı kaldığı küçük ölçekli işletmelerdir. Kırsal alanda yaşayan kadınlar üretici faaliyetlerinin çok büyük bir bölümünü küçük aile işletmelerinde ücretsiz aile işçisi olarak yerine getirmektedirler. Erzurum'da kadınların tarımsal üretime katılmalarını etkileyen faktörleri belirlemek amacı ile yapılan bir çalışmada kadınların % 70.6'sının ev işlerinin yanı sıra ücretsiz aile işçisi olarak tarımsal faaliyetlere katıldıkları saptanmıştır (Ertürk 1987). Adana ili kırsal kesimde kadının konumunu belirlemek için yapılan bir çalışmada ise kadınların % 69.2'sinin tarımsal faaliyetler ile ilgilendikleri bulunmuştur (Sarıtürk 1990). Kırsal kesim kadınının sosyoekonomik ve kültürel konumunu belirlemek amacıyla Türkiye genelinde yürütülen bir başka araştırmada ise kadınların çoğunlukla tarım sektöründe ve kendi tarım işletmelerinde çalıştıkları yani ücretsiz aile işçisi konumunda oldukları belirlenmiştir (Yıldırak 1992). Ancak, ücretli işgücü kullanan büyük işletmelerde de kadınların tarım dışında kalmadıkları ve üretime katıldıkları bilinmektedir. Kadınların tarımsal faaliyetlere düşük oranlarda ücretli ya da yevmiyeli katılımları da söz konusu olabilmektedir. Özellikle tarım işlerinin yoğun olduğu ekim ve hasat dönemlerinde kadınlar ücretli ya da yevmiyeli iş bulabilmektedirler (Nazik ve Gönen 1993), (Hasipek ve ark. 1995).

Türkiye genelinde istihdam edilen kadınların % 61.9'u ücretsiz aile işçisi olarak çalışırken bu oran erkeklerde sadece % 3.5'dir. Kırsal kesim kadınlarının işteki durumları incelendiğinde ise ücretsiz aile işçisi olarak çalışanların oranının % 81.5'e yükseldiği görülmektedir. Kırsal kesimde kendi hesabına çalışan kadınlar % 8.9, yevmiyeli çalışanlar % 4.9, ücretli veya maaşlı çalışanlar % 4.0, işveren konumunda olanlar ise % 0.1 oranındadır (Anonim 1999).

Tarımsal faaliyetlerin yoğun olduğu toplumlarda, erkekler genellikle toprağı temizleme, işleme, kadınlar ise ürünleri dikme, çapalama, yabancı otları ayıklama, hasat, depolama ve hayvan bakımı ile ilgili işlerden sorumludurlar (Rodda 1991). Ankara kırsal kesiminde yapılan bir araştırmada kadınların çoğunluğunun "ürün pazarlama" (%91.6), "hasat" (% 89.5), "toprağı ekime hazırlama" (% 88.2), "çapa yapma" (% 87.0), "sulama" (% 83.2) faaliyetlerine katıldıkları saptanmıştır. Kadınların önemli oranda katıldıkları diğer tarımsal faaliyetlerin ise, "taşıma" (% 79.0), "hayvan bakımı" (% 77.3), "budama" (% 76.9), "ekim" ve "gübreleme" (% 73.5) olduğu belirlenirken, "tarımsal mücadele"nin çoğunlukla (% 86.1) kadınların katılmadığı bir faaliyet olduğu anlaşılmıştır (Hablemitoğlu 1996).

Kadınların tarımdaki rolü, mekanizasyonun boyutlarına, ailenin mülkiyet gelir durumuna ve ürün çeşidine bağlı olarak değişmektedir. Mekanize tahıl üretiminde kadınlar tarla üretiminden tamamen uzaklaşmışlardır. Büyük topraklı ailelerde de kadınlar tarımsal üretimde rol üstlenmezken, az topraklı ailelerde mevsimlik işçi olarak çalışmakta, hayvan bakımı ve hayvansal üretim faaliyetlerinde istihdam edilmektedirler. Endüstri bitkileri üretiminde ve çeşitlenmiş tarım yapan yörelerde ise

kadınlar genellikle el emeğine dayalı olan işleri üstlenmişlerdir. Bu yörelerde erkekler daha saygın olan mekanize faaliyetleri yürütmektedirler (Sirman 1991). Batı ve Orta Anadolu'da gerçekleştirilen bir çalışmada iş yükü ve tüketim kalıpları açısından, kadın erkek eşitsizliğinin mekanize tarım yapılan yerlerde daha fazla, çeşitlenmiş tarım yapılan yerlerde ise daha az belirgin olduğu saptanmıştır (Berik 1990).

Tarımın büyük ölçüde aile içi ücretsiz kadın emeği ile yürütülmesi, erkeklerin mevsimlik ya da sürekli tarım dışı işlerde çalışmalarını mümkün kılmaktadır. Bu durumda aileler yıllarca parçalanmış bir yaşam sürmekte, tarımsal faaliyetler kadınların çabaları ile devam etmektedir (Ertürk 1992). Tüm bunlar kırsal kesimde yaşayan kadınların tarımsal üretime çoğu zaman erkeklerden daha fazla katkı sağlayan önemli bir emek gücünü oluşturduklarını göstermektedir. Ancak kadınların üretim sürecindeki ve sosyoekonomik yaşamdaki rol ve katkıları göz ardı edilmekte ve gerçekleştirdikleri üretim resmi kaynaklara yansımamaktadır. Kırsal kesim kadınının tarımsal üretime, aile ve ülke ekonomisine katkısı dikkate alınmamakta, kadın sadece çocuk doğuran ve iş yapan bir birey olarak değerlendirilmekte, yeniliklerin kadınların yaşamını ne şekilde etkileyeceği önemsenmemektedir (Anonim 1998).

Türkiye'de olduğu gibi AB'de de geleneksel tarım işletmelerini, işletme sahibi ve eşinin işgücüne dayalı aile işletmeleri oluşturmaktadır ve kadınlar eşlerine günlük işlerin birçoğunda yardımcı olmaktadır. AB'de tarımda sürekli veya geçici olarak çalışanların sayısı 1999/2000 yılı yapısal anket verilerine göre 13.7 milyon kişidir. Bunların 12,2 milyondan daha fazlası aile işgücü olup, %38'ini kadınlar oluşturmaktadır. AB'nin genişlemesi ile tarımda çalışan kadınların oranı değişmemekle birlikte, üye ülkeler arasında bu oran birbirinden oldukça farklıdır (Lineras 2003).

Tarımsal işletmelerde düzenli olarak çalışan kadınların dağılımı da ülkelere göre farklılık göstermektedir. Bu oran, en yüksek %34 ile İtalya'dadır. Bu ülkeyi sırası ile İspanya ve Yunanistan %13, Portekiz ve Fransa %9, Almanya %8 ve Avusturya %4 ile takip etmektedir. 15 üyeli topluluktaki diğer 8 üye ülkede bu oran %10'dur (Fremont 2001).

AB'de tarım nüfusunun yaşa göre dağılımına bakıldığında, kadınlar ve erkeklerin %50'sinden fazlasının 55 yaş altı olduğu görülmektedir. Tarımdaki kadın nüfusun %20'si ise 65 yaş üstünde olup, bu oran erkeklerde kadınlara göre daha yüksektir. Ancak, 45 yaş altındaki nüfusa bakıldığında; tarımda çalışan kadınların erkeklere göre daha yaşlı olduğu anlaşılmaktadır

AB'de tarımsal işletmelerin %20'si kadınlar tarafından yönetilmektedir. İşletmeci kadınların sayısı son 10 yıl içinde %1 artış göstermiştir. Avusturya'daki işletmelerin %29'u ve İtalya'daki işletmelerin %24'ü kadınlar tarafından işletilmektedir. Bu oran Danimarka'da %7 ve Hollanda'da ise %6'dır (Barthelemy 2003).

AB'de kadınlar sürekli tarımsal işgücününün %38'ini oluşturmakla birlikte, işletme tiplerine göre temsil oranları farklıdır. Kadınlar daha çok hayvancılık ile bağlantılı işletmeler, bitkisel üretimle bağlantılı işletmeler, uzmanlaşmış bahçe işletmeleri ve uzmanlaşmış zeytin işletmelerinde çalışmaktadırlar. Bu işletmelerde kişi başına is randımanı bakımından kadınlar ve erkekler arasında fark en aza inmekte ve kadınların iş gücüne katkıları (%36-39) ortalamaya göre (%31) daha fazla olmaktadır. Buna karşılık kadınların daha az çalıştığı işletmeler ise; hububat, yağlı tohumlar, besi işletmeleri, meraya dayalı hayvancılık yapan işletmeler, domuz ve kanatlı yetiştiren işletmelerdir. Kısa süreli (yarım gün) çalışma, işletme tiplerine göre farklı bir dağılım göstermektedir. Kısa süreli işler daha ziyade çok yıllık vejetasyonlarda ve tarla kültürlerinde olmaktadır (Anonim 2002; Barthelemy 2003).

Kadınlar, tarımsal işlerde ücretli işçi veya aile işgücü olarak üreten, değerlendiren, yöneten, ev içi rolleri nedeni ile de tüketen bireyler olarak önemli rollere sahiptirler. Kadınlara yüklenen roller ve beklentiler ise ülkelerin sosyo-ekonomik ve kültürel yapılarına göre değişmektedir (Yıldırak ve ark. 2003).

4. ARAŞTIRMA BÖLGESİ HAKKINDA GENEL BİLGİ

Konya İli Seydişehir İlçesine bağlı Yaylacık köyü, Konya'ya 65 km, Seydişehir ilçesine 30 km uzaklıkta olup, ilçede 2007 nüfus sayımına göre 110 hanede 586 kişi yaşamaktadır. Etrafı dağlarla çevrili köyün rakımı 1700 m olup, sert bir karasal iklim hüküm sürmektedir. Tarım arazileri küçük ve parçalı (kişi başı ortalama 16-18 dekar) olduğundan köylünün asıl geçim kaynağı küçükbaş hayvan (koyun-keçi) yetiştiriciliğidir. Köyün küçük parçalı ve bölünmüş tarım arazilerinde tarla ziraatı (buğday, arpa vb.) ve kısmen sebzeçilik yapıp, sadece kendi ihtiyaçlarının sağlandığı, satış ve ticaretinin yapılmadığı tespit edilmiştir. Geleneksel ve meraya dayalı küçükbaş hayvan (koyun-keçi) yetiştiriciliği asıl gelir kaynakları olduğu ve tarım arazilerinin yeterince değerlendirilemediği kanaatine ulaşılmıştır. Büyük yerleşim birimlerinin (ilçe ve il merkezi) uzak olması ve iş imkânının çok kısıtlı olmasından dolayı dışa kapalı, kendi halinde bir dağlık köy yaşantısı hüküm sürmektedir.

Köyün toplam nüfusunun % 49.29'u erkek, % 50.71'i bayan olmak üzere 637 kişidir. Toplam hane sayısı 120, ortalama hane nüfusu ise 5.31'dir. Köyde içme suyu olarak şebeke suyu kullanılmaktadır. 2008 Ocak ayı itibari ile toplam ekilebilir arazinin 700 dekarı damla sulama, 400 dekarı salma sulama olmak üzere 1100 dekarı sulanabilmektedir. Köyün hayvan varlığı; 14000 koyun, 500 keçi, 900 sığır, 300 at, 140 eşek ve 500 kanatlı hayvandan oluşmaktadır.

Köyde yerleşim biçimi toplu yerleşim şeklindedir. Köyün dağlık bölümü yerleşim için kullanılmış, düz olan bölümü ise üretimde kullanılmaktadır. Bu özelliği de tarım arazilerinin tarımda kullanılması açısından önem arz etmektedir.

5. ARAŞTIRMA BULGULARI

5.1. İncelenen İşletmelerin Demografik Özellikleri

Araştırma bölgesinde anket yolu ile görüşülen 55 işletmeden elde edilen veriler ışığı altında işletmelerin demografik faktörleri arasında aile birey sayısı, yaş, eğitim, cinsiyet dağılımları incelenmiştir. Görüşülen işletmelerde aile birey sayısı ortalama 5,73 olarak hesaplanmıştır. İşletmelerin arazi büyüklüğüne göre yapılan gruplandırma ve varyans analizi sonucu işletme büyüklük gruplarına göre aile birey sayıları arasındaki fark istatistiki olarak %95 güven sınırında önemli bulunmamıştır. Buna göre aile birey sayısı her 3 işletme arazi büyüklük grubunda da farklılık oluşturmamaktadır (Çizelge 5.1).

Çizelge 5.1. İncelenen İşletmelerin Ailedeki Birey Sayısı

Arazi grupları	Ortalama	N	Std.Sapma	Varyans
0,00-5,00 da	5,00	21	2,000	4,000
5,01-10,00 da	6,55	22	2,824	7,974
10,01 da ve üzeri	5,50	12	2,023	4,091
Toplam	5,73	55	2,430	5,906
F Değeri	2,352			

Görüşülen işletmelerde işletme arazi büyüklük gruplarına göre aile bireylerinin cinsiyetlerinin dağılımları incelenmiş, genel ortalamaya göre kadınların toplam nüfus içindeki oranı %51,27 olarak hesaplanmıştır. Bu dağılım işletme arazi büyüklük gruplarına göre Ki-kare analizi ile incelenmiş ve işletme arazi büyüklük gruplarına göre kadın-erkek dağılımı arasında %95 güven sınırında istatistikî olarak önemli bir ilişki bulunmamıştır. Buna göre her 3 işletme büyüklük grubunda kadın-erkek dağılımı farklı değildir (Çizelge 5.2).

Çizelge 5.2. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Aile Bireylerinin Cinsiyet Dağılımı

		Arazi Grupları			Toplam
		0,00-5,00 da	5,01-10,00 da	10,01 da ve üzeri	
		%	%	%	
Cinsiyet	Erkek	50,49	47,92	47,76	48,73
	Kadın	49,51	52,08	52,24	51,27
Toplam		100,00	100,00	100,00	100,00
		χ^2 : 0,190	S.D.:2	p olasılık değeri:0,909	
		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil			

Cinsiyet dağılımı kadar aile bireylerinin yaşlarının dağılımı özellikle işgücünün belirlenmesinde önem arz etmektedir. Bu nedenle arazi büyüklük gruplarına göre aile bireylerinin yaşlarının dağılımı incelenmiş ve yapılan Ki-kare analizi sonucu işletme arazi büyüklük gruplarına göre aile bireyleri yaşlarının dağılımı istatistikî olarak %95 güven sınırında önemli bulunmuştur. Buna göre 0-10 da arazi büyüklüğüne sahip işletme gruplarında genç nüfus (0-14 yaş) daha yoğun bulunurken, 10 da ve üzeri arazi büyüklüğüne sahip işletmelerde aktif nüfus olarak bilinen 15-49 yaş grubu ile yaşlı nüfus (50 yaş ve üzeri) diğer gruplara göre daha fazla bulunmaktadır (Çizelge 5.3).

Çizelge 5.3. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Aile Bireylerinin Yaşlarının Dağılımı

		Arazi grupları			Toplam
		0,00-5,00 da	5,01-10,00 da	10,01 da ve üzeri	
		%	%	%	
Yaş	0-6 Yaş	7,77	10,42	8,96	9,24
	7-14 Yaş	28,16	22,22	7,46	21,02
	15-49 Yaş	52,43	54,86	59,70	55,10
	50 ve Üzeri Yaş	11,65	12,50	23,88	14,65
Toplam		100,00	100,00	100,00	100,00
		$\chi : 14,293$	S.D.:6	p olasılık değeri:0,027	$\phi:0,213$
		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli			

Arazi gruplarına göre 6 yaş ve üzeri aile bireylerinin eğitim durumları incelendiğinde yapılan Ki-Kare analizleri sonucunda arazi gruplarına göre işletmelerdeki aile bireylerinin eğitim durumları arasında istatistikî olarak %95 güven sınırında önemli bir ilişki bulunamamıştır. Özellikle aile bireylerinin %76,43'ünün ilk-ortaokul mezunu olduğu görülebilir. (Çizelge 5.4)

Çizelge 5.4. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Aile Bireylerinin Eğitim Durumlarının Dağılımı

		Arazi grupları			Toplam
		0,00-5,00 da	5,01-10,00 da	10,01 da ve üzeri	
		%	%	%	
Eğitim	Okuma yazma yok	14,56	15,28	16,42	15,29
	Okuma yazma var	0,00	0,69	0,00	0,32
	İlk-ortaokul	77,67	76,39	74,63	76,43
	Lise ve dengi	7,77	6,94	7,46	7,32
	Yüksekokul-üniversite ve üzeri	14,56	15,28	16,42	15,29
Toplam		100,00	100,00	100,00	100,00
		$\chi : 2,812$	S.D.:8	p olasılık değeri:0,946	
		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil			

İncelenen İşletmelerdeki aile bireylerinin yaş gruplarına göre cinsiyet dağılımı işletmelerin potansiyel erkek işgücü kullanım miktarının belirlenmesinde önem arz etmektedir. Çizelge 5.5'de aile bireylerinin yaş gruplarının cinsiyete göre dağılımı incelenmiştir. Yapılan Ki-Kare analizi sonucu yaş gruplarına göre erkek ve kadın oranı arasında istatistikî olarak %95 güven sınırında önemli bir ilişki bulunamamıştır. Buna göre her yaş grubunda kadın-erkek dağılımı arasındaki farklılıklar istatistikî olarak önemsizdir.

Çizelge 5.5. İncelenen İşletmelerin Aile Bireylerinin Yaş Gruplarına Göre Cinsiyetlerinin Dağılımı

		Yaş								Toplam	
		0-6 Yaş		7-14 Yaş		15-49 Yaş		50 ve Üzeri Yaş			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Cinsiyet	Erkek	16	13,68	26	13,90	86	37,55	25	8,04	153	48,73
	Kadın	13	11,11	40	21,39	87	37,99	21	6,75	161	51,27
Toplam		29	100,00	66	100,00	173	100,00	46	100,00	314	100,00
		$\chi : 3,432$		S.D.:3		p olasılık değeri:0,330		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil			

Cinsiyetlere göre aile bireylerinin eğitim durumları incelenmiş, yapılan Ki-Kare analizi sonucu cinsiyet gruplarına göre eğitim durumları arasında istatistikî olarak %95 güven sınırında önemli bir ilişki bulunmuştur. Çizelge 5.6 incelendiğinde erkeklerin eğitim durumlarının kadınlara göre daha iyi olduğu söylenebilir.

Çizelge 5.6. İncelenen İşletmelerin Aile Bireylerinin Cinsiyet Durumlarına Göre Eğitim Durumlarının Dağılımı

		Eğitim										Toplam	
		Okuma yazma yok		Okuma yazma var		İlk-ortaokul		Lise ve dengi		Yüksekokul-üniversite ve üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Cinsiyet	Erkek	4	3,74	1	0,82	110	37,16	20	6,94	2	100,00	137	49,46
	Kadın	15	14,02	0	0,00	130	43,92	3	1,04	0	0,00	148	50,54
Toplam		19	100,00	1	100,00	240	100,00	23	100,00	2	100,00	285	100,00
		$\chi : 23,210$		S.D.:4		p olasılık değeri:0,000		$\phi : 0,285$				İstatistikî olarak %99 güven sınırında önemli	

5.2. İncelenen İşletmelerin İşletme İşgücü Potansiyeli ve Kullanımı

Araştırma bölgesi olan Yaylacık köyünde görüşülen işletmelerin işletme arazi büyüklük gruplarına göre kullandıkları erkek işgücü, potansiyel ve atıl erkek işgücü birimleri Çizelge 5.7 de verilmiştir. Çizelge 5.7 incelendiğinde yapılan varyans analiz sonucu işletme arazi büyüklük gruplarına göre işletmedeki erkek işgücü birimleri arasında istatistiki olarak %90 güven sınırında farklılık olduğu, işletmedeki mevcut işgücünü en iyi kullanan işletme grubunun 10 dekar ve üzeri araziye sahip işletmeler olduğu söylenebilir. 10 dekar ve üzeri işletmelerin işgücü kullanım oranı %52,43 iken bu oran 5,01-10,00 dekar arası işletmelerde %32,49, 0,00-5,00 dekar araziye sahip işletmelerde ise %35,17 olarak hesaplanmıştır.

Çizelge 5.7. İncelenen İşletmelerin İşletmede Kullanılan İşgücü Durumu

Arazi grupları		İşletme Erkek iş gücü birimi	İşletme içi kullanılan erkek iş gücü birimi	İşletme dışı kullanılan erkek iş gücü birimi	Tarım dışı kullanılan erkek iş gücü birimi	Toplam kullanılan erkek iş gücü birimi	Potansiyel erkek iş gücü birimi	Atıl erkek iş gücü birimi
0,00-5,00 da	Ortalama Örnek	3,32	314,40	0,00	36,02	350,43	996,43	646,00
	Sayı	21	21	21	21	21	21	21
	Standart Sapma	1,32	248,77	0,00	101,01	267,41	394,83	292,53
	Varyans	1,73	61888,69	0,00	10203,71	71509,30	155892,86	85573,94
	5,01-10,00 da	Ortalama Örnek	4,41	385,11	23,18	21,49	429,78	1322,73
Sayı	22	22	22	22	22	22	22	
Standart Sapma	1,72	234,99	59,95	66,17	237,44	516,28	486,04	
Varyans	2,96	55219,33	3594,16	4378,25	56377,25	266542,21	236237,15	
10,01 da ve üzeri	Ortalama Örnek	3,90	596,88	0,00	15,90	612,77	1168,75	555,98
	Sayı	12	12	12	12	12	12	12
	Standart Sapma	1,87	362,23	0,00	54,04	353,84	561,67	332,54
	Varyans	3,51	131213,78	0,00	2920,62	125204,71	315468,75	110583,40
Toplam	Ortalama Örnek	3,88	404,32	9,27	25,82	439,41	1164,55	725,14
	Sayı	55	55	55	55	55	55	55
	Standart Sapma	1,66	287,50	39,10	78,40	289,33	496,83	407,87
	Varyans	2,74	82658,44	1529,09	6146,76	83709,59	246844,70	166356,69
F Değerleri		2,441*	4,216**	2,444*	0,300	3,446**	2,441*	3,607**

* Ortalamalar arasındaki fark %90 güven düzeyinde önemli

** Ortalamalar arasındaki fark %95 güven düzeyinde önemli

Görüşülen işletmelerde aile işgücünün işletme içi, işletme dışı ve tarım dışı çalışma sürelerinin oransal payları arasında farklılık olup olmadığı varyans analizi ile incelenmiştir. Yapılan analiz sonucu arazi gruplarına göre aile bireylerinin işletme içi çalışma süreleri arasında %95 güven sınırında istatistikî olarak bir fark bulunmazken, işletme dışı ve tarım dışı çalışma süresi oranlarında istatistikî olarak farklılıklar belirlenmiştir. Çizelge 5.8 incelendiğinde 10 dekar üzeri arazi büyüklüğüne sahip işletmelerde aile işgücü daha çok işletme içi çalışmalarda değerlendirilirken, 5,01-10,00 da işletmeler aile işgücünü hem işletme içi, hem işletme dışı hem de tarım dışı çalışmalarda, 0,00-5,00 da arazi varlığına sahip işletmeler ise aile işgücünü işletme içi çalışmaların yanı sıra tarım dışı çalışmalarda kullandığı belirlenmiştir.

Çizelge 5.9'da işletme başına düşen aile işgücü ücret karşılığının işletme arazi büyüklük gruplarına göre dağılımları görülmektedir. Yapılan varyans analizi sonucu 10 da üzeri arazi büyüklüğüne sahip olan işletmelerin aile işgücü ücret karşılığının diğer işletme gruplarına göre daha fazla olduğu söylenebilir (14.339,45 TL/işletme).

Çizelge 5.8. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Aile İşgücünün Çalışma Süresinin Dağılımı (%)

Arazi Grupları		İşletme içi çalışma süresinin payı (%)	İşletme dışı çalışma süresinin payı (%)	Tarım dışı çalışma süresinin payı (%)
0,00-5,00 da	Ortalama	61,1422	0,0000	1,9646
	Örnek Sayısı	103	103	103
	Standart Sapma	48,51484	0,00000	12,20784
	Varyans	2353,690	,000	149,031
5,01-10,00 da	Ortalama	65,0275	1,2892	1,7389
	Örnek Sayısı	144	144	144
	Standart Sapma	46,64539	8,95304	10,28408
	Varyans	2175,792	80,157	105,762
10,01 da ve üzeri	Ortalama	80,8346	0,0000	1,2549
	Örnek Sayısı	67	67	67
	Standart Sapma	38,68531	0,00000	7,04623
	Varyans	1496,553	0,000	49,649
Total	Ortalama	67,1259	0,5912	1,7096
	Örnek Sayısı	314	314	314
	Standart Sapma	46,15920	6,08565	10,36440
	Varyans	2130,672	37,035	107,421
F Değerleri		4,046	1,758**	0,096*

* Ortalamalar arasındaki fark %90 güven düzeyinde önemli

** Ortalamalar arasındaki fark %95 güven düzeyinde önemli

Çizelge 5.9. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Aile İşgücü Ücret Karşılığının Dağılımı (TL)

Arazi grupları		İşletme içi aile işgücü ücret karşılığı (TL)	İşletme dışı aile işgücü ücret karşılığı (TL)	Tarım dışı aile işgücü ücret karşılığı (TL)	Toplam aile işgücü ücret karşılığı (TL)
0,00-5,00 da	Ortalama	9.507,14	0,00	1.200,48	10.707,62
	Örnek Sayısı	21	21	21	21
	Standart Sapma	7218,038	,000	2499,981	7299,142
	Varyans	52100071,429	,000	6249904,762	53277469,048
5,01-10,00 da	Ortalama	11.845,45	840,91	1.118,64	13.805,00
	Örnek Sayısı	22	22	22	22
	Standart Sapma	6925,297	2192,771	1829,078	6955,694
	Varyans	47959740,260	4808246,753	3345526,623	48381673,810
10,01 da ve üzeri	Ortalama	18.100,00	0,00	3.575,00	21.675,00
	Örnek Sayısı	12	12	12	12
	Standart Sapma	9453,427	,000	5174,786	8606,036
	Varyans	89367272,727	,000	26778409,091	74063863,636
Toplam	Ortalama	12.317,27	336,36	1.685,82	14.339,45
	Örnek Sayısı	55	55	55	55
	Standart Sapma	8169,734	1429,240	3175,918	8416,550
	Varyans	66744557,239	2042727,273	10086458,114	70838308,956
F Değerleri		4,905**	2,403*	2,912*	8,340***

* Ortalamalar arasındaki fark %90 güven düzeyinde önemli

** Ortalamalar arasındaki fark %95 güven düzeyinde önemli

*** Ortalamalar arasındaki fark %99 güven düzeyinde önemli

5.3. İncelenen İşletmelerin Gelir Durumu ve Gelir Kaynakları

Araştırma bölgesinde görüşülen işletmelerin gelir kaynakları Çizelge 5.10'da sunulmuştur. Çizelge incelendiğinde tüm işletmelerin gelir kaynakları arasında bitkisel üretim bulunurken, işletmelerin %81,82'sinde hayvansal üretim bulunmaktadır. Arazi büyüklük gruplarına göre gelir dağılımları incelendiğinde ise yapılan Ki-kare analizi sonucu gelir kaynaklarının arazi büyüklük gruplarına göre değiştiği ve bunun da istatistiki olarak %95 güven sınırında önemli olduğu belirlenmiştir. Özellikle arazi büyüklüğü arttıkça işletmelerdeki gelir kaynakları daha da çeşitlenmekte bitkisel üretimin yanı sıra hayvansal üretim ve emeklilik maaşı gelir kaynakları arasında daha fazla yer almaya başlamaktadır.

Çizelge 5.10. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Aile Gelir Kaynakları Dağılımı

Gelir Kaynağı	Arazi grupları						Toplam	
	0,00-5,00 da		5,01-10,00 da		10,01 da ve üzeri		Adet	%
	Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Bitkisel Üretim	6	28,57	1	4,55	0	0,00	7	12,73
Bitkisel Üretim ve Hayvansal Üretim	10	47,62	12	54,55	7	58,33	29	52,73
Bitkisel Üretim, Hayvansal Üretim ve Emekli Maaşı	0	0,00	2	9,09	4	33,33	6	10,91
Bitkisel Üretim, Hayvansal Üretim ve Diğer	3	14,29	6	27,27	0	0,00	9	16,36
Bitkisel Üretim ve Emekli Maaşı	2	9,52	0	0,00	0	0,00	2	3,64
Bitkisel Üretim ve Diğer	0	0,00	1	4,55	0	0,00	1	1,82
Bitkisel Üretim, Hayvansal Üretim, Ticaret ve Emekli Maaşı	0	0,00	0	0,00	1	8,33	1	1,82
Toplam	21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
	$\chi : 26,845$	S.D.:12	p olasılık değeri:0,008			$\phi:0,699$		
	İstatistiki olarak %99 güven sınırında önemli							

Araştırma bölgesinde ele alınan işletmeler ayrıca toplam gelirlerine göre 3 gruba ayrılmıştır. Çizelge 5.11’de işletmelerin gelir gruplarına göre gelir kaynaklarının dağılımı incelenmiş ve yapılan Ki-kare analizi sonucu gelir kaynaklarının gelir gruplarına göre değiştiği ve bunun da istatistikî olarak %95 güven sınırında önemli olduğu belirlenmiştir. Buna göre gelir grupları içerisinde elde edilen gelir arttıkça bitkisel üretimden elde edilen gelirin payının düştüğü ve diğer gelir kaynaklarının (hayvansal üretim ve emeklilik maaşı vb.) payının ise arttığı belirlenmiştir.

Çizelge 5.11. İncelenen İşletmelerin Gelir Durumlarına Göre Aile Gelir Kaynakları Dağılımı

Gelir Kaynağı	Gelir grupları						Toplam	
	1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri		Adet	%
	Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Bitkisel Üretim	6	30,00	1	4,55	0	0,00	7	12,73
Bitkisel Üretim ve Hayvansal Üretim	12	60,00	12	54,55	5	38,46	29	52,73
Bitkisel Üretim, Hayvansal Üretim ve Emekli Maaşı	0	0,00	2	9,09	4	30,77	6	10,91
Bitkisel Üretim, Hayvansal Üretim ve Diğer	2	10,00	4	18,18	3	23,08	9	16,36
Bitkisel Üretim ve Emekli Maaşı	0	0,00	2	9,09	0	0,00	2	3,64
Bitkisel Üretim ve Diğer	0	0,00	1	4,55	0	0,00	1	1,82
Bitkisel Üretim, Hayvansal Üretim, Ticaret ve Emekli Maaşı	0	0,00	0	0,00	1	7,69	1	1,82
Toplam	20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00
	$\chi : 23,793$	S.D.:12	p olasılık değeri:0,022			$\phi:0,658$		
	İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli							

5.4. İncelenen İşletmelerin Arazi Potansiyeli ve Kullanımı

Araştırmada ele alınan bir diğer konu ise görüşülen işletmelerin arazi potansiyeli ve bu araziyi kullanım biçimleridir. Çizelge 5.12’de işletmelerin arazi büyüklük gruplarına göre ortalama arazi büyüklükleri verilmiştir. 0,00-5,00 da arası arazi büyüklüğüne sahip 21 işletmenin ortalama arazi büyüklüğü 3,55 da, 5,01-10,00 da arası arazi büyüklüğüne sahip 22 işletmenin ortalama arazi büyüklüğü 7,34 da, 10,01da ve üzeri arazi büyüklüğüne sahip 12 işletmenin ortalama arazi büyüklüğü ise 20,13 da olarak hesaplanmıştır.

Çizelge 5.12. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre İşletmelerin Arazi Büyüklüğü Ortalamaları (da)

Arazi grupları	Ortalama	Örnek Sayısı	Standart Sapma	Varyans
0,00-5,00 da	3,5476	21	1,26397	1,598
5,01-10,00 da	7,3409	22	1,34860	1,819
10,01 da ve üzeri	20,1250	12	9,95701	99,142
Toplam	8,6818	55	7,84713	61,577

Ele alınan işletmelerin kullandıkları arazilerin mülkiyet durumları incelendiğinde ise mülk arazinin yoğunlukta olduğu ve arazi mülkiyet durumunun arazi büyüklük gruplarına göre değişmediği belirlenmiştir. Ayrıca işletme başı arazi parça sayısı küçük işletmelerde daha az iken (2,76 adet), işletme arazi büyüklüğü arttıkça arttığı görülebilir. İşletme başına düşen ortalama arazi parça sayısı 3,67 adet olarak hesaplanmıştır (Çizelge 5.13).

Çizelge 5.13. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Arazi Mülkiyeti

		Arazi Grupları						Toplam	
		0,00-5,00 da		5,01-10,00 da		10,01 da ve üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Arazi Mülkiyeti	Mülk arazi	56	93,33	83	86,46	51	86,44	190	88,37
	Kira arazi	0	0,00	5	5,21	3	5,08	8	3,72
	Ortak arazi	2	3,33	1	1,04	1	1,69	4	1,86
Toplam		58	100,00	89	100,00	55	100,00	202	100,00
İşletme sayısı		21		22		12		55	
İşletme başı parça sayısı		2,76		4,05		4,58		3,67	
		χ : 4,248	S.D.:14	p olasılık değeri:0,374		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil			

Çizelge 5.14’de arazi büyüklük gruplarına göre işletmelerin üretim desenleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma bölgesinde genel ortalama itibari ile yonca, buğday, arpa, patates, çavdar, çilek ve fasulyenin yaygın olarak üretiminin yapıldığı söylenebilir.

Çizelge 5.14. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Üretim Deseni ve Arazi Genişlikleri (da, adet)

	0,00-5,00 da		5,01-10,00 da		10,01 da ve üzeri		Toplam	
	Ortalama Ekiliş (da)	Parsel Sayısı (Adet)	Ortalama Ekiliş (da)	Parsel Sayısı (Adet)	Ortalama Ekiliş (da)	Parsel Sayısı (Adet)	Ortalama Ekiliş (da)	Parsel Sayısı (Adet)
Buğday	1,38	8	2,68	19	9,17	12	4,41	39
Arpa	0,00	0	2,00	1	0,00	0	2,00	1
Çavdar	0,00	0	0,00	0	3,00	2	3,00	2
Patates	1,36	19	1,83	20	2,83	12	1,89	51
Fasulye	1,00	3	1,06	8	0,85	4	0,99	15
Yonca	0,00	0	0,00	0	20,00	1	20,00	1
Çilek	1,37	21	1,82	22	2,21	12	1,73	55
Sebzelik	1,00	2	1,00	12	0,90	4	0,98	18
Meyvelik	0,80	5	1,64	7	2,86	7	1,87	19
Nadas	0,00	0	0,00	0	18,00	1	18,00	1
Ortalama Parsel Genişliği	1,28	58	1,81	89	4,39	55	2,36	202
İşletme Sayısı	21		22		12		55	
İşletme Başı Arazi Büyüklüğü	3,55		7,34		20,13		8,68	
Toplam Arazi Genişliği	74,50		161,50		241,50		477,51	

Araştırma bölgesinde son beş yıl içinde üretim deseninde meydana gelen değişiklikler incelendiğinde üretim deseninde en büyük değişikliğin çilek üretim alanındaki artış olduğu söylenebilir. Genel ortalamaya bakıldığında üreticilerin %85,45'i üretim deseninde çileğe yer verdiklerini belirtmişlerdir. Üretim desenindeki değişikliğin arazi büyüklük gruplarına göre değişip değişmediği incelendiğinde ise yapılan Ki-Kare analizi sonucu istatistiki olarak %95 güven sınırında önemli bir ilişki bulunamamıştır. Buna göre üretim desenindeki değişiklik her bir grup için aynı düzeyde olarak belirlenmiştir (Çizelge 5.15).

Çizelge 5.15. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Son 5 Yıl İçinde Üretim Deseninde Meydana Gelen Değişiklikler

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00-5,00 da		5,01-10,00 da		10,01 da ve üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Üretim desenindeki ne gibi değişiklikler oldu?	Üretim deseninde değişiklik yok	5	23,81	1	4,55	2	16,67	8	14,55
	Çilek üretimine başladı	14	66,67	17	77,27	8	66,67	39	70,91
	Çilek ve meyve üretimine başladı	1	4,76	3	13,64	1	8,33	5	9,09
	Çilek ve sebze üretimine başladı	1	4,76	1	4,55	0	0,00	2	3,64
	Çilek ve patates üretimine başladı	0	0,00	0	0,00	1	8,33	1	1,82
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 8,081$		S.D.:8		p olasılık değeri:0,426		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

5.5. İncelenen İşletmelerdeki Kadınların Aile Gelirine Katkıları ve Çalışma Saatleri

Araştırmanın ana temasını Yaylacık köyünde bahçe tarımında kadınların rolü ve etkinliğinin belirlenmesinin oluşturduğu düşünüldüğünde ankete cevap veren kadınların bölgede aile gelirlerine katkı yapıp yapmadıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Çizelge 7.16. İncelendiğinde görüşülen tüm işletmelerde kadınların aile gelirine katkı sağladıkları, bu katkının küçük işletme arazisine sahip gruplarda tarımsal faaliyetlere katılarak, büyük işletme arazisine sahip işletmelerde ise tarımsal faaliyetlere katılmanın yanı sıra ürünlerin işlenerek satılması şeklinde olduğu belirlenmiş ve aralarındaki ilişki yapılan Ki-kare analizi sonucu istatistiki olarak %99 güven sınırında anlamlı bulunmuştur (Çizelge 5.16).

Çizelge 5.16. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Kadınların Aile Gelirine Olan Katkı Türleri

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00-5,00 da		5,01-10,00 da		10,01 da ve üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Aile gelirine yapılan katkı çeşidi	Tarımsal faaliyetlere katılıyor	21	100,00	22	100,00	7	58,33	50	90,91
	Tarımsal faaliyetlere katılıyor ve Ürünleri isleyerek satıyor	0	0,00	0	0,00	5	41,67	5	9,09
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 19,708$		S.D.:2		p olasılık değeri:0,000		$\phi : 0,599$	
		İstatistikî olarak %99 güven sınırında önemli							

Arazi gruplarına göre kadınların tarımsal faaliyette yaptıkları işler incelendiğinde ise kadınların tarımsal faaliyetlerde özellikle çapa sulama, ekim ve hasat işlemlerinde daha çok yer aldıkları belirlenmiştir (Çizelge 5.17).

Çizelge 5.17. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Kadınların Tarımsal Faaliyette Uğraştığı İşler

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00–5,00 da		5,01–10,00 da		10,01 da ve üzeri		Adet	%
		Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Tarımsal faaliyetlerde yapmış olduğu işler	Hasat	1	4,76	1	4,55	0	0,00	2	3,64
	Çapa, Sulama ve Hasat	7	33,33	7	31,82	0	0,00	14	25,45
	Çapa ve Hasat	3	14,29	1	4,55	1	8,33	5	9,09
	Çapa, Ekim ve Hasat	1	4,76	0	0,00	0	0,00	1	1,82
	Sulama, Ekim ve Hasat	0	0,00	0	0,00	2	16,67	2	3,64
	Çapa, Sulama, Ekim ve Hasat	9	42,86	13	59,09	9	75,00	31	56,36
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		χ : 15,841		S.D.:10		p olasılık değeri:0,104		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

Araştırma bölgesinde görüşülen işletmelerdeki kadınların gündelik zamanlarını hangi işler için ayırdıkları belirlenmeye çalışılmış ve sonuçlar Çizelge 5.18’de sunulmuştur. Çizelge 5.18 incelendiğinde kadınların zamanlarının değerlendirdikleri alanlar arazi işletme büyüklük gruplarına göre dağılımları incelenmiş yapılan varyans analizi sonucu kadınların ev işlerine, yemek yapmaya, çocuk bakımına, hayvan bakımına ve kendisine ayırdıkları zamanlar açısından arazi işletme büyüklük gruplarına göre anlamlı bir ilişki bulunamazken bitkisel üretime ayrılan zaman bakımında 10 dekar üzeri arazi büyüklüğüne sahip işletmelerde kadınların bitkisel üretime ayırdıkları zamanın diğer gruptaki işletmelerdeki kadınların ayırdıkları zamandan daha fazla olduğu belirlenmiştir. Buna göre 10 dekar üzeri arazi büyüklüğüne sahip işletmelerde kadınların bitkisel üretime ayırdıkları zaman günlük ortalama 9,25 saat iken bu rakam 0,00-5,00 dekar üzeri arazi büyüklüğüne sahip işletmelerde 6,19 saat, 5,01-10,00 dekar üzeri arazi büyüklüğüne sahip işletmelerde ise 6,84 saat olarak hesaplanmıştır (Çizelge 5.18).

Aynı durum arazi büyüklük gruplarının yanı sıra gelir gruplarına göre de incelenmiş fakat yapılan varyans analizi sonucu kadınların çeşitli faaliyetlere ayırdıkları zaman gelir gruplarına göre istatistiki olarak %95 güven sınırında önemli olacak derecede farklılık arz etmemiştir (Çizelge 5.19).

Çizelge 5.18. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Kadınların Çalışma Saatleri Dağılımı (saat)

Arazi grupları		Ev işlerine ayırdığı zaman (saat)	Yemek işlerine ayırdığı zaman (saat)	Çocuk bakımına ayırdığı zaman (saat)	Hayvan bakımına ayırdığı zaman (saat)	Bitkisel üretime ayırdığı zaman (saat)	Kendisine ayırdığı zaman (saat)
0,00-5,00 da	Ortalama	1,57	1,19	0,62	1,00	6,19	0,00
	Örnek Sayısı	21	21	21	21	21	21
	Standart Sapma	0,826	0,402	0,865	0,949	3,689	0,000
	Varyans	0,682	0,162	0,748	0,900	13,612	0,000
5,01-10,00 da	Ortalama	1,16	0,95	0,98	1,32	6,84	0,09
	Örnek Sayısı	22	22	22	22	22	22
	Standart Sapma	0,565	0,406	1,160	1,287	2,745	0,426
	Varyans	0,319	0,165	1,345	1,656	7,533	0,182
10,01 da ve üzeri	Ortalama	1,25	1,17	0,50	0,83	9,25	0,08
	Örnek Sayısı	12	12	12	12	12	12
	Standart Sapma	0,622	0,537	1,243	0,835	3,864	0,289
	Varyans	0,386	0,288	1,545	0,697	14,932	0,083
Toplam	Ortalama	1,34	1,09	0,74	1,09	7,12	0,05
	Örnek Sayısı	55	55	55	55	55	55
	Standart Sapma	0,701	0,442	1,075	1,076	3,520	0,299
	Varyans	0,491	0,195	1,156	1,158	12,389	0,090
F Değerleri		2,053	1,809	0,966	0,906	3,248**	0,557

* Ortalamalar arasındaki fark %90 güven düzeyinde önemli

** Ortalamalar arasındaki fark %95 güven düzeyinde önemli

Çizelge 5.19. İncelenen İşletmelerin Gelir Durumlarına Göre Kadınların Çalışma Saatleri Dağılımı (saat)

Arazi grupları		Ev işlerine ayırdığı zaman (saat)	Yemek işlerine ayırdığı zaman (saat)	Çocuk bakımına ayırdığı zaman (saat)	Hayvan bakımına ayırdığı zaman (saat)	Bitkisel üretime ayırdığı zaman (saat)	Kendisine ayırdığı zaman (saat)
1.000 TL ve 5.000 TL	Ortalama	1,40	1,10	0,90	1,20	7,60	0,10
	Örnek Sayısı	20	20	20	20	20	20
	Standart Sapma	0,700	0,308	1,119	1,436	3,239	0,447
	Varyans	0,489	0,095	1,253	2,063	10,489	0,200
5.001 TL ve 10.000 TL	Ortalama	1,43	1,05	0,61	1,09	6,32	0,05
	Örnek Sayısı	22	22	22	22	22	22
	Standart Sapma	0,729	0,510	1,090	0,811	3,476	0,213
	Varyans	0,531	0,260	1,189	0,658	12,084	0,045
10.001 TL ve Üzeri	Ortalama	1,08	1,15	0,69	0,92	7,73	0,00
	Örnek Sayısı	13	13	13	13	13	13
	Standart Sapma	0,641	0,516	1,032	0,862	4,003	0,000
	Varyans	0,410	0,266	1,064	0,744	16,026	0,000
Toplam	Ortalama	1,34	1,09	0,74	1,09	7,12	0,05
	Örnek Sayısı	55	55	55	55	55	55
	Standart Sapma	0,701	0,442	1,075	1,076	3,520	0,299
	Varyans	0,491	0,195	1,156	1,158	12,389	0,090
F Değerleri		1.185	0,245	0,377	0,254	0,951	0,447

* Ortalamalar arasındaki fark %90 güven düzeyinde önemli

** Ortalamalar arasındaki fark %95 güven düzeyinde önemli

5.6. İncelenen İşletmelerde Erkek-Kadın İlişkileri

Araştırma bölgesinde araştırmaya konu olan bir diğer unsur ise görüşülen işletmelerde kadın erkek ilişkilerinin belirlenmesidir. Çizelge 5.20’de erkeklerin kadınların ev işlerinde yardımcı olup olmadıkları araştırılmış ve erkeklerin %34,55’i kadınlara ev işlerinde yardımcı olurken, arazi büyüklük gruplarına göre dağılımlar incelendiğinde yapılan Ki-kare analizi sonucu istatistiki olarak %95 güven sınırında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Buna göre her arazi büyüklük grubunda erkeklerin kadınlara ev işlerinde yardımcı olma düzeyleri arasındaki farklılıklar istatistiki olarak önemli değildir (Çizelge 5.20).

Çizelge 5.20. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Erkeklerin Kadınlara Ev İşlerinde Yardım Etme Durumları

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00-5,00 Da		5,01-10,00 Da		10,01 Da ve Üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Esiniz ev işlerinde yardımcı oluyor mu?	Evet	7	33,33	8	36,36	4	33,33	19	34,55
	Hayır	14	66,67	14	63,64	8	66,67	36	65,45
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 0,054$		S.D.:2		p olasılık değeri:0,974		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

Çizelge 5.21’de erkeklerin kadınların ev işlerinde yardımcı olma durumları gelir gruplarına göre dağılımlar incelenmiş, yapılan Ki-kare analizi sonucu istatistiki olarak %95 güven sınırında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Buna göre her gelir grubunda erkeklerin kadınlara ev işlerinde yardımcı olma düzeyleri arasındaki farklılıklar istatistiki olarak önemli değildir (Çizelge 5.21).

Çizelge 5.21. İncelenen İşletmelerin Gelir Durumlarına Göre Erkeklerin Kadınlara Ev İşlerinde Yardım Etme Durumları

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Esiniz ev işlerinde yardımcı oluyor mu?	Evet	9	45,00	7	31,82	3	23,08	19	34,55
	Hayır	11	55,00	15	68,18	10	76,92	36	65,45
Toplam		20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00
		$\chi : 1,795$		S.D.:2		p olasılık değeri:0,408		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

Araştırma bölgesinde araştırmaya konu olan bir diğer konu ise görüşülen işletmelerde erkeklerin kadınlara çocuk bakımında yardım etme durumlarıdır. Çizelge 5.22’de erkeklerin kadınlara çocuk bakımında yardımcı olup olmadıkları araştırılmış ve erkeklerin %21,82’sinin kadınlara çocuk bakımında yardımcı oldukları ve bu durumun arazi büyüklük gruplarına göre istatistiki olarak %95 güven sınırında değişmediği belirlenmiştir (Çizelge 5.22). Bu durum gelir gruplarına göre bakıldığında ise farklı olduğu en az gelire sahip işletmelerde erkekler çocuk bakımında kadınlara daha fazla yardımcı olurken, gelir arttıkça bu durum tersine gelişmektedir (Çizelge 5.23)

Çizelge 5.22. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Erkeklerin Kadınlara Çocuk Bakımında Yardım Etme Durumları

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00–5,00 da		5,01–10,00 da		10,01 da ve üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Esiniz çocuk bakımında yardımcı oluyor mu?	Evet	4	19,05	6	27,27	2	16,67	12	21,82
	Hayır	17	80,95	16	72,73	10	83,33	43	78,18
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 0,665$		S.D.:2		p olasılık değeri:0,717			
		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil							

Çizelge 5.23. İncelenen İşletmelerin Gelir Durumlarına Göre Erkeklerin Kadınlara Çocuk Bakımında Yardım Etme Durumları

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Esiniz çocuk bakımında yardımcı oluyor mu?	Evet	8	40,00	4	33,33	0	0,00	12	21,82
	Hayır	12	60,00	18	66,67	13	100,00	43	78,18
Toplam		20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00
		$\chi : 7,674$		S.D.:2		p olasılık değeri:0,022		$\phi : 0,374$	
		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli							

Araştırma bölgesinde görüşülen işletmelerde erkeklerin kadınlara para verip vermedikleri araştırılmıştır. Çalışma sonucu erkeklerin %63,64'ü kadınlara harcama yapmaları için para verirken bu durum işletme büyüklük ve gelir gruplarına göre değişmediği ve istatistiki olarak %95 güven sınırında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir (Çizelge 5.24 ve Çizelge 5.25)

Çizelge 5.24. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Erkeklerin Kadınlara Kendi Harcamaları İçin Para Verme Durumları

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00-5,00 da		5,01-10,00 da		10,01 da ve üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Esiniz kendi harcamalarınız için size para veriyor mu?	Evet	11	52,38	16	72,73	8	66,67	35	63,64
	Hayır	10	47,62	6	27,27	4	33,33	20	36,36
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 1,983$		S.D.:2		p olasılık değeri:0,371			
		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil							

Çizelge 5.25. İncelenen İşletmelerin Gelir Durumlarına Göre Erkeklerin Kadınlara Kendi Harcamaları İçin Para Verme Durumları

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri		Adet	%
		Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Esiniz kendi harcamalarınız için size para veriyor mu?	Evet	13	65,00	12	54,55	10	76,92	35	63,64
	Hayır	7	35,00	10	45,45	3	23,08	20	36,36
Toplam		20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00
		$\chi : 1,794$		S.D.:2		p olasılık değeri:0,408		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

Araştırma bölgesinde görüşülen işletmelerde kadın erkek ilişkilerinin belirlenmesi ile ilgili bir diğer konu ise alınan kararlar ile ilgili eşlerin bir birleri ile fikir alışverişinde bulunup bulunmama durumlarıdır. Görüşülen işletmelerde birbirleri ile fikir alışverişinde bulunan işletmelerin oranı %63,64 olarak hesaplanmıştır. Çizelge 5.26'da eşlerin birbirleri ile fikir alışverişinde bulunma durumlarının arazi gruplarına göre dağılımı incelenmiş ve yapılan Ki-kare analizi sonucu arazi gruplarına göre eşler arası fikir alış veriş durumu arasında istatistiki olarak %95 güven sınırında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir.

Çizelge 5.26. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Eşlerin Birbirleriyle Fikir Alış Verişinde Bulunma Durumları

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00-5,00 da		5,01-10,00 da		10,01 da ve üzeri		Adet	%
		Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Esinizle fikir alış verisi yapıyor musunuz?	Evet	13	61,90	16	72,73	6	50,00	35	63,64
	Hayır	8	38,10	6	27,27	6	50,00	20	36,36
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 1,777$		S.D.:2		p olasılık değeri:0,411		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

Çizelge 5.27'de eşlerin birbirleri ile fikir alışverişinde bulunma durumlarının gelir gruplarına göre dağılımı incelenmiş ve yapılan Ki-kare analizi sonucu gelir gruplarına göre eşler arası fikir alış veriş durumu arasında istatistiki olarak %95 güven sınırında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Buna göre kazanılan gelir miktarı değişse bile eşlerin birbirlerine danışma durumları değişmemektedir.

Çizelge 5.27. İncelenen İşletmelerin Gelir Durumlarına Göre Eşlerin Birbirleriyle Fikir Alış Verişinde Bulunma Durumları

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri		Adet	%
		Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Esinizle fikir alış verisi yapıyor musunuz?	Evet	13	65,00	15	68,18	7	53,85	35	63,64
	Hayır	7	35,00	7	31,82	6	46,15	20	36,36
Toplam		20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00
		$\chi : 0,751$		S.D.:2		p olasılık değeri:0,687		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

Kadın erkek ilişkileri ile ilgili bir diğer konu da eşlerin birlikte alışverişe gitme durumlarıdır. Görüşülen işletmelerde eşlerin birlikte alışverişe gitme durumları oransal olarak %29,09 olarak hesaplanmıştır. Bu durum gelir gruplarına göre değişmez iken arazi büyüklük grupları ile eşlerin birlikte alışverişe gitme durumlarının değiştiği bu durumun büyük işletme gruplarında daha fazla olduğu görülebilir (Çizelge 5.28 ve Çizelge 5.29)

Çizelge 5.28. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Kadınların Eşleri İle Birlikte Alışverişe Gitme Durumları

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00-5,00 da		5,01-10,00 da		10,01 da ve üzeri		Adet	%
		Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Eşinizle alışverişe gider misiniz?	Evet	4	19,05	7	31,82	5	41,67	16	29,09
	Hayır	17	80,95	15	68,18	7	58,33	39	70,91
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 2,026$		S.D.:2		p olasılık değeri:0,363			
		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli							

Çizelge 5.29. İncelenen İşletmelerin Gelir Durumlarına Göre Kadınların Eşleri İle Birlikte Alışverişe Gitme Durumları

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri		Adet	%
		Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Eşinizle alışverişe gider misiniz?	Evet	5	25,00	8	36,36	3	23,08	16	29,09
	Hayır	15	75,00	14	63,64	10	76,92	39	70,91
Toplam		20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00
		$\chi : 0,954$		S.D.:2		p olasılık değeri:0,621			
		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil							

Aile içi ilişkilerde incelenen özelliklerden biri de kadınların kendilerinin mülk sahibi olma durumlarıdır. Kadının mülk sahibi olma durumu ataerkil aile yapısına sahip toplumumuzda büyük oranda ailesinden miras yolu ile kalma şeklinde olmaktadır. Yapılan araştırmada çalışmanın yürütüldüğü bölgede kadının mülk edinme durumu incelendiğinde büyük işletmelerdeki kadınların küçük işletmelerdeki kadınlara oranla daha fazla mülk sahibi oldukları saptanmıştır. İşletme büyüklüğü ile mülk sahibi olma durumu arasında yapılan Ki-kare analizi ile %95 güven sınırında önemli bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Çizelge 5.30).

Aynı ilişki gelir gruplarına göre incelendiğinde ise; gelir durumu arttıkça kadının mülk sahibi olma durumunda bir değişme olmadığı işletmeler ortalamasında kadının mülk sahibi olma durumunun %18,18 gibi düşük bir oranla temsil edildiği görülebilir (Çizelge 5.31).

Çizelge 5.30. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Kadınların Mülk Sahibi Olma Durumları

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00-5,00 da		5,01-10,00 da		10,01 da ve üzeri		Adet	%
		Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Üzerinizde kayıtlı mülk var mı?	Evet	4	19,05	2	9,09	4	33,33	10	18,18
	Hayır	17	80,95	20	90,91	8	66,67	45	81,82
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 3,085$		S.D.:2		p olasılık değeri: 0,214			
		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli							

Çizelge 5.31. İncelenen İşletmelerin Gelir Durumlarına Göre Kadınların Üzerinde Mülk Olma Durumları

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri		Adet	%
		Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Üzerinizde kayıtlı mülk var mı?	Evet	1	5,00	6	27,27	3	23,08	10	18,18
	Hayır	19	95,00	16	72,73	10	76,92	45	81,82
Toplam		20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00
		$\chi : 3,768$		S.D.:2		p olasılık değeri: 0,152			
		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil							

5.7. İncelenen İşletmelerde Aile İçi ve Aile Dışı İşlerde Karar Vericilerin Durumu

Araştırma bölgesinde görüşülen işletmelerde aile içi ve aile dışı karar vericilerin belirlenmesi, politika yapıcıların ve uygulayıcıların hedef kitlenin belirlenmesi çalışmalarında yardımcı olacaktır. Bu aynı zamanda bölgede yapılacak yatırımların sürdürülebilirliği açısından da önem taşımaktadır. Çünkü hedef kitlenin yanlış belirlenmesi araştırmacının ilk anda fark edemeyeceği ve çalışmanın geleceğini büyük ölçüde olumsuz etkileyebilecek sorunlara yol açabilmekte, yapılan çalışmanın etkinliğini düşürebilmektedir. Aynı zamanda söz konusu durum çalışmanın sahiplenilmesi açısından da büyük önem taşımaktadır.

İncelenen işletmelerde aile içinde gelirin harcanması konusunda üstünlüğün erkekte olduğu fakat kadının da bu karar mekanizmasında azımsanmayacak bir role sahip olduğu söylenebilir. Çizelge 7.32. incelendiğinde işletmeler ortalamasında ailede gelirin harcanmasında erkeklerin payı %40,00 iken, kadın-erkek ortak karar vermenin oranı ise %36,36 olarak hesaplanmıştır. Karar vericilerin işletme büyüklük ve gelir gruplarına göre değişmediği, yapılan Ki-kare analizi ile %95 güven sınırında ilişkilerin önemli olmadığı belirlenmiştir (Çizelge 5.32 ve Çizelge 5.33)

Çizelge 5.32. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Gelirin Harcanmasında Karar Vericilerin Durumu

	Arazi grupları						Toplam	
	0,00–5,00 da		5,01–10,00 da		10,01 da ve üzeri		Adet	%
	Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Esi karar veriyor	8	38,10	7	31,82	7	58,33	22	40,00
Kendisi karar veriyor	0	0,00	1	4,55	0	0,00	1	1,82
Her ikisi de karar veriyor	9	42,86	9	40,91	2	16,67	20	36,36
Tüm aile karar veriyor	4	19,05	5	22,73	3	25,00	12	21,82
Toplam	21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
$\chi : 4,682$ S.D.:6 p olasılık değeri: 0,585 İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil								

Çizelge 5.33. İncelenen İşletmelerin Gelir Durumlarına Göre Gelirin Harcanmasında Karar Vericilerin Durumu

	Gelir grupları						Toplam	
	1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri		Adet	%
	Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Esi karar veriyor	6	30,00	9	40,91	7	53,85	22	40,00
Kendisi karar veriyor	0	0,00	1	4,55	0	0,00	1	1,82
Her ikisi de karar veriyor	12	60,00	6	27,27	2	15,38	20	36,36
Tüm aile karar veriyor	2	10,00	6	27,27	4	30,77	12	21,82
Toplam	20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00
$\chi : 9,831$ S.D.:6 p olasılık değeri: 0,132 İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil								

İncelenen işletmelerde çocukların yetiştirilmesi konusunda karar vericilerin kadın-erkek birlikte olduğu ve işletmeler ortalamasında bunun oransal payının %58,18 olduğu belirlenmiştir. Karar vericilerin işletme büyüklük ve gelir gruplarına göre değişmediği, ilişkilerin yapılan Ki-kare analizi ile %95 güven sınırında önemli olmadığı söylenebilir (Çizelge 5.34 ve Çizelge 5.35).

Çizelge 5.34. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Çocukların Yetiştirilmesinde Karar Vericilerin Durumu

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00–5,00 da		5,01–10,00 da		10,01 da ve üzeri		Adet	%
		Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Çocuk yetiştirmede kim karar veriyor?	Bu konuda karar alınmıyor	1	4,76	1	4,55	0	0,00	2	3,64
	Esi karar veriyor	3	14,29	0	0,00	0	0,00	3	5,45
	Kendisi karar veriyor	4	19,05	5	22,73	3	25,00	12	21,82
	Her ikisi de karar veriyor	12	57,14	12	54,55	8	66,67	32	58,18
	Tüm aile karar veriyor	1	4,76	4	18,18	1	8,33	6	10,91
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 7,624$		S.D.:8		p olasılık değeri: 0,471		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

Çizelge 5.35. İncelenen İşletmelerin Gelir Durumlarına Göre Çocukların Yetiştirilmesinde Karar Vericilerin Durumu

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri		Adet	%
		Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Çocuk yetiştirmede kim karar veriyor?	Bu konuda karar alınmıyor	1	5,00	1	4,55	0	0,00	2	3,64
	Esi karar veriyor	2	10,00	1	4,55	0	0,00	3	5,45
	Kendisi karar veriyor	3	15,00	6	27,27	3	23,08	12	21,82
	Her ikisi de karar veriyor	14	70,00	12	54,55	6	46,15	32	58,18
	Tüm aile karar veriyor	0	0,00	2	9,09	4	30,77	6	10,91
Toplam		20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00
		$\chi : 10,663$		S.D.:8		p olasılık değeri: 0,222		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

İncelenen işletmelerde çocukların eğitimi konusunda kadın ve erkek her ikisinin de birlikte karar verdiği ve işletmeler ortalamasında bunun oransal payının %67,27 olduğu belirlenmiştir. Karar vericilerin işletme büyüklük ve gelir gruplarına göre değişmediği yapılan Ki-kare analizi ile %95 güven sınırında ilişkilerin önemli olmadığı söylenebilir (Çizelge 5.36 ve Çizelge 5.37).

Çizelge 5.36. İncelenen İşletmelerin Arazi Gruplarına Göre Çocukların Eğitilmesinde Karar Vericiler

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00–5,00 da		5,01–10,00 da		10,01 da ve üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Çocuk eğitiminde kim karar veriyor?	Bu konuda karar alınmıyor	1	4,76	1	4,55	0	0,00	2	3,64
	Esi karar veriyor	1	4,76	0	0,00	1	8,33	2	3,64
	Kendisi karar veriyor	3	14,29	4	18,18	1	8,33	8	14,55
	Her ikisi de karar veriyor	15	71,43	13	59,09	9	75,00	37	67,27
	Tüm aile karar veriyor	1	4,76	4	18,18	1	8,33	6	10,91
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 4,926$		S.D.:8		p olasılık değeri: 0,765			
		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil							

Çizelge 5.37. İncelenen İşletmelerin Gelir Durumlarına Göre Çocukların Eğitilmesinde Karar Vericiler

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Çocuk eğitiminde kim karar veriyor?	Bu konuda karar alınmıyor	1	5,00	1	4,55	0	0,00	2	3,64
	Esi karar veriyor	1	5,00	0	0,00	1	7,69	2	3,64
	Kendisi karar veriyor	3	15,00	4	18,18	1	7,69	8	14,55
	Her ikisi de karar veriyor	15	75,00	15	68,18	7	53,85	37	67,27
	Tüm aile karar veriyor	0	0,00	2	9,09	4	30,77	6	10,91
Toplam		20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00
		$\chi : 10,215$		S.D.:8		p olasılık değeri: 0,250			
		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil							

İncelenen işletmelerde çocukların evlendirilmesi konusunda kadın erkek her ikisinin birlikte karar verdiği ve işletmeler ortalamasında bunun oransal payının %72,73 olduğu belirlenmiştir. Karar vericilerin işletme büyüklük ve gelir gruplarına göre değişmediği yapılan Ki-kare analizi ile %95 güven sınırında ilişkilerin önemli olmadığı söylenebilir (Çizelge 5.38 ve Çizelge 5.39).

Çizelge 5.38. Arazi Gruplarına Göre Çocukların Evlendirilmesinde Karar Vericiler

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00–5,00 da		5,01–10,00 da		10,01 da ve üzeri		Adet	%
		Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Çocuk evlendirmede kim karar veriyor?	Bu konuda karar alınmıyor	3	14,29	1	4,55	0	0,00	4	7,27
	Esi karar veriyor	1	4,76	0	0,00	2	16,67	3	5,45
	Her ikisi de karar veriyor	14	66,67	17	77,27	9	75,00	40	72,73
	Tüm aile karar veriyor	3	14,29	4	18,18	1	8,33	8	14,55
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 7,198$		S.D.:6		p olasılık değeri: 0,303		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

Çizelge 5.39. Gelir Durumlarına Göre Çocukların Evlendirilmesinde Karar Vericiler

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri		Adet	%
		Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Çocuk evlendirmede kim karar veriyor?	Bu konuda karar alınmıyor	3	15,00	1	4,55	0	0,00	4	7,27
	Esi karar veriyor	1	5,00	0	0,00	2	15,38	3	5,45
	Her ikisi de karar veriyor	15	75,00	18	81,82	7	53,85	40	72,73
	Tüm aile karar veriyor	1	5,00	3	13,64	4	30,77	8	14,55
Toplam		20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00
		$\chi : 10,889$		S.D.:6		p olasılık değeri: 0,092		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

İncelenen işletmelerde bitkisel üretim konusunda karar vericiler incelendiğinde çoğunlukla kadın erkek birlikte karar verirken, diğer aile fertlerinin kararlara katılımının da yoğun olduğu söylenebilir. İşletmeler ortalamasında kadın-erkeğin birlikte karar verme durumunun oransal payı %70,91 iken tüm ailenin birlikte karar verme durumu %21,82'dir (Çizelge 5.40). Özellikle bölgede bitkisel üretimin ağırlıkta olduğu düşünülürse bitkisel üretim için yapılacak çalışmalarda kadının hedef kitle dışında bırakılması büyük bir eksiklik olacaktır.

Bitkisel üretimde karar vericilerin işletme büyüklük gruplarına göre değişip değişmediği Ki-kare analizi ile incelenmiş ve karar vericilerin işletme büyüklük gruplarına göre değişmediği, %95 güven sınırında istatistiki olarak önemli bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Tüm işletme gruplarında ana karar vericiler her ikisi denilebilir (Çizelge 5.40).

Bitkisel üretimde karar vericilerin gelir gruplarına göre değişip değişmediği Ki-kare analizi ile incelendiğinde ise; karar vericilerin gelir gruplarına göre değiştiği, işletme geliri arttıkça karar mekanizmasına ailenin tüm fertlerinin girmeye başladığı ve bu ilişkinin de %95 güven sınırında istatistiki olarak önemli olduğu belirlenmiştir (Çizelge 5.41).

Çizelge 5.40. Arazi Gruplarına Göre Bitkisel Üretimde Karar Vericiler

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00–5,00 da		5,01–10,00 da		10,01 da ve üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Bitkisel üretimde kim karar veriyor?	Esi karar veriyor	3	14,29	1	4,55	0	0,00	4	7,27
	Her ikisi de karar veriyor	14	66,67	17	77,27	8	66,67	39	70,91
	Tüm aile karar veriyor	4	19,05	4	18,18	4	33,33	12	21,82
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 3,664$		S.D.:4		p olasılık değeri: 0,453		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

Çizelge 5.41. Gelir Durumlarına Göre Bitkisel Üretimde Karar Vericiler

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Bitkisel üretimde kim karar veriyor?	Esi karar veriyor	1	5,00	3	13,64	0	0,00	4	7,27
	Her ikisi de karar veriyor	18	90,00	14	63,64	7	53,85	39	70,91
	Tüm aile karar veriyor	1	5,00	5	22,73	6	46,15	12	21,82
Toplam		20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00
		$\chi : 10,168$		S.D.:4		p olasılık değeri: 0,038		$\phi:0,430$	
		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli							

İncelenen işletmelerde hayvansal üretim konusunda karar vericiler incelendiğinde çoğunlukla kararın kadın erkek birlikte verildiği (%58,18), diğer aile fertlerinin de kararlara katılımının olduğu (%21,82) ve karar vericilerin işletme büyüklük ve gelir gruplarına göre değişmediği, yapılan Ki-kare analizi ile %95 güven sınırında ilişkilerin önemli olmadığı söylenebilir (Çizelge 5.42 ve Çizelge 5.43).

Çizelge 5.42. Arazi Gruplarına Göre Hayvansal Üretimde Karar Vericiler

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00–5,00 da		5,01–10,00 da		10,01 da ve üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Hayvansal üretimde kim karar veriyor?	Bu konuda karar alınmıyor	4	19,05	0	0,00	1	8,33	5	9,09
	Esi karar veriyor	3	14,29	3	13,64	0	0,00	6	10,91
	Her ikisi de karar veriyor	10	47,62	15	68,18	7	58,33	32	58,18
	Tüm aile karar veriyor	4	19,05	4	18,18	4	33,33	12	21,82
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 7,694$		S.D.:6		p olasılık değeri: 0,261		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

Çizelge 5.43. Gelir Gruplarına Göre Hayvansal Üretimde Karar Vericiler

		Gelir grupları						Topla	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Hayvansal üretimde kim karar veriyor?	Bu konuda karar alınmıyor	2	10,00	2	9,09	1	7,69	5	9,09
	Esi karar veriyor	3	15,00	2	9,09	1	7,69	6	10,91
	Her ikisi de karar veriyor	14	70,00	13	59,09	5	38,46	32	58,18
	Tüm aile karar veriyor	1	5,00	5	22,73	6	46,15	12	21,82
Toplam		20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00
		$\chi : 8,025$		S.D.:6		p olasılık değeri: 0,236		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

İncelenen işletmelerde eşya alımı konusunda karar vericilerin kadın erkek her ikisinin birlikte olduğu ve işletmeler ortalamasında bunun oransal payının %61,82 olduğu belirlenmiştir. Karar vericilerin işletme büyüklük ve gelir gruplarına göre değişmediği, yapılan Kikare analizi ile %95 güven sınırında ilişkilerin önemli olmadığı söylenebilir (Çizelge 5.44 ve Çizelge 5.45).

Çizelge 5.44. Arazi Gruplarına Göre Eşya Alımında Karar Vericiler

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00-5,00 da		5,01-10,00 da		10,01 da ve üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Eşya alımında kim karar veriyor?	Esi karar veriyor	2	9,52	3	13,64	3	25,00	8	14,55
	Her ikisi de karar veriyor	15	71,43	14	63,64	5	41,67	34	61,82
	Tüm aile karar veriyor	4	19,05	5	22,73	4	33,33	13	23,64
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 3,064$		S.D.:4		p olasılık değeri: 0,547		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

Çizelge 5.45. Gelir Gruplarına Göre Eşya Alımında Karar Vericiler

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Eşya alımında kim karar veriyor?	Esi karar veriyor	1	5,00	3	13,64	4	30,77	8	14,55
	Her ikisi de karar veriyor	16	80,00	14	63,64	4	30,77	34	61,82
	Tüm aile karar veriyor	3	15,00	5	22,73	5	38,46	13	23,64
Toplam		20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00
		$\chi : 8,574$		S.D.:4		p olasılık değeri: 0,073		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

İncelenen işletmelerde karar vericilerin belirlenmesinde iki ana unsur bulunmaktadır. Bunlardan ilki parasal konularda karar verme, diğeri ise parasal olmayan konularda karar vermedir. Modern toplumlarda aile içerisinde tüm kararların aile bireylerince ortak verilmeye başlanması göz önünde bulundurulduğunda araştırma bölgesinde gelirin harcanması, çocukların evlendirilmesi, bitkisel üretim, hayvansal üretim ve eşya alımında karar verme durumu parasal konular olarak, çocukların eğitilmesi ve çocukların yetiştirilmesi konularında karar verme durumu ise parasal olmayan konular olarak gruplandırılmıştır. Yapılan gruplandırmalar sonucunda parasal konularda ve parasal olmayan konularda karar verme durumunun işletme gelir durumlarına göre değiştiği ve yapılan Ki-kare analizi sonucu bu ilişkilerin %95 güven sınırında istatistiki olarak önemli olduğu belirlenmiştir (Çizelge 5.46 ve Çizelge 5.47).

Çizelge 5.46 incelendiğinde işletmelerin gelir durumları iyileştikçe parasal konularda karar alma mekanizmasına ebeveynler dışında diğeri aile bireylerinin de katılmaya başladığı, Çizelge 7.47’de ise parasal olmayan konularda kadının karar alma mekanizmasına erkeklerden daha çok katıldığı görülebilir.

Çizelge 5.46. Aile Gelir Durumlarına Göre Parasal Konularda Karar Vericiler (%)

		Gelir sınıflandırma			Toplam
		1.000 TL ve 5.000 TL	5.001 TL ve 10.000 TL	10.001 TL ve Üzeri	
Parasal konularda karar vericiler	Esi karar veriyor	12,63	15,89	21,88	16,17
	Kendisi karar veriyor	0,00	0,93	0,00	0,38
	Her ikisi de karar veriyor	78,95	60,75	39,06	62,03
	Tüm aile karar veriyor	8,42	22,43	39,06	21,43
Toplam		100,00	100,00	100,00	100,00
		$\chi : 30,208$	S.D.:6	p olasılık değeri: 0,000	$\phi:0,337$
İstatistiki olarak %99 güven sınırında önemli					

Çizelge 5.47. Aile Gelir Durumlarına Göre Parasal Olmayan Konularda Karar Vericiler(%)

		Gelir sınıflandırma			Toplam
		1.000 TL ve 5.000 TL	5.001 TL ve 10.000 TL	10.001 TL ve Üzeri	
Parasal konularda karar vericiler	Esi karar veriyor	7,89	2,38	3,85	4,72
	Kendisi karar veriyor	15,79	23,81	15,38	18,87
	Her ikisi de karar veriyor	76,32	64,29	50,00	65,09
	Tüm aile karar veriyor	0,00	9,52	30,77	11,32
Toplam		100,00	100,00	100,00	100,00
		$\chi : 17,001$	S.D.:6	p olasılık değeri: 0,009	$\phi:0,400$
İstatistiki olarak %99 güven sınırında önemli					

5.8. İncelenen İşletmelerde Kadınların Kendini Geliştirme Çabaları ve Sorunlar

Araştırma bölgesinde bulunan işletmelerde kadınların kendilerini geliştirmek amacı ile yaptıkları çalışmalar ve bu süreçte yaşanan sorunlar incelenmiştir. Kadınların kendilerini geliştirmek amacı ile herhangi bir kursa katılıp katılmadıkları sorulmuş ve sonuçta işletmeler ortalamasında kadınların %87,27 gibi büyük bir bölümünün herhangi bir kursa katılmadıkları belirlenmiştir. Fakat bu durumun tüm işletme büyüklük gruplarında aynı olmadığı, kursa katılımın büyük işletme grubundaki kadınlarda küçük işletme grubundaki kadınlara göre daha fazla olduğu, işletme büyüklük grubu ile kursa katılım arasındaki ilişkinin ise yapılan Ki-kare analizi sonucu %95 güven sınırında istatistiki olarak önemli olduğu hesaplanmıştır (Çizelge 5.48).

İşletmelerin gelir durumlarına göre yapılan Ki-kare analizi sonucunda ise, gelir arttıkça kadınların kursa katılma oranlarında istatistiki olarak önemli bir değişme olmadığı söylenebilir (Çizelge 5.49).

Çizelge 5.48. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Kursa Katılma Durumları

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00-5,00 da		5,01-10,00 da		10,01 da ve üzeri		Adet	%
		Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Herhangi bir kursa katılıyor musunuz?	Evet	2	9,52	1	4,55	4	33,33	7	12,73
	Hayır	19	90,48	21	95,45	8	66,67	48	87,27
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 6,107$		S.D.:2		p olasılık değeri: 0,047		$\phi:0,333$	
		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli							

Çizelge 5.49. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Kursa Katılma Durumları

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri		Adet	%
		Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Herhangi bir kursa katılıyor musunuz?	Evet	1	5,00	3	13,64	3	23,08	7	12,73
	Hayır	19	95,00	19	86,36	10	76,92	48	87,27
Toplam		20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00
		$\chi : 2,345$		S.D.:2		p olasılık değeri: 0,310			
		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil							

İncelenen diğer bir konu ise kadınların kendi eğitim seviyelerini daha da ileri bir seviyede olmayı isteme durumları yani eğitim seviyeleri ilgili farkındalıktır. Yapılan analizler sonucu görüşülen işletmelerdeki kadınların ortalama %80,00'i daha ileri bir eğitim seviyesine sahip olmak istediklerini belirtmişlerdir. Bu durum işletme büyüklük ve gelir gruplarına göre değişmemektedir (Çizelge 5.50 ve Çizelge 5.51).

Çizelge 5.50. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Eğitim Düzeylerinin Daha İleri Olmasını İsteme Durumları

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00-5,00 da		5,01-10,00 da		10,01 da ve üzeri		Adet	%
		Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Eğitim düzeyinizin daha ileri olmasını ister miydiniz?	Evet	18	85,71	18	81,82	8	66,67	44	80,00
	Hayır	3	14,29	4	18,18	4	33,33	11	20,00
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 1,807$		S.D.:2		p olasılık değeri: 0,405			
		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil							

Çizelge 5.51. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Eğitim Düzeylerinin Daha İleri Olmasını İsteme Durumları

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Eğitim düzeyinizin daha ileri olmasını ister miydiniz?	Evet	18	90,00	18	81,82	8	61,54	44	80,00
	Hayır	2	10,00	4	18,18	5	38,46	11	20,00
Toplam		20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00
		$\chi : 4,065$		S.D.:2		p olasılık değeri: 0,131			
		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil							

İncelenen işletmelerde kadınların daha ileri bir eğitim alamama nedenleri araştırılmış ve Çizelge 5.52 ve Çizelge 5.53'te sunulmuştur. Çizelgeler incelendiğinde kadınların daha ileri eğitim alamama sebeplerinin başında geleneklerin geldiği görülmektedir (%47,27). Özellikle kız çocuklarının önceden okula gönderilmek istenmemeleri bu bölgede göze çarpan en önemli sorunlardandır. Bir diğer sorun ise maddi imkansızlık (%21,82) olup, bunu ailenin okula göndermek istememesi (%12,73) takip etmektedir. Ayrıca kadınların daha ileri eğitim alamama nedenleri ile işletme büyüklüğü ve gelir grupları arasında yapılan Ki-kare analizi sonucu %95 güven sınırında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Çizelge 5.52 ve Çizelge 5.53).

Çizelge 5.52. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Daha Fazla Eğitim Alamama Nedenleri Arasındaki İlişki

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00–5,00 da		5,01–10,00 da		10,01 da ve üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Eğitime devam edememe ya da eğitim alamama nedeniniz nedir?	Maddi imkânsızlıklar	5	23,81	5	22,73	2	16,67	12	21,82
	Ailesi göndermedi	4	19,05	2	9,09	1	8,33	7	12,73
	Gelenekler	8	38,10	11	50,00	7	58,33	26	47,27
	Diğer	2	9,52	2	9,09	1	8,33	5	9,09
	Maddi imkânsızlıklar ve Ailesi göndermedi	1	4,76	1	4,55	1	8,33	3	5,45
	Maddi imkânsızlıklar ve Gelenekler	1	4,76	0	0,00	0	0,00	1	1,82
	Maddi imkânsızlıklar, Ailesi göndermedi ve Gelenekler	0	0,00	1	4,55	0	0,00	1	1,82
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 5,347$		S.D.:12		p olasılık değeri: 0,945			
		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil							

Çizelge 5.53. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Daha Fazla Eğitim Almamaya Nedenleri Arasındaki İlişki

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri		Adet	%
		Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Eğitime devam edememe ya da eğitim alamam nedeniniz nedir?	Maddi imkânsızlıklar	4	20,00	7	31,82	1	7,69	12	21,82
	Ailesi göndermedi	3	15,00	2	9,09	2	15,38	7	12,73
	Gelenekler	8	40,00	10	45,45	8	61,54	26	47,27
	Diğer	3	15,00	1	4,55	1	7,69	5	9,09
Eğitime devam edememe ya da eğitim alamam nedeniniz nedir?	Maddi imkânsızlıklar ve Ailesi göndermedi	1	5,00	1	4,55	1	7,69	3	5,45
	Maddi imkânsızlıklar ve Gelenekler	1	5,00	0	0,00	0	0,00	1	1,82
	Maddi imkânsızlıklar, Ailesi göndermedi ve Gelenekler	0	0,00	1	4,55	0	0,00	1	1,82
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 8,115$		S.D.:12		p olasılık değeri: 0,776			
		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil							

5.9. Araştırma Bölgesindeki İşletmelerin Organik Çilek Üretim İmkanları ve Özellikleri

Araştırma bölgesinde en önemli geçim kaynaklarından biri organik çilek üretimidir. Bölgede 2006 yılından sonra yayılmaya başlayan organik çilek üretimi şu anda bölgenin ana geçim kaynaklarından biri olmuştur. Yapılan araştırmada görüşülen işletmelerin organik çilek üretimine dahil olmalarını etkileyen etmenler incelenmiş ve sonuç olarak üreticilerin organik çilek üretimine geçmelerini etkileyen en önemli unsurun Tarım İl/İlçe Müdürlükleri olduğu (%49,09), bunu üreticilerin ürünü kazançlı bir ürün olarak görmelerinin (%20,00) takip ettiği belirlenmiştir (Çizelge 5.54 ve Çizelge 5.55).

İşletmelerin organik çilek üretimine geçmelerini etkileyen unsurların işletmelerin büyüklük durumlarına göre incelendiğinde yapılan Ki-kare analizi sonucu %95 güven sınırında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Analiz sonucuna göre küçük işletmelerin organik çilek üretimine geçmelerinde en önemli etken Tarım İl/İlçe Müdürlükleri iken, bu durum büyük işletmelerde ürünün kazançlı bir ürün olmasının getirdiği bir sonuç olduğu söylenebilir (Çizelge 5.54). Fakat bu durum gelir gruplarına göre incelendiğinde ise yapılan Ki-kare analizi sonucu %95 güven sınırında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Çizelge 5.55). Yani üreticilerin organik çilek üretimine geçmelerini etkileyen tüm unsurlar tüm gelir gruplarında aynı derecede önemlidir denilebilir.

Çizelge 5.54. Arazi Gruplarına Göre İşletmelerin Organik Çilek Üretimine Yönelme Nedenleri

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00–5,00 da		5,01–10,00 da		10,01 da ve üzeri		Adet	%
		Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Çilek yetiştiriciliğine yönelme nedeniniz nedir?	Komşuların tavsiyesi	3	14,29	0	0,00	0	0,00	3	5,45
	Kazançlı bir ürün	1	4,76	5	22,73	5	41,67	11	20,00
	Tarım İl/İlçe Müdürlüğü	11	52,38	14	63,64	2	16,67	27	49,09
	Muhtarın tavsiyesi	1	4,76	1	4,55	1	8,33	3	5,45
	Komşuların tavsiyesi ve kazançlı bir ürün	2	9,52	0	0,00	3	25,00	5	9,09
	Komşuların tavsiyesi ve Tarım İl/İlçe Müdürlüğü	2	9,52	1	4,55	0	0,00	3	5,45
	Kazançlı bir ürün ve Tarım İl/İlçe Müdürlüğü	1	4,76	1	4,55	1	8,33	3	5,45
	Toplam	21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 20,897$		S.D.:12		p olasılık değeri: 0,052		$\phi:0,616$	
İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli									

Çizelge 5.55. Gelir Durumlarına Göre İşletmelerin Organik Çilek Üretimine Yönelme Nedenleri

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri		Adet	%
		Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Çilek yetiştiriciliğine yönelme nedeniniz nedir?	Komşuların tavsiyesi	2	10,00	1	4,55	0	0,00	3	5,45
	Kazançlı bir ürün	2	10,00	5	22,73	4	30,77	11	20,00
	Tarım İl/İlçe Müdürlüğü	13	65,00	10	45,45	4	30,77	27	49,09
	Muhtarın tavsiyesi	1	5,00	2	9,09	0	0,00	3	5,45
	Komşuların tavsiyesi ve kazançlı bir ürün	1	5,00	2	9,09	2	15,38	5	9,09
	Komşuların tavsiyesi ve Tarım İl/İlçe Müdürlüğü	1	5,00	1	4,55	1	7,69	3	5,45
	Kazançlı bir ürün ve Tarım İl/İlçe Müdürlüğü	0	0,00	1	4,55	2	15,38	3	5,45
	Toplam	21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 11,134$		S.D.:12		p olasılık değeri: 0,517			
İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil									

İncelenen işletmelerde üreticilerin organik çilek üretiminden memnun olma durumları incelenmiş ve üreticilerin %96,37'sinin organik çilek yetiştiriciliğinden memnun olduğu ve bu durumun işletme büyüklük ve gelir gruplarına göre değişmediği, yapılan Ki-kare analizi ile %95 güven sınırında ilişkilerin önemli olmadığı belirlenmiştir (Çizelge 5.56 ve Çizelge 5.57).

Çizelge 5.56. Arazi Gruplarına Göre İşletmelerin Çilek Yetiştiriciliğinden Memnun Olma Durumları

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00–5,00 da		5,01–10,00 da		10,01 da ve üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Çilek yetiştiriciliğinden memnun musunuz?	Memnun	1	4,76	0	0,00	1	8,33	2	3,64
	Değil	17	80,95	20	90,91	9	75,00	46	83,64
	Çok Memnun	3	14,29	2	9,09	2	16,67	7	12,73
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 2,280$		S.D.:4		p olasılık değeri: 0,684		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

Çizelge 5.57. Gelir Durumlarına Göre İşletmelerin Çilek Yetiştiriciliğinden Memnun Olma Durumları

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Çilek yetiştiriciliğinden memnun musunuz?	Memnun	1	5,00	0	0,00	1	7,69	2	3,64
	Değil	16	80,00	20	90,91	10	76,92	46	83,64
	Çok Memnun	3	15,00	2	9,09	2	15,38	7	12,73
Toplam		20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00
		$\chi : 2,113$		S.D.:4		p olasılık değeri: 0,715		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

İncelenen işletmelerde üreticilerin organik çilek üretiminin aile ve bölgeye olan katkıları incelenmiş ve üreticilerin %61,11'i organik çilek üretiminin aile gelirini yükselttiğini, %20,00'ı ise bölgede iş imkanı sağladığını belirtmişlerdir. Organik çilek üretiminin aile ve bölge ekonomisine olan katkı durumu hakkında üretici görüşlerinin işletme büyüklük ve gelir gruplarına göre değişmediği, yapılan Ki-kare analizi ile %95 güven sınırında ilişkilerin önemli olmadığı belirlenmiştir (Çizelge 5.58 ve Çizelge 5.59).

Çizelge 5.58. Arazi Gruplarına Göre Çilek Yetiştiriciliğinin Aile Ve Bölgeye Katkı Durumları

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00-5,00 da		5,01-10,00 da		10,01 da ve üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Aile ve yöreye katkısı nedir?	Gelirimiz yükseldi	21	67,74	22	57,89	12	57,14	55	61,11
	Koyumuzun pazar imkânı arttı	3	9,68	3	7,89	3	14,29	9	10,00
	Yeni teknikler öğrendiler	1	3,23	4	10,53	3	14,29	8	8,89
	İs imkânı sağladı	6	19,35	9	23,68	3	14,29	18	20,00
Total		31	100,00	38	100,00	21	100,00	70	100,0
		$\chi : 3,427$		S.D.:6		p olasılık değeri: 0,754		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

Çizelge 5.59. Gelir Durumlarına Göre Çilek Yetiştiriciliğinin Aile ve Bölgeye Katkı Durumları

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Aile ve yöreye katkısı nedir?	Gelirimiz yükseldi	20	58,82	22	59,46	13	61,90	55	59,78
	Koyumuzun pazar imkânı arttı	4	11,76	4	10,81	3	14,29	11	11,96
	Yeni teknikler öğrendiler	3	8,82	3	8,11	2	9,52	8	8,70
	İs imkânı sağladı	7	20,59	8	21,62	3	14,29	18	19,57
Toplam		34	100,00	37	100,00	21	100,00	72	100,00
		$\chi : 0,588$		S.D.:6		p olasılık değeri: 0,997		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

Çilek üretiminin ve özellikle organik çilek üretiminin yoğun bir işgücü gerektirdiği düşünülürse incelenen işletmelerde bu işgücünün nasıl karşılandığı araştırılmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucu organik çilek üretimi ile tüm aile fertlerinin birlikte ilgilendiği (%87,27), bu görüşlerin işletme büyüklük ve gelir gruplarına göre değişmediği, Ki-kare analizi ile %95 güven sınırında ilişkilerin önemli olmadığı belirlenmiştir (Çizelge 5.60 ve Çizelge 5.61).

Çizelge 5.60. Arazi Gruplarına Göre Çilek Yetiştiriciliğine Aile Bireylerinin Katkı Durumları

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00-5,00 da		5,01-10,00 da		10,01 da ve üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Aile bireylerini katılım durumu nedir?	Sadece aile reisi ilgileniyor	2	9,52	0	0,00	1	8,33	3	5,45
	Esim ve ben ilgileniyoruz	2	9,52	1	4,55	0	0,00	3	5,45
	Bütün aile ilgileniyor	16	76,19	21	95,45	11	91,67	48	87,27
	Sadece yabancı işgücü kullanıyoruz	1	4,76	0	0,00	0	0,00	1	1,82
Total		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 5,455$		S.D.:6		p olasılık değeri: 0,487		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

Çizelge 5.61. Gelir Durumlarına Göre Çilek Yetiştiriciliğine Aile Bireylerinin Katkı Durumları

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Aile bireylerini katılım durumu nedir?	Sadece aile reisi ilgileniyor	1	5,00	1	4,55	1	7,69	3	5,45
	Esim ve ben ilgileniyoruz	1	5,00	1	4,55	1	7,69	3	5,45
	Bütün aile ilgileniyor	17	85,00	20	90,91	11	84,62	48	87,27
	Sadece yabancı işgücü kullanıyoruz	1	5,00	0	0,00	0	0,00	1	1,82
Total		20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00
		$\chi : 2,126$		S.D.:6		p olasılık değeri: 0,908		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

Araştırma bölgesinde organik çilek yetiştiriciliği 2005 yılında başlatılmış ve aileler organik çilek üretimine adapte olmaya başlamıştır. Görüşmelerin yapıldığı 2008 yılında işletmelerin bu yeni teknolojiyi benimseme ve adapte olma durumları, organik çilek gelirleri ve çilek yetiştiriciliğinin toplam gelir içindeki payları incelenmiş ve Çizelge 5.62 ve Çizelge 5.63'te sunulmuştur. Çizelge 5.62 incelendiğinde işletmelerin organik çilek yetiştiriciliğini kabullenme seviyelerinin işletme büyüklüğüne göre değiştiği ve küçük işletmelerin organik çilek üretimini büyük işletmelere göre daha çabuk benimsedikleri yapılan Varyans analizi ve Duncan testi ile belirlenmiştir. İşletme büyüklük gruplarına göre çileğin dekara getirisi arasında fark istatistiki olarak %95 güven düzeyinde önemli değil iken, çileğin toplam gelir içindeki payı özellikle küçük işletmelerde daha fazladır.

Çizelge 5.63 incelendiğinde işletmelerin organik çilek yetiştiriciliğini kabullenme seviyelerinin gelir gruplarına göre değişmediği Varyans analizi ve Duncan testi ile belirlenmiştir. İşletme gelir gruplarına göre çileğin dekara getirisi arasında fark istatistiki olarak %99 güven düzeyinde önemli bulunurken, özellikle çileğin dekara getirisi yıllık gelirin yüksek olduğu işletmelerde fazla, çileğin toplam gelir içindeki payı yıllık gelirin düşük olduğu işletmelerde daha fazla olarak hesaplanmıştır.

Çizelge 5.62. Arazi Gruplarına Göre Organik Çileğe Geçiş Yılı, Organik Çileğin Geliri (TL) ve Toplam Gelir İçindeki Payı (%)

Arazi grupları		Organik çilek yetiştiriciliğine adapte olma zamanı (yıl)	Çilek yetiştiriciliğinden yıllık elde edilen gelir (TL/da)	Çileğin toplam gelir içindeki payı (%)
0,00-5,00 da	Ortalama	1,90 ab	2.230,95	61,67 b
	Örnek Sayısı	21	21	21
	Standart Sapma	0,539	736,63	17,55942
	Varyans	,290	542.619,05	308,333
5,01-10,00 da	Ortalama	2,09 b	2.172,55	51,59 ab
	Örnek Sayısı	22	22	22
	Standart Sapma	0,426	654,31	17,82096
	Varyans	0,182	428.123,50	317,587
10,01 da ve üzeri	Ortalama	1,67 a	2.124,92	40,83 a
	Örnek Sayısı	12	12	12
	Standart Sapma	0,651	659,49	19,86698
	Varyans	0,424	434.926,81	394,697
Toplam	Ortalama	1,93	2.184,45	53,09
	Örnek Sayısı	55	55	55
	Standart Sapma	0,539	676,57	19,51948
	Varyans	0,291	457.744,99	381,010
F Değerleri		2,573*	0,096	5,142***

* Ortalamalar arasındaki fark %90 güven düzeyinde önemli

** Ortalamalar arasındaki fark %95 güven düzeyinde önemli

*** Ortalamalar arasındaki fark %99 güven düzeyinde önemli

Çizelge 5.63. Gelir Durumlarına Göre Organik Çileğe Geçiş Yılı, Organik Çileğin Geliri (TL) ve Toplam Gelir İçindeki Payı (%)

Gelir grupları		Organik çilek	Çilek	Çileğin toplam gelir içindeki payı (%)
		yetiştiriciliğine adapte olma zamanı (yıl)	yetiştiriciliğinden yıllık elde edilen gelir (TL/da)	
1.000 TL ve 5.000 TL	Ortalama	1,95	1.955,00 a	65,50 b
	Örnek Sayısı	20	21	20
	Standart Sapma	0,510	683,239	19,25589
	Varyans	0,261	466815,789	370,789
5.001 TL ve 10.000 TL	Ortalama	1,91	2.100,59 a	49,32 a
	Örnek Sayısı	22	22	22
	Standart Sapma	0,526	631,573	14,49922
	Varyans	0,277	398884,729	210,227
10.001 TL ve Üzeri	Ortalama	1,92	2.679,38 b	40,39 a
	Örnek Sayısı	13	12	13
	Standart Sapma	0,641	506,624	17,37593
	Varyans	0,410	256667,423	301,923
Toplam	Ortalama	1,93	2.184,45	53,09
	Örnek Sayısı	55	55	55
	Standart Sapma	0,539	676,569	19,51948
	Varyans	0,291	457744,993	381,010
F Değerleri		0,030	5,618***	9,467***

* Ortalamalar arasındaki fark %90 güven düzeyinde önemli

** Ortalamalar arasındaki fark %95 güven düzeyinde önemli

*** Ortalamalar arasındaki fark %99 güven düzeyinde önemli

5.10. Araştırma Bölgesinde Kadınların Yaşantı Memnuniyetleri ve Nedenleri

Araştırma bölgesinde incelenen işletmelerde araştırılan bir diğer konu ise kadınların yaşam memnuniyetleri ve beklentileridir. İncelenen işletmelerde görüşülen kadınların %76,36'ı şu anki yaşamlarından memnun olduğunu belirtmişlerdir. Ki-kare analizi sonucu %95 güven düzeyinde yaşantıdan memnun olma durumları ile işletme büyüklük grupları arasında istatistikî açıdan önemli bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Özellikle işletme büyüklüğü arttıkça kadının yaşantı memnuniyetinin azaldığı söylenebilir. Bunda arazi miktarı büyüklüğünün kadınlar üzerinde iş yükünü arttırması etkili bir faktör olabilir (Çizelge 5.64).

Çizelge 5.64. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Hayatlarından Memnun Olma Durumları

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00-5,00 da		5,01-10,00 da		10,01 da ve üzeri		Adet	%
		Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Hayatınızdan memnun musunuz?	Memnun	4	19,05	6	27,27	3	25,00	13	23,64
	Değilim	17	80,95	16	72,73	9	75,00	42	76,36
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 0,419$		S.D.:2		p olasılık değeri: 0,811			
		İstatistikî olarak %95 güven sınırında önemli							

İşletmelerin gelir durumları ile kadınların yaşam memnuniyetleri arasında bir ilişki olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiş, bu iki unsur arasında ilişkinin %95 güven sınırında önemli olmadığı belirlenmiştir (Çizelge 5.65).

Çizelge 5.65. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Hayatlarından Memnun Olma Durumları

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri		Adet	%
		Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Hayatınızdan memnu musunuz?	Memnun	5	25,00	7	31,82	1	7,69	13	23,64
	Değilim	15	75,00	15	68,18	12	92,31	42	76,36
Toplam		20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00
		$\chi : 2,667$		S.D.:2		p olasılık değeri: 0,263		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

İncelenen işletmelerde görüşülen kadınların %61,82'si köyde yaşamaya devam etmek istediklerini, %38,18 gibi bir bölümü ise köy dışında yaşamak istediklerini belirtmişlerdir. Yapılan Ki-kare analizi sonucu %95 güven düzeyinde kadınların köy dışında yaşamak isteme durumları ile işletme büyüklük grupları arasında istatistiki açıdan önemli bir ilişki olduğu belirlenmiştir. İşletme büyüklüğü arttıkça kadının köy dışında yaşama isteği de artmaktadır. Bu sonuç Çizelge 5.63'deki sonucu destekler niteliktedir. Önceden de belirtildiği gibi arazi miktarı büyüklüğünün artışı kadınlar üzerinde iş yükünü arttırmasına neden olabileceğinden bu durum kadınların köy dışında yaşama isteklerini etkileyen bir faktör olabilir (Çizelge 5.66).

İşletmelerin gelir durumları ile kadınların köy dışında yaşamak istemeleri arasında bir ilişki olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiş, bu iki unsur arasındaki ilişkinin %95 güven sınırında önemli olmadığı belirlenmiştir (Çizelge 5.67).

Çizelge 5.66. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Köyün Dışında Yaşama İstekleri

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00-5,00 da		5,01-10,00 da		10,01 da ve üzeri		Adet	%
		Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Köyün dışında yaşamak ister miydiniz?	Evet	7	33,33	8	36,36	6	50,00	21	38,18
	Hayır	14	66,67	14	63,64	6	50,00	34	61,82
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 0,950$		S.D.:2		p olasılık değeri: 0,622		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli	

Çizelge 5.67. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Köyün Dışında Yaşama İstekleri

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri		Adet	%
		Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Köyün dışında yaşamak ister miydiniz?	Evet	8	40,00	8	36,36	5	38,46	21	38,18
	Hayır	12	60,00	14	63,64	8	61,54	34	61,82
Toplam		20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00
		$\chi : 0,059$		S.D.:2		p olasılık değeri: 0,971		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

Çizelge 5.68’de kadınların köy dışında yaşamak isteme nedenleri sıralanmış olup, bu nedenlerin başında %25,45 gibi bir oranla köy hayatının ekonomik açıdan zor olması gelmektedir. Bunu %23,64 ile köy hayatının sosyal açıdan zor olması ve %12,73 ile şehir hayatının çekiciliği takip etmektedir.

Çizelge 5.68. Kadınların Köy Dışında Yaşamak İsteme Nedenleri

	Frekans (Kişi Sayısı)	%
Köy dışında yaşamak istemez	34	61,82
Köy hayatının ekonomik açıdan zor olması	14	25,45
Köy hayatının sosyal açıdan zor olması	13	23,64
Şehir hayatının çekiciliği	7	12,73
Köy hayatının kültürel açıdan zor olması	5	9,09
Her türlü kaynağa erişimin zor olması	2	3,64

5.11. Araştırma Bölgesinde Kadınların Örgütsel Hareketleri

Araştırma bölgesinde incelenen işletmelerde kadınların hem aile hayatına hem de aile dışı faaliyetlere katılımında en önemli unsurlardan biri örgütsel hareketlerdir. Karar vericiler arasında önemli bir role sahip olan kadının örgütsel hareketi aynı zamanda işletmelerin etkinliğinin artmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle incelenen işletmelerde kadınların örgütsel hareketlerinin olup olmadığı incelenmiş fakat işletmeler ortalamasında kadınların sadece %12,73’ünün bir kuruluşa üye oldukları belirlenmiştir. Bu durumun işletme büyüklük gruplarına ve işletmelerin gelir gruplarına göre değişmediği yapılan Ki-kare analizi sonucu belirlenmiştir (Çizelge 5.69 ve Çizelge 5.70).

Araştırma bölgesinde kadınların üye oldukları kuruluşlar ise sırası ile Köy kalkınma kooperatifi, Sulama Kooperatifi ve Ziraat Odası’dır (Çizelge 5.71). Organik çilek üretiminin köyde yaygınlaştığı ve bu üretimde kadının söz sahibi olduğu düşünülürse, kadınlar arasında ürün işleme veya pazarlama konularında yeni örgütsel hareketlerin oluşturulması, kadınların daha etkin olmaları için bir fırsat olabilir.

Çizelge 5.69. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Bir Kuruluşa Üye Olma Durumları

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00-5,00 da		5,01-10,00 da		10,01 da ve üzeri		Adet	%
		Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Herhangi bir kuruluşa üye misiniz?	Evet	2	9,52	3	13,64	2	16,67	7	12,73
	Hayır	19	90,48	19	86,36	10	83,33	48	87,27
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		χ^2 : 0,378		S.D.:2		p olasılık değeri: 0,828			
		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil							

Çizelge 5.70. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Bir Kuruluşa Üye Olma Durumları

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Herhangi bir kuruluşa üye misiniz?	Evet	2	10,00	4	18,18	1	7,69	7	12,73
	Hayır	18	90,00	18	81,82	12	92,31	48	87,27
Toplam		20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00
		$\chi : 1,020$		S.D.:2		p olasılık değeri: 0,601		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

Çizelge 5.71. Araştırma Bölgesinde Kadınların Üye Oldukları Kuruluşlar

	Frekans (Kişi Sayısı)	%
Hiç bir kuruluşa üye değil	48	87,27
Koy Kalkınma Kooperatifi	6	10,91
Sulama Kooperatifi	4	7,27
Ziraat Odası	1	1,82

İncelenen işletmelerde kadınların örgütsel konularda zayıf olmasına rağmen bir kuruluşa üye olmak isteme durumları araştırılmış ve herhangi bir kuruluşa üye olmayan kadınların %81,82'si bir kuruluşa üye olmak istemediklerini belirtmişlerdir. Bu durumun işletme büyüklük gruplarına ve işletmelerin gelir gruplarına göre değişmediği yapılan Ki-kare analizi sonucu söylenebilir (Çizelge 5.72 ve Çizelge 5.73).

Çizelge 5.72. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Bir Kuruluşa Üye Olma İsteme Durumları

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Bir kuruluşa üye olmak ister miydiniz?	Bir kuruluşa üye	2	10,00	4	18,18	1	7,69	7	12,73
	Evet	3	15,00	0	0,00	0	0,00	3	5,45
	Hayır	15	75,00	18	81,82	12	92,31	45	81,82
Toplam		20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00
		$\chi : 6,429$		S.D.:4		p olasılık değeri: 0,169		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

Çizelge 5.73. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Bir Kuruluşa Üye Olma İsteme Durumları

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00-5,00 da		5,01-10,00 da		10,01 da ve üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Bir kuruluşa üye olmak ister miydiniz?	Bir kuruluşa üye	2	9,52	3	13,64	2	16,67	7	12,73
	Evet	1	4,76	1	4,55	1	8,33	3	5,45
	Hayır	18	85,71	18	81,82	9	75,00	45	81,82
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 0,671$		S.D.:4		p olasılık değeri: 0,955		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

Kadınların bir kuruluşa üye olmak istememelerinin ardındaki en büyük etmenler ise ya eşinin bir kuruluşa üye olması ya da bu konularda yeterince bilgi sahibi olmaması olarak gösterilmiştir (Çizelge 5.74). Bu da araştırma bölgesinde kadınların örgütlenmesi ile ilgili yeterince eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yapılırsa örgütlü kadın sayısının artacağını göstermektedir.

Çizelge 5.74. Araştırma Bölgesinde Kadınların Bir Kuruluşa Üye Olmayı İstememe Nedenleri

	Frekans (Kişi Sayısı)	%
Eşi üye	23	47,92
Bilgi sahibi değil	25	52,08

Kadınların herhangi bir kuruluşa üye olmayı isteme durumlarının gelir ve işletme büyüklük gruplarına göre dağılımları incelendiğinde ise; yapılan Ki-kare analizi sonucu gelir gruplarına göre kadınların bir kuruluşa üye olmama nedenleri değişmez iken, arazi gruplarına göre yapılan dağılımda kadınların bir kuruluşa üye olmak istememe nedenleri ile arazi büyüklüğü arasında %90 güven sınırında istatistikî olarak bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Çizelge 5.75 ve Çizelge 5.76). Özellikle küçük işletme grubundaki kadınlar herhangi bir kuruluşa üye olmak istememe nedeni olarak bilgi sahibi olmadıklarını belirtirken, büyük işletme grubundaki kadınlar eşleri üye olduğu için üye olmadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum arazi büyüklüğü arttıkça kadınların örgütsel hareket konusunda eşlerine daha çok bağımlı hale geldiğinin bir göstergesi olabilir.

Çizelge 5.75. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Bir Kuruluşa Üye Olmayı İstememe Nedenleri

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri		Adet	%
		Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Kadınların Bir kuruluşa üye olmama nedenleri	Eşi üye	7	43,75	10	50,00	6	50,00	23	47,92
	Bilgi sahibi değil	9	56,25	10	50,00	6	50,00	25	52,08
Toplam		16	100,00	20	100,00	12	100,00	48	100,00
		$\chi : 0,167$		S.D.:2		p olasılık değeri: 0,920		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

Çizelge 5.76. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Bir Kuruluşa Üye Olma İstememe Nedenleri

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00-5,00 da		5,01-10,00 da		10,01 da ve üzeri		Adet	%
		Adet	%	Adet	%	Adet	%		
Kadınların Bir kuruluşa üye olmama nedenleri	Eşi üye	8	42,11	7	36,84	8	80,00	23	47,92
	Bilgi sahibi değil	11	57,89	12	63,16	2	20,00	25	52,08
Toplam		19	100,00	19	100,00	10	100,00	48	100,00
		$\chi : 5,315$		S.D.:2		p olasılık değeri: 0,070		$\phi:0,333$	
		İstatistiki olarak %90 güven sınırında önemli							

5.12. Araştırma Bölgesinde Kadınların Sosyal Aktiviteleri ve Teknoloji Kullanma Düzeyleri

Yeniliklerin benimsenmesi ve iş kullanım etkinliğinde en önemli unsurlardan biri teknoloji kullanımıdır. Teknoloji kullanımı içerisinde tarımda en önemli teknoloji bilişim teknolojisidir denilebilir. Bilişim teknolojisi özellikle internet, telefon ve televizyon gibi kanallar ile bilginin tarımda yayılması ve insanlarda farkındalık yaratması bakımından önem taşımaktadır. Yeniliklere olan farkındalık yeniliklerin benimsenmesi ve yayılması sürecinde etkilidir. Bu nedenle araştırma bölgesinde incelenen işletmelerde kadınların sosyal aktiviteleri ve teknolojiyi kullanma düzeyleri araştırılmıştır.

Çizelge 5.77’de kadınların TV seyretme durumları incelenmiş ve sonuç olarak kadınların %76,36’sının TV seyrettiği belirlenmiştir.

Çizelge 5.77. Araştırma Bölgesinde Kadınların Kadınlara Yönelik TV Programları Seyretme Durumları

	Frekans (Kişi Sayısı)	%
Seyrediyor	42	76,36
Seyretmiyor	13	33,64
Toplam	55	100,00

Ki-kare analizi sonucuna göre kadınların TV seyretme durumlarının işletme ve gelir gruplarına göre değişmediği, aralarında %95 güven sınırında önemli istatistiksel bir ilişki olmadığı belirlenmiştir (Çizelge 5.78 ve Çizelge 5.79).

Çizelge 5.78. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Kadınlara Yönelik TV Programları Seyretme Durumları

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
TV seyrediyor musunuz?	Evet	17	85,00	16	72,73	9	69,23	42	76,36
	Hayır	3	15,00	6	27,27	4	30,77	13	23,64
Toplam		20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00

$\chi^2 : 1,354$ S.D.:2 p olasılık değeri: 0,508
İstatistiksel olarak %95 güven sınırında önemli değil

Çizelge 5.79. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Kadınlara Yönelik TV Programları Seyretme Durumları

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00-5,00 da		5,01-10,00 da		10,01 da ve üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
TV seyrediyor musunuz?	Evet	16	76,19	16	72,73	10	83,33	42	76,36
	Hayır	5	23,81	6	27,27	2	16,67	13	23,64
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00

$\chi^2 : 0,484$ S.D.:2 p olasılık değeri: 0,785
İstatistiksel olarak %95 güven sınırında önemli değil

TV seyreden kadınların ortalama TV seyretme saatleri 1,55 saat/gün olup, yapılan Varyans analizi sonucu TV seyretme saatleri işletme büyüklük gruplarına (F:1,382, p>0,05) ve gelir gruplarına (F:1,902, p>0,05) göre değişmemektedir (Çizelge 5.80 ve Çizelge 5.81).

Çizelge 5.80. Araştırma Bölgesinde Kadınların Kadınlara Yönelik TV Programları Seyretme Saatleri İle Arazi Büyüklüğü Arasındaki İlişki

Arazi grupları		Günde kaç saat TV izliyorsunuz (saat/gün)
0,00-5,00 da	Ortalama	1,79
	Örnek Sayısı	21
	Standart sapma	1,42
5,01-10,00 da	Ortalama	1,21
	Örnek Sayısı	22
	Standart sapma	0,98
10,01 da ve üzeri	Ortalama	1,75
	Örnek Sayısı	12
	Standart sapma	1,34
Ortalama	Ortalama	1,55
	Örnek Sayısı	55
	Standart sapma	1,25
F Değerleri		1,382

* Ortalamalar arasındaki fark %90 güven düzeyinde önemli

** Ortalamalar arasındaki fark %95 güven düzeyinde önemli

*** Ortalamalar arasındaki fark %99 güven düzeyinde önemli

Çizelge 5.81. Araştırma Bölgesinde Kadınların Kadınlara Yönelik TV Programları Seyretme Saatleri İle Gelir Durumları Arasındaki İlişki

Gelir grupları		Günde kaç saat TV izliyorsunuz (saat/gün)
1.000 TL ve 5.000 TL	Ortalama	1,85
	Örnek Sayısı	20
	Standart sapma	1,28
5.001 TL ve 10.000 TL	Ortalama	1,59
	Örnek Sayısı	22
	Standart sapma	1,34
10.001 TL ve Üzeri	Ortalama	1,00
	Örnek Sayısı	13
	Standart sapma	0,91
Ortalama	Ortalama	1,55
	Örnek Sayısı	55
	Standart sapma	1,25
F Değerleri		1,902

* Ortalamalar arasındaki fark %90 güven düzeyinde önemli

** Ortalamalar arasındaki fark %95 güven düzeyinde önemli

*** Ortalamalar arasındaki fark %99 güven düzeyinde önemli

Çizelge 5.82’de kadınların radyo dinleme durumları incelenmiş ve sonuç olarak kadınların %85,45’inin radyo dinlemediği belirlenmiştir. Buna göre araştırma bölgesi için radyo dinleme yaygın bir alışkanlık değildir.

Çizelge 5.82. Araştırma Bölgesinde Kadınların Radyo Programları Dinleme Durumları

	Frekans (Kişi Sayısı)	%
Dinliyor	8	14,55
Dinlemiyor	47	85,45
Toplam	55	100,00

Kadınların TV seyretme durumları yapılan Ki-kare analizi sonucu gelir gruplarına göre değişmediği, aralarında %95 güven sınırında önemli istatistiki bir ilişki olmadığı belirlenmiştir (Çizelge 5.83). Fakat radyo dinleme durumu işletme arazi büyüklük gruplarına göre değişmektedir. Buna göre özellikle işletme arazisi büyük olan işletmelerdeki kadınlar küçük olan işletmelerdeki kadınlara göre daha fazla radyo dinleme alışkanlığına sahiptir denilebilir(Çizelge 5.84).

Çizelge 5.83. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Radyo Dinleme Durumları

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Radyo dinliyor musunuz?	Evet	3	15,00	3	13,64	2	15,38	8	14,55
	Hayır	17	85,00	19	86,36	11	84,62	47	85,45
Toplam		20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00

$\chi : 0,025$ S.D.:2 p olasılık değeri: 0,987
İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil

Çizelge 5.84. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Radyo Dinleme Durumları

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00-5,00 da		5,01-10,00 da		10,01 da ve üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Radyo dinliyor musunuz?	Evet	1	9,09	2	9,09	5	41,67	8	14,55
	Hayır	20	90,91	20	90,91	7	58,33	47	85,45
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00

$\chi : 9,241$ S.D.:2 p olasılık değeri: 0,010 $\phi:0,410$
İstatistiki olarak %99 güven sınırında önemli

Radyo dinleyen kadınların ortalama radyo dinleme saatleri 0,26 saat/gün olup, yapılan Varyans analizi sonucu kadınların radyo dinleme saatleri işletme büyüklük gruplarına göre farklılık göstermekte ve bu farklılığın %99 güven sınırında istatistiki olarak önemli olduğu bilinmektedir (F:6,984, $p>0,05$), Söz konusu durum gelir gruplarına (F:1,902, $p>0,05$) göre geçerli değildir (Çizelge 5.85 ve Çizelge 5.86).

Çizelge 5.85. Araştırma Bölgesinde Kadınların Radyo Dinleme Saatleri İle Arazi Büyüklüğü Arasındaki İlişki

Arazi grupları		Radyo Dinleme (saat/gün)
0,00-5,00 da	Ortalama	0,05 a
	Örnek Sayısı	21
	Standart sapma	0,22
5,01-10,00 da	Ortalama	0,14 a
	Örnek Sayısı	22
	Standart sapma	0,47
10,01 da ve üzeri	Ortalama	0,83 b
	Örnek Sayısı	12
	Standart sapma	1,14
Ortalama	Ortalama	0,26
	Örnek Sayısı	55
	Standart sapma	0,68
F Değerleri		6,894***

* Ortalamalar arasındaki fark %90 güven düzeyinde önemli

** Ortalamalar arasındaki fark %95 güven düzeyinde önemli

*** Ortalamalar arasındaki fark %99 güven düzeyinde önemli

Çizelge 5.86. Araştırma Bölgesinde Kadınların Radyo Dinleme Saatleri İle Gelir Durumları Arasındaki İlişki

Gelir grupları		Radyo Dinleme (saat/gün)
1.000 TL ve 5.000 TL	Ortalama	0,28
	Örnek Sayısı	20
	Standart sapma	0,72
5.001 TL ve 10.000 TL	Ortalama	0,21
	Örnek Sayısı	22
	Standart sapma	0,55
10.001 TL ve Üzeri	Ortalama	0,31
	Örnek Sayısı	13
	Standart sapma	0,86
Ortalama	Ortalama	0,26
	Örnek Sayısı	55
	Standart sapma	0,68
F Değerleri		1,902

* Ortalamalar arasındaki fark %90 güven düzeyinde önemli

** Ortalamalar arasındaki fark %95 güven düzeyinde önemli

*** Ortalamalar arasındaki fark %99 güven düzeyinde önemli

Çizelge 5.87’de kadınların kitap, gazete vb. okuma durumları incelenmiş ve sonuç olarak kadınların %81,82’sinin kitap, gazete vb. okumadıkları belirlenmiştir. Buna göre kitap, gazete vb. okuma araştırma bölgesi için yaygın bir alışkanlık değildir.

Çizelge 5.87. Araştırma Bölgesinde Kadınların Kitap, Gazete vb Okuma Durumları

	Frekans (Kişi Sayısı)	%
Okuyor	10	18,18
Okumuyor	45	81,82
Toplam	55	100,00

Kadınların kitap, gazete vb. okuma alışkanlığına sahip olma durumlarının yapılan Ki-kare analizi sonucu işletme arazi büyüklük ve gelir gruplarına göre değişmediği, aralarında %95 güven sınırında önemli istatistiki bir ilişki olmadığı belirlenmiştir (Çizelge 5.88 ve Çizelge 5.89).

Çizelge 5.88. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Kitap, Gazete vb Okuma Durumları

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Kitap, gazete v.b. okuyor musunuz?	Evet	2	10,00	6	27,27	2	15,38	10	18,18
	Hayır	18	90,00	16	72,73	11	84,62	45	81,82
Toplam		20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00
		$\chi : 2,191$		S.D.:2		p olasılık değeri: 0,334		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

Çizelge 5.89. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Kitap, Gazete vb Okuma Durumları

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00-5,00 da		5,01-10,00 da		10,01 da ve üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Kitap, gazete v.b. okuyor musunuz?	Evet	3	14,29	5	22,73	2	16,67	10	18,18
	Hayır	18	85,71	17	77,27	10	83,33	45	81,82
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 0,538$		S.D.:2		p olasılık değeri: 0,764		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

Çizelge 5.90'da kadınların cep telefonu kullanım alışkanlıkları incelenmiş ve sonuç olarak kadınların %90,91'inin cep telefonu kullanım alışkanlığına sahip olmadıkları görülmüştür.

Çizelge 5.90. Araştırma Bölgesinde Kadınların Cep Telefonu Kullanma Durumları

	Frekans (Kişi Sayısı)	%
Kullanıyor	5	9,09
Kullanmıyor	50	90,91
Toplam	55	100,00

Kadınların cep telefonu kullanma alışkanlığına sahip olma durumlarının yapılan Kikare analizi sonucu işletme arazi büyüklük ve gelir gruplarına göre değişmediği, aralarında %95 güven sınırında önemli istatistiki bir ilişki olmadığı belirlenmiştir (Çizelge 5.91 ve Çizelge 5.92).

Çizelge 5.91. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Cep Telefonu Kullanma Durumları

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Cep telefonu kullanıyor musunuz?	Evet	2	10,00	1	4,55	2	15,38	5	9,09
	Hayır	18	90,00	21	95,45	11	84,62	50	90,91
Toplam		20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00
		$\chi : 1,193$		S.D.:2		p olasılık değeri: 0,551			
		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil							

Çizelge 5.92. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Cep Telefonu Kullanma Durumları

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00-5,00 da		5,01-10,00 da		10,01 da ve üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Cep telefonu kullanıyor musunuz?	Evet	0	0,00	3	13,64	2	16,67	5	9,09
	Hayır	21	100,00	19	86,36	10	83,33	50	90,91
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 3,483$		S.D.:2		p olasılık değeri: 0,175			
		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil							

5.13. Araştırma Bölgesinde Kadınların Girişimcilik ve Yatırım Yapma Durumları

Araştırma bölgesinde incelenen işletmelerde kadınların teknoloji kullanım düzeyleri kadar girişimcilik düzeyleri de önemlidir. Bölgede organik çilek üretiminde, mevcut potansiyelin ilerletilmesi ve yeni kaynakların oluşturulmasında kadın girişimciliği önem taşımaktadır. Girişimcilik faaliyetlerinde finansal kaynak önemli bir unsurdur. Bu nedenle incelenen işletmelerde kadınların kredi kullanma durumları incelenmiş ve görüşülen hiçbir kadının kredi kullanmadığı belirlenmiştir.

İncelenen işletmelerde kadınların çevresindeki diğer kadınlara örnek olma durumları incelenmiş ve kadınların %90,91'i örnek olmadığını, bireysel çalışmalarda bulunduğunu belirtmiştir. Bu durumun Ki-kare analizi sonucu işletme büyüklük ve gelir gruplarına göre değişmediği ve aralarında %95 güven sınırında önemli bir ilişki olmadığı belirlenmiştir (Çizelge 5.93 ve Çizelge 5.94).

Çizelge 5.93. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Çevresindeki Kadınlara Örnek Olma Durumları

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Çevrenizdeki kadınlara örnek oluyor musunuz?	Evet	2	10,00	2	9,09	1	7,69	5	9,09
	Hayır	18	90,00	20	90,91	12	92,31	50	90,91
Toplam		20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00
		$\chi : 0,051$		S.D.:2		p olasılık değeri: 0,975			
		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil							

Çizelge 5.94. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Çevresindeki Kadınlara Örnek Olma Durumları

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00-5,00 da		5,01-10,00 da		10,01 da ve üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Çevrenizdeki kadınlara örnek oluyor musunuz?	Evet	1	4,76	3	13,64	1	8,33	5	9,09
	Hayır	20	95,24	19	86,36	11	91,67	50	90,91
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 1,035$		S.D.:2		p olasılık değeri: 0,596			
		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil							

İncelenen işletmelerde kadınların çevresindeki diğer insanlar için örnek bir çalışma yapma durumları incelenmiş ve kadınların %90,91'i örnek bir çalışma yapmadığını, bireysel çalışmalarda bulunduğunu belirtmiştir. Ki-kare analizi sonucu işletme büyüklük ve gelir gruplarına göre kadınların çevresindeki diğer insanlar için örnek bir çalışma yapma durumlarının değişmediği ve aralarında %95 güven sınırında önemli bir ilişki olmadığı belirlenmiştir (Çizelge 5.95 ve Çizelge 5.96).

Çizelge 5.95. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Çevresindeki İnsanlar İçin Örnek Çalışma Yapma Durumları

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Çevrenizdeki insanlar için örnek bir çalışma yaptınız mı?	Evet	2	10,00	2	9,09	1	7,69	5	9,09
	Hayır	18	90,00	20	90,91	12	92,31	50	90,91
Toplam		20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00
		$\chi : 0,051$		S.D.:2		p olasılık değeri: 0,975			
		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil							

Çizelge 5.96. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Çevresindeki İnsanlar İçin Örnek Çalışma Yapma Durumları

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00-5,00 da		5,01-10,00 da		10,01 da ve üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Çevrenizdeki insanlar için örnek bir çalışma yaptınız mı?	Evet	1	4,76	3	13,64	1	8,33	5	9,09
	Hayır	20	95,24	19	86,36	11	91,67	50	90,91
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 1,035$		S.D.:2		p olasılık değeri: 0,596			
		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil							

İncelenen işletmelerde kadınların son beş yıl içinde yatırım yapma durumları belirlenmeye çalışılmış, buna göre kadınların %74,55'inin en az bir yatırım yaptığı belirlenmiştir. Kadınların yatırım yapma durumlarının yapılan Ki-kare analizi sonucu işletme büyüklük ve gelir gruplarına göre değişmediği ve aralarında %95 güven sınırında önemli bir ilişki olmadığı belirlenmiştir (Çizelge 5.97 ve Çizelge 5.98).

Çizelge 5.97. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Son 5 Yıl İçinde Yatırım Yapma Durumları

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Son 5 yıl içinde yatırım yaptınız mı?	Evet	16	80,00	15	68,18	10	76,92	41	74,55
	Hayır	4	20,00	7	31,82	3	23,08	14	25,45
Toplam		20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00

χ : 0,822 S.D.:2 p olasılık değeri: 0,663
İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil

Çizelge 5.98. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Son 5 Yıl İçinde Yatırım Yapma Durumları

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00-5,00 da		5,01-10,00 da		10,01 da ve üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Son 5 yıl içinde yatırım yaptınız mı?	Evet	17	80,95	17	77,27	7	58,33	41	74,55
	Hayır	4	19,05	5	22,73	5	41,67	14	25,45
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00

χ : 2,203 S.D.:2 p olasılık değeri: 0,332
İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil

Kadınların son beş yıl içinde yaptıkları yatırımlar incelendiğinde ise özellikle organik çilek üretiminin başlaması ile birlikte su kullanımında tasarruf ve etkinlik amacı ile bölgede damlama sulama yatırımlarının daha çok yapıldığı görülmektedir (%69,09). Bu yatırımı arazi fidanlık yatırımı (%5,45) ve alet ve ekipman alımı (%3,64) takip etmektedir (Çizelge 5.99).

Çizelge 5.99. Araştırma Bölgesinde Kadınların Son 5 Yıl İçinde Yaptıkları Yatırım Türleri

	Frekans (Kişi Sayısı)	%
Yatırım yapmıyor	14	25,45
Alet ekipman alımı yaptı	2	3,64
Arazi-fidanlık yatırımı yaptı	3	5,45
Sulama yatırımı yaptı	38	69,09
Hayvan alımı yaptı	1	1,82

5.14. Araştırma Bölgesinde Kadınların Yayım Elemanları İle Görüşme Durumları

Araştırma bölgesinde özellikle 2005 yılından bu yana organik çilek üretim faaliyetinin yayılmaya başlaması ile birlikte yayım faaliyetlerinin bölgede üst düzeyde olduğu söylenebilir. Yayım faaliyetlerinden kadınların yararlanma durumları incelenmiş ve kadınların yayım elemanlarına ulaşma durumları araştırılmıştır. İncelenen işletmelerde kadınların %69,09'u yayım elemanlarına ulaşamadıklarını belirtmiştir. Kadınların yayım elemanlarına ulaşma durumlarının yapılan Ki-kare analizi sonucu işletme büyüklük ve gelir gruplarına göre değişmediği ve aralarında %95 güven sınırında önemli bir ilişki olmadığı belirlenmiştir (Çizelge 5.100 ve Çizelge 5.101).

Çizelge 5.100. Gelir Durumlarına Göre Kadınların Yayım Elemanları İle Görüşme Durumları

		Gelir grupları						Toplam	
		1.000 TL ve 5.000 TL		5.001 TL ve 10.000 TL		10.001 TL ve Üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Yayım elemanlarına ulaşabiliyor musunuz?	Evet	6	30,00	8	36,36	3	23,08	17	30,91
	Hayır	14	70,00	14	63,64	10	76,92	38	69,09
Toplam		20	100,00	22	100,00	13	100,00	55	100,00
		$\chi : 0,688$		S.D.:2		p olasılık değeri: 0,709		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

Çizelge 5.101. Arazi Gruplarına Göre Kadınların Çevresindeki İnsanlar İçin Örnek Çalışma Yapma Durumları

		Arazi grupları						Toplam	
		0,00-5,00 da		5,01-10,00 da		10,01 da ve üzeri			
		Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Yayım elemanlarına ulaşabiliyor musunuz?	Evet	7	33,33	6	27,27	4	33,33	17	30,91
	Hayır	14	66,67	16	72,73	8	66,67	38	69,09
Toplam		21	100,00	22	100,00	12	100,00	55	100,00
		$\chi : 0,227$		S.D.:2		p olasılık değeri: 0,893		İstatistiki olarak %95 güven sınırında önemli değil	

Yayım elemanlarına ulaşan kadınların (%30,91), yayım elemanları ile görüşme sıklığı incelendiğinde ise kadınların %67,28'i yayım elemanına ulaşıyor olmasına rağmen yayım elemanı ile görüşmediklerini belirtmişlerdir. Kadınların %27,27'si ayda 1 kez ulaşıırken, %5,45'i hafta 1 kez ulaşmaktadırlar (Çizelge 5.102). Kadınların yayım elemanları olan iletişiminin zayıf olması araştırma bölgesinde incelenen işletmelerde kadının üretimde etkin bir rolünün olmadığı bir göstergesi olabilir.

Çizelge 5.102. Araştırma Bölgesinde Kadınların Yayım Elemanları İle Görüşme Sıklığı

	Frekans (Kişi Sayısı)	%
Görüşmüyor	19	67,28
Ayda 1 kez ulaşıyor	15	27,27
Haftada 1 kez ulaşıyor	3	5,45
Toplam	55	100,00

5.15.İncelenen İşletmelerde Gelir ve İşletme Yoksulluk Araştırması

Çalışmada araştırma bölgesinde görüşülen işletmelerin toplam gelirini hesaplamak araştırma için fazla anlam ifade etmemektedir. Bu nedenle toplam gelirden hane halkı birey başına düşen gelir hesaplanılmış ve TÜİK'in yoksulluk sınırı olarak belirlediği 1\$, 2,15\$ ve 4,30\$ değerleri dikkate alınarak yoksulluk oranı hesaplanmıştır. Araştırmanın yürütüldüğü tarihlerde 1\$=1,20 TL olduğu göz önüne alındığında dikkate alınan değerler 1,20 TL, 2,58 TL ve 5,16 TL olarak modifiye edilmiştir. Kişi başı gelirin hesaplanmasında her bir bireyin cinsiyet ve yaşa göre eşdeğerlik ölçeği değeri hesaplanmıştır. FAO'nun farklı demografik grupların minimum kalori ihtiyaçları hesaplanmasına

dayanan ölçeğinde, en yüksek değere sahip olan çalışma yaşındaki erkeğin minimum kalori ihtiyacı esas alınır, diğer grupların hesaplanmasında bu değer kullanılmıştır. α katsayısı ve bağlı olduğu demografik gruplar aşağıda verilmiştir.

Çizelge 5.103. FAO'nun Farklı Demografik Grupların Minimum Kalori İhtiyaçları Hesaplanmasına Dayanan Ölçeği

Küçük çocuk (5 yaş altı)	0.64
Çocuk (5-17)	1.00
Çalışma yaşında erkek (18-39)	1.00
Çalışma yaşında kadın (18-39)	0.84
Emeklilik yaşında erkek (40+)	0.88
Emeklilik yaşında kadın (40+)	0.76

Kaynak:www.fao.org.

FAO eşdeğer kişi (EK)başı gelir yoksulluk çalışmalarında kişi başına düşen gelire göre daha anlamlı sonuçlar vermektedir. Aile içinde her bireyin cinsiyet ve yaşa göre farklı ihtiyaçlarının bulunduğu düşünüldüğünde incelenen işletmeler eşdeğer kişi olarak 3 gruba ayrılmıştır. Araştırma bölgesinde EK sayısı 1-3 arasında olan işletmelerde EK başı gelir 7,10 TL/gün iken bu rakam 4-6 EK arasında olan işletmelerde 4,45 TL/gün, 7 ve üzeri EK arasında olan işletmelerde ise 3,13 TL/gün olarak hesaplanmıştır. Yapılan varyans analizi sonucu EK başı gelirin en yüksek olduğu işletme grubu 1-3 EK'ye sahip olan işletmelerdir. EK başı gelir EK sayısı arttıkça işletmelerde düşmektedir (F:5,229, $p<0,001$) (Çizelge 5.104).

Çizelge 5.104. Araştırma Bölgesinde Eşdeğer Kişi Başı Gelir(TL/gün), Varyans Analizi ve Duncan Gruplandırma

Eşdeğer Kişi (EK)	Ortalama EK Başı Gelir (TL/EK)	İşletme sayısı	Standart Hata
1-3 EK	7,1021a	17	4,66783
4-6 EK	4,4469b	23	2,31276
7 ve Üzeri EK	3,1337b	15	2,53563
Toplam	4,9094	55	3,57526
F Değeri	5,229***		

* Ortalamalar arasındaki fark %90 güven düzeyinde önemli

** Ortalamalar arasındaki fark %95 güven düzeyinde önemli

*** Ortalamalar arasındaki fark %99 güven düzeyinde önemli

Araştırma bölgesinde araştırmanın yürütüldüğü zamanda (2008 yılı Ağustos ayı) alınan veriler ışığında işletmelerde yoksulluğun hesaplanması çalışılmıştır. TÜİK verilerine göre Türkiye'de yoksulluk sınırı olarak 3 farklı değer baz alınmaktadır. TÜİK hesaplamalarında yoksulluk günlük 1\$, 2,15\$ ve 4,30\$ baz alınmaktadır. Araştırmanın yürütüldüğü 2008 yılı Merkez Bankası verilerine göre ortalama dolar kuru 1\$:1,24 TL olarak dikkate alındığında (www.tcmb.gov.tr) yoksulluk sınırı olarak 1,24 TL, 2,67 TL ve 5,33 TL olarak belirlenmiştir. EK gelirin günlük 1,24 TL, 2,67 TL ve 5,33 TL'nin altında kalan işletmeler yoksul, üstündeki işletmeler ise yoksul olmayan işletmeler olarak tanımlanmıştır. Buna göre Çizelge 7.105.'de her yoksulluk sınırının altındaki ve üstündeki işletme sayıları ve ortalama EK başı gelir gösterilmiştir. Yoksulluk sınırı olarak 1,24 TL/gün alındığında işletmelerin %9,09'u, yoksulluk sınırı olarak 2,67 TL/gün alındığında işletmelerin %25,45'i ve yoksulluk sınırı olarak 5,33 TL/gün alındığında işletmelerin %63,64'ü yoksulluk sınırının altında kalmaktadır.

Çizelge 5.105. Araştırma Bölgesinde İşletmelerin Yoksulluk Göstergeleri

Eşdeğer Kişi (EK)	1,24 TL		2,67 TL		5,33 TL	
	İşletme Sayısı (Adet)	Ortalama Gelir (TL)	İşletme Sayısı (Adet)	Ortalama Gelir (TL)	İşletme Sayısı (Adet)	Ortalama Gelir (TL)
Yoksulluk sınırının altındaki işletmeler	5	0,9009	14	1,5297	35	3,0012
Yoksulluk sınırının altındaki işletmeler	50	5,3103	41	6,0635	20	8,2489
Ortalama	55	4,9094	55	4,9094	55	4,9094

5.16. Araştırma Bölgesinin SWOT Analizi

Çalışma alanının mevcut sosyo-ekonomik yapısının tespiti için güçlü ve zayıf yönlerini, gelecekte karşılaşılabilecek fırsat ve tehditleri belirlemek amacıyla “SWOT Analizi” uygulanmıştır.

Yaylacık köyü Konya’ya 65 km, bağlı bulunduğu Seydişehir ilçesine 30 km uzaklıkta olup, 110 hanede 2007 nüfus sayımına göre 586 kişi yaşamaktadır. Etrafı dağlarla çevrili köyün rakımı 1700 m olup, sert bir karasal iklim hüküm sürer. Tarımsal arazi küçük ve parçalı (kişi başı ortalama 16-18 dekar) olduğundan köylünün asıl geçim kaynağı küçükbaş hayvan (koyun- keçi) yetiştiriciliğidir. Köyün başlıca tarım ürünleri arpa, buğday, patates, biber, fasulye, domates salatalık, çeşitli meyvelikler ve çilektir.

Konya İli Yaylacık Köyü Organik Çilek Tarımı Projesi 2006 yılı Mayıs ayında 5 örnek çiftçide 1’er dekar arazide damla sulama, malç (naylon örtü) ve çilek fidesi dikimi ile proje uygulaması deneme mahiyetinde başlatılmıştır. Yine 2006 yılı Haziran ayı sonunda çilek hasatının başlaması, 4,5 ay üretim sezonunun sürmesi, kaliteli ve bol ürün alınarak kolayca pazarlanabilmesi gibi etkenlerden dolayı çilek üretimi denemesi çok başarılı olmuştur. Devamında 2007 yılı için köy genelinde üretim yapmak isteği doğmuş ve yetiştiricilik yapabilecek durumda olan tüm bireylere (hane başına en fazla 1 dekar olmak üzere) çilek fidesi ve malç naylonu dağıtılarak çilek üretimi 2007 Mayıs ayında başlatılmıştır. Tarımla uğraşmayan veya yaşlılık gibi sebeplerle çalışamayacak durumda olup, çilek üretim talebinde bulunmayan kişilere (yaklaşık 25 hane) çilek fidesi verilmemiştir. Kısaca, köyde talepleri doğrultusunda yetiştiricilik yapabilecek her bireye (hane başına 1 kişi) 1 ‘er dekar üretim girdisi ücretsiz sağlanarak, çilek üretimi yapmalarına olanak verilmiştir. Tüm üretilen çilek ve bahçe arazilerindeki ürünlere organik sertifika alınarak, yerinde pazarlaması sağlanmıştır.

Çizelge 5.106’da organik çilek için araştırma bölgesinde SWOT Analizi yapılmıştır. SWOT analizi sonucunda bölge için özetle bölge topraklarının organik üretim için bakir oluşu, kurumsal temelli devlet destekli bir proje ile işe başlanması, bölge halkının yenilikleri benimseme sürecinin kısa oluşu ve iyi bir örgütsel organizasyon bölgenin organik çilek için güçlü yanlarından. Bölge için en önemli sorun pazarlama aşamasında yaşanmakta olup bunun daha da geliştirilmesi, soğuk hava deposu ve paketlenme tesislerinin kurulması ve daha fazla firmanın bölgeye çekilmesi gerekmektedir. Dünyadaki ve iç piyasadaki organik ürünlere olan talep en büyük fırsat olup, tarımsal piyasalardaki fiyat istikrarsızlığı ve rekabet ortamının tam oluşmaması en büyük tehditler olarak görülebilir (Çizelge 5.105)

Çizelge 5.106. Konya İli Seydişehir İlçesi Yaylacık Köyü Organik Çilek SWOT Analizi

GÜÇLÜ YANLAR	ZAYIF YANLAR
<ul style="list-style-type: none">✓ Fazla nüfusu kırdaki tutma ve kırsal kalkınma etkisi✓ Yenilikleri kabullenme isteği✓ Bölgeler arasındaki gelişmişlik farkının azaltılması✓ Verimlilik artışına bağlı olarak gelir ve ücret artışı✓ İyi bir kurumsal iletişim (muhtarlık, kalkınma kooperatifi, tarım il müdürlüğü)	<ul style="list-style-type: none">✓ Çiftçiliğin köylülükle eşleştirilmesi ve düşük eğitim seviyesi, yetersiz örgütlenme✓ İşletme geliri düşük ailelerin fazlalığı✓ Büyük yerleşim birimlerinin (ilçe ve il merkezi) uzak olması✓ Finansman kısıtları✓ Firma sayısının azlığı✓ Köyde paketleme ve soğuk hava deposu tesislerinin bulunmaması
FIRSATLAR	TEHDİTLER
<ul style="list-style-type: none">✓ İhracat potansiyeli yüksek olması✓ Kimyasal gübre ve ilaç uygulanmamış tarım toprağı varlığı✓ Toprak yapısının yaş meyve-sebze üretimine uygun olması, hastalık ve zararlısının fazla olmaması✓ Organik süreçlere yönelik ilgi✓ İhracatçı firmaların ilgisi✓ Köyden kente göçün azaltılması✓ Üreticilerin örgütlenmeye açık olması✓ İş imkanı sağlaması ve işgücünün değerlendirilmesi✓ Ekolojik Tarım Turizmi ve sağlık turizmi fırsatları✓ Tüketici bilincinin gelişmesi ile iç pazarda sağlıklı, kaliteli organik ürünlere talep✓ Dünyada organik ürünlere olan talep artışı✓ Daha yüksek üretici geliri elde edilmesi	<ul style="list-style-type: none">✓ Profesyonel ölçüde pazarlama organizasyonunun olmaması✓ Firma sayısının azlığı nedeni ile rekabet düşüklüğü✓ Tarımsal ürünlerdeki fiyat istikrarsızlığı

5.17. Kadınların İşletme İçi Etkinliğini Ölçmek İçin Kullanılan Ekonometrik Model

Çalışmanın bir diğer aşaması olan araştırma bölgesi olarak belirlenen Seydişehir ilçesi Yaylacık köyünde anket yolu ile görüşülen kadınların etkinliklerinin belirlenmesi ile ilgili model oluşturmaktır. Etkinlik denilince, işletmenin nerede olduğunu görmesini olanaklı kılan eldeki girdilerden ne denli iyi biçimde çıktı üretileceğini göstermesi yanında, mevcut kapasitenin kullanılma değerine ilişkin bir gösterge temin eden kavram akla gelmektedir. Etkinliğin artırılması, işletme çıktılarının olanaklı olan tüm yollardan (ekonomik, sosyal, teknolojik v.b.) en yüksek düzeye çıkarılmasını amaçlar. Çıktıların ekonomik ve teknolojik yollardan en yüksek düzeye ulaştırılması etkinlik kadar verimliliği de artırır. Çalışmanın ana amaçlarından biri araştırma bölgesinde kadınların ekonomik etkinliğinin belirlenmesidir. Kadınların ekonomik etkinliğinin belirlenmesinde şu varsayım dikkate alınmıştır. Kadınların üretim ve sosyal faaliyetlerindeki değişme ile işletmedeki Eşdeğer Kişi (EK) başına düşen gelir üzerinde oluşan değişiklikler farklıdır. Bu nedenle çalışmada etkinlik ile ilgili olarak, işletmelerin bir önceki başlıkta ele alınan TÜİK'in yoksulluk sınırı ilgili baz alınan değerlere göre yoksulluk sınırının altında kalma durumları kadınların yapmış oldukları faaliyetlerin etkisi ile ölçülmeye çalışılmıştır. Çizelge 7.107'de ele alınan değişkenler ve model sonuçları verilmiştir.

Kullanılan Binary Logistic Regresyon sonucu Y bağımlı değişkeni, işletmenin yoksulluk sınırı olarak hesaplanan 2,67 TL/EK altında veya üstünde olma durumu olarak belirlenmiştir. Buna göre ele alınan bağımsız değişkenlerden Atıl Kadın İş Gücünün Toplam Atıl İşgücü İçindeki Oranı (%) ve Toplam Arazi Büyüklüğü (Da) %95 güven sınırında önemli iken Tarımsal Gelirin Toplam Gelir İçindeki Payı (%) ve Kadınların Yayım Elemanı İle Görüşme Durumları %90 güven sınırında önemli değişkenler olarak hesaplanmıştır (Çizelge 5.107).

Model incelendiğinde atıl kadın işgücünün fazla oluşunun işletmelerin yoksulluğunu arttırıcı bir özelliği olduğu, atıl kadın işgücü fazla olan işletmelerin az olan işletmelere göre yoksulluk sınırının altında kalma olasılıklarının 0,917 kat daha fazla olduğu belirlenmiştir (Çizelge 5.107).

Toplam arazi büyüklüğünün fazla oluşu işletmelerin yoksulluk sınırının üstüne çıkmalarını olumlu yönde etkilerken, işletme arazisi fazla olan işletmelerin az olan işletmelere göre yoksulluk sınırının altında kalma olasılıkları 1,650 kat daha düşüktür (Çizelge 5.107).

Bir diğer önemli değişken ise işletmelerin tarımsal gelirlerinin toplam gelir içindeki paylarıdır. Model incelendiğinde tarımsal geliri tarım dışı gelirinden fazla olan işletmelerin yoksulluk sınırının altında kalma olasılığı diğer işletmelere göre 0,922 kat daha fazladır. Buda ele alınan yıla veya genel özelliğe bağlı olarak tarımsal gelire bağlı işletmelerde yoksulluk riskinin daha fazla olduğunu göstermektedir (Çizelge 5.107).

Ele alınan diğer değişken ise kadınların yayım elemanları ile görüşme durumudur. Model incelendiğinde yayım elemanları ile görüşen kadınların bulunduğu işletmelerin yoksulluk riskinin diğer işletmeler göre 7,434 kat daha az olduğu hesaplanmıştır. Bu da yayım elemanlarının kadınlar yolu ile bölgeye büyük bir katkı yaptığının göstergesidir (Çizelge 5.107).

Modele alınan ve p olasılık değeri 0,10'un altında kalan kadınların faaliyetlerinin işletmelerin yoksulluk sınırının altında ve üstünde kalma olasılıklarını en az %90 güven sınırında etkileyebilecek kadar önemli bulunmamıştır. Bu faktörler arasında kadınların karar alma süreçlerine katılımı önemli faktörlerdendir. Kadınların karar alma sürecine katılımı 3 faktörle ölçülmeye çalışılmıştır. Bunlar, parasal konularda katılım, parasal olmayan konularda katılım ve karşılıklı fikir alışverişidir. Bu faktörlerin istatistiki olarak önemli olmaması, araştırma bölgesindeki kadınların karar alma süreçlerine zaten yoğun olarak katılıyor olmasından ileri gelebilir. Yani karar alma süreçlerine katılmayan kadın sayısının az oluşu farklılığı belirlemede yetersiz kalmanın en önemli nedeni olabilir. Çizelge 5.46 (%84 kadın kararlara katılıyor) ve Çizelge 5.47 (%85 kadın kararlara katılıyor) incelendiğinde bu durumun açıkça doğruluğunu göstermektedir. Aynı durum kadınların bir tarımsal örgüte üye olma durumları için de geçerlidir. Bölgede kadınların bir örgüte üye olma durumlarının az oluşu farklılığın belirlenmesini engellemiş olabilir (Çizelge 5.107).

Bunun dışında istatistiki olarak önemli bulunmayan diğer faktörler ise görüşülen kadınların eğitim durumları ve görsel ve duyuşal medyayı takip etme (TV seyretme ve radyo dinleme) durumlarıdır (Çizelge 5.107).

Çizelge 5.107. Kadınların Aile İçi Geliri Arttırmadaki Rollerini Gösteren Binary Logistic Regresyon Analizi Değişkenleri ve Sonuçları

Değişkenler	Katsayılar	Standart hatalar	Wald	df	P Olasılık Değeri	Exp(B)
Herhangi Bir Tarımsal Örgüte Üye Olma Durumu Üye Değil: 0 Üye:1	-,774	1,660	0,217	1	0,64	0,461
Parasal Olmayan Konularda Karar Vericiler Kararlara Kadın Katılmıyor:0 Kararlara Kadın Katılıyor:1	0,096	1,655	0,003	1	0,95	1,101
Parasal Olmayan Konularda Karar Vericiler Kararlara Kadın Katılmıyor:0 Kararlara Kadın Katılıyor:1	-1,848	1,757	1,106	1	0,29	0,157
Eşi ile Fikir Alışveriş Yapma Durumu Fikir Alışverişi Yapmıyor:0 Fikir Alışverişi Yapıyor:1	3,077	2,070	2,210	1	0,13	21,694
Atıl Kadın İş Gücünün Toplam Atıl İşgücü İçindeki Oranı (%)	-0,087	0,041	4,600	1	0,03**	0,917
Toplam Arazi Büyüklüğü (Da)	0,501	0,264	3,589	1	0,05**	1,650
Tarımsal Gelirin Toplam gelir İçindeki Payı (%)	-0,081	0,044	3,354	1	0,06***	0,922
Kadınların Üretime Ayırdıkları Zamanın Toplam Zaman İçindeki oranı (%)	0,025	0,030	0,707	1	0,40	1,026
Kadınların yayım Elemanı İle Görüşme Durumları Görüşmüyor:0 Görüşüyor:1	2,006	1,242	2,608	1	0,10***	7,434
Görüşülen Kadınların Eğitim durumu Okuma yazma yok:0 Okuma Yazma Var:1	-2,112	1,791	1,389	1	0,24	0,121
Kadınların TV Seyretme Durumları Seyretmiyor:0 Seyrediyor:1	-2,221	1,553	2,046	1	0,15	0,109
Kadınların Radyo Dinleme Durumları Dinlemiyor:0 Dinliyor:1	0,562	1,635	0,118	1	0,73	1,755
Sabit	10,650	5,589	3,631	1	0,05**	42188,081

*%99 Güven Sınırında Önemli
**%95 Güven Sınırında Önemli
***%90 Güven Sınırında Önemli

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

2006 yılında organik çilek üretimi projesinin uygulandığı Konya ili Seydişehir ilçesi Yaylacık Köyü'nde bir tarımsal kalkınma hamlesinin başladığı söylenebilir. Tabii bu kalkınma süreci içinde her zamanki gibi en önemli aktörlerden biri kadındır. Nasıl ki kadın olmadan bir kalkınma süreci düşünülemez bu nedenle bu çalışma ile kadının bahçe tarımındaki rolü ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Yapılan araştırma sonucu ulaşılan bulgular arasında en önemlileri şu şekilde özetlenebilir. Ele alınan işletmelerin kullandıkları arazilerin mülkiyet durumları incelendiğinde ise mülk arazinin yoğunlukta olduğu ve arazi mülkiyet durumunun arazi büyüklük gruplarına göre değişmediği belirlenmiştir. Araştırma bölgesinde genel ortalama itibari ile yonca, buğday, arpa, patates, çavdar, çilek ve fasulyenin yaygın olarak üretiminin yapılmaktadır. Son beş yıl içinde üretim deseninde meydana gelen değişiklikler incelendiğinde üretim deseninde en büyük değişikliğin çilek üretim alanındaki artış olduğu saptanmıştır.

Bölgede 2005 yılından sonra yayılmaya başlayan organik çilek üretimi şu anda bölgenin ana geçim kaynaklarından biri olmuştur. Görüşülen işletmelerin organik çilek üretimine dahil olmalarını etkileyen etmenler içerisinde en önemli unsurun Tarım İl/İlçe Müdürlükleri olduğu bunu üreticilerin ürünü kazançlı bir ürün olarak görmelerinin takip ettiği belirlenmiştir.

İşletmelerin organik çilek yetiştiriciliğini kabullenme seviyelerinin işletme büyüklüğüne göre değiştiği ve küçük işletmelerin organik çilek üretimini büyük işletmelere göre daha çabuk benimsedikleri belirlenmiştir.

Araştırma bölgesinde aile içi ve aile dışı karar vericilerin belirlenmesi, politika yapıcıların ve uygulayıcıların hedef kitlenin belirlenmesi çalışmalarında yardımcı olacaktır. Çünkü hedef kitlenin yanlış belirlenmesi araştırmacının ilk anda fark edemeyeceği ve çalışmanın geleceğini büyük ölçüde olumsuz etkileyebilecek sorunlara yol açabilmekte, yapılan çalışmanın etkinliğini düşürebilmektedir. Bu bağlamda incelenen işletmelerde aile içinde gelirin harcanması konusunda üstünlüğün erkekte olduğu fakat kadının da bu karar mekanizmasında azımsanmayacak bir role sahip olduğu saptanmıştır. Çocukların yetiştirilmesi, evlendirilmesi, eşya alımı, bitkisel ve hayvansal üretim konusunda karar vericiler incelendiğinde çoğunlukla kararın kadın erkek birlikte verildiği, diğer aile fertlerinin de kararlara katılımının olduğu belirlenmiştir.

Araştırma bölgesinde incelenen işletmelerde kadınların hem aile hayatına hem de aile dışı faaliyetlere katılımında en önemli unsurlardan biri örgütsel hareketlerdir. Karar vericiler arasında önemli bir role sahip olan kadının örgütsel hareketi aynı zamanda işletmelerin etkinliğinin artmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle incelenen işletmelerde kadınların örgütsel hareketlerinin olup olmadığı incelenmiş fakat işletmeler ortalamasında kadınların sadece %12,73'ünün bir kuruluşa üye oldukları belirlenmiştir.

Araştırma bölgesinde kadınların üye oldukları kuruluşlar ise sırası ile Köy kalkınma kooperatifi, Sulama Kooperatifi ve Ziraat Odası'dır. Organik çilek üretiminin köyde yaygınlaştığı ve bu üretimde kadının söz sahibi olduğu düşünülürse, kadınlar arasında ürün işleme veya pazarlama konularında yeni örgütsel hareketlerin oluşturulması, kadınların daha etkin olmaları için bir fırsat olabilir.

İncelenen diğer bir konu ise kadınların kendi eğitim seviyelerini daha da ileri bir seviyede olmayı isteme durumları yani eğitim seviyeleri ile ilgili farkındalıktır. Yapılan analizler sonucu görüşülen işletmelerdeki kadınların ortalama %80,00'i daha ileri bir eğitim seviyesine sahip olmak istediklerini belirtmişlerdir. Kadınların daha ileri bir eğitim alamama nedenlerinin başında geleneklerin geldiği görülmektedir. Özellikle kız çocuklarının önceden okula gönderilmek istenmemesi bu bölgede göze çarpan en önemli sorunlardandır.

Kadınların teknoloji kullanma düzeyleri ile ilgili yapılan analizlerde araştırma bölgesinde incelenen işletmelerde kadınların sadece TV seyretme alışkanlıkları olduğu, bunun yanında radyo dinleme, cep telefonu kullanma, internet kullanma, kitap, gazete vb. okuma gibi alışkanlıklarının bulunmadığı söylenebilir. Bölgede tarım ile ilgili yapılacak yayım faaliyetlerinde medya ve bilişim teknolojilerinin kullanımı kadınlara ulaşmada yeterli bir araç olarak görülmemektedir. TV programları ile kadınlara

ulaşmak belki mümkün gibi görülse de kadınların tarım programlarına ilgisiz oluşu bu seçeneği de boşa çıkarmaktadır. Araştırma alanında kadınlara ulaşmada ilk aşamada teknolojik faaliyetlerden daha çok yüz yüze görüşmeler etkili olabilmektedir. Bu nedenle yayım uzmanları ve hatta tarım danışmanlarının kadınlara ulaşmada önemli bir rol üstlenmeleri gerekmektedir.

Araştırma bölgesinde incelenen işletmelerde kadınların teknoloji kullanım düzeyleri kadar girişimcilik düzeyleri de önemlidir. Bölgede organik çilek üretiminde, mevcut potansiyelin ilerletilmesi ve yeni kaynakların oluşturulmasında kadın girişimciliği önem taşımaktadır. Girişimcilik faaliyetlerinde finansal kaynak önemli bir unsurdur. Bu nedenle incelenen işletmelerde kadınların kredi kullanma durumları incelenmiş ve görüşülen hiçbir kadının kredi kullanmadığı belirlenmiştir.

Yapılan Lojistik Regresyon Analizi sonucu, atıl kadın işgücünün fazla oluşunun işletmelerin yoksulluğunu arttırıcı bir özelliği olduğu, atıl kadın işgücü fazla olan işletmelerin az olan işletmelere göre yoksulluk sınırının altında kalma olasılıklarının 0,917 kat daha fazla olduğu belirlenmiştir. Ayrıca yayım elemanları ile görüşen kadınların bulunduğu işletmelerin yoksulluk riskinin diğer işletmeler göre 7,434 kat daha az olduğu hesaplanmıştır. SWOT Analizi sonucunda ise bölgenin en güçlü yanının halkın yenilikleri benimseme isteğinin fazla oluşu ve kurumlar arası iyi bir iletişim ağının oluşu, en zayıf yanının ise finansman kısıtlılığı ve ürün pazarında rekabetin tam oluşmaması belirlenmiştir.

Bu sonuçlar ışığı altında araştırma bölgesinde organik çilek yetiştiriciliğinin bölgenin gelir seviyesinin yükselmesinde önemli bir adım olduğu görülebilir. Kadınların aktif oldukları işletmelerde gelirin yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte bölgede gelir artışı için yayım elemanlarının kadınlarla daha fazla diyalog kurması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Çilek yetiştiricilik faaliyetinin işgücü isteğinin diğer hububat gibi ürünlere kıyasla fazla oluşu bölgede yeni istihdam olanakları sağladığı söylenebilir. Özellikle atıl işgücünün değerlendirilmesi konusunda önemli bir fırsat yakalanmıştır. Fakat bölgenin geleceği için işgücünün değerlendirilmesi kadar emeğin karşılığının alınması önemlidir. Bu nedenle bölgenin organik çileğine karşı talep artışı sağlanmalı ve talep artışı için daha fazla sayıda firmanın pazara girişi sağlanmalıdır.

Tarımsal kalkınma projelerinde tek hedefin gelir arttırma olmadığı düşünüldüğünde çalışmaların sosyal boyutu hiçbir zaman göz ardı edilmemelidir. Bölgede organik çilek üretiminin başlaması kadınların iş yükünü arttırdığı muhakkaktır. Bu iş yükü artışının sosyal sıkıntılar doğurmaması gerekmektedir. Çalışmada görüşülen kadınların yaklaşık %38 gibi büyük bir kısmının köy dışında yaşamak istemesi ve köy dışında yaşamak isteyenlerin %62'sinin köy hayatının sosyal açıdan zor olduğunu söylemesi yapılacak çalışmaların sosyal boyutlarının incelenmesi gerektiğinin göstergesidir.

KAYNAKÇA

Anonim, 1998, Cumhuriyet'in 75. Yılında Türkiye'de Kadının Durumu. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, TAKAV Matbaacılık Yayıncılık A.Ş., Ankara.

Anonim, 1999, Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçları, Ekim 1998. T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara..

Anonim, 2002, Frauen in der Landwirtschaft, www.europa.eu.int.

Anonim 2007/a, <http://www.fao.org>

Anonim 2007/b, <http://www.awia.org.au>

Anonim 2007/c, <http://www.rural-womens-day.org>

Akar, N., 1993, Türkiye'de Kadın Girişimciliğın Desteklenmesi Konusunda Politikalar. Türkiye'de Kadın Girişimcilik. Türkiye Esnaf-Sanatkar ve Küçük Sanayi Araştırma Enstitüsü TES-AR TES-AR Yayınları No:7. Ankara.

Atay M., Yıldız C., 2004, “Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kadınının Toplumsal Statüsü”, Dicle Üniversitesi Elektronik Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Diyarbakır.

Barthelemy, P.A., 2003, Entwicklung der Beschaeftigungssituation in der Landwirtschaft, www.europa.eu.int.

Berik, G. 1990, Türkiye'de Kırsal Kesimde Halı Dokumacılığı ve Kadının Ezilmişliği Karşılaştırmalı Bir Tartışma (ed: Ş. Tekeli) Kadın Bakış Açısından: 1980'ler Türkiye'sinde Kadın, İletişim, İstanbul.

Ertürk Y., 1987, Erzurum Bölgesinde Kadının Tarımsal Üretime Katılımı Konusunda Bir Araştırma. Kadının Tarımsal Üretime Katılımı Sempozyumu, 28-29 Eylül 1987, (Tarım Orman ve Köyşleri Bakanlığı, Erzurum Valiliği, FAO), Erzurum.

Ertürk Y., 1992. Türkiye'de Sosyo-Ekonomik Gelişme ve Kırsal Kadının Konumu. Kadın ve Sosyo-Ekonomik Gelişme Konferansı, 20-21 Mayıs 1991, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayını, Başbakanlık Basımevi, Ankara.

Fremont J. M., 2001, Frauen in der europaeischen Landwirtschaft, Statistik kurz gefasst, Landwirtschaft und Fischerei, Thema 5- 7/2001, Eurostat.

Gün S., ve Gülçubuk B. 1995, Kırsal Kesimin Gizli Gücü: Üretici Kadınlarımız. Mülkiyeliler Birliği Dergisi,19(182):32-39.

Gürlek B.T., 2002, “Swot Analizi”, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu, Gebze.

Hablemitoğlu, Ş., 1996, Kırsal Ailede Kadının İş Modelleri ve Kararlara Katılımı. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi (Basılmamış), Ankara.

Hasipek, S., Aktaş, N., Bayraktar, M., Salman, M., Bayındıroğlu, A.ve Çetinsoy, S. 1995, Kırsal Kesimdeki Kadının Eğitimi. Türkiye Ziraat Mühendisliği IV. Teknik Kongresi, T.C. Ziraat Bankası Kültür Yayınları No: 26, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Tarım Haftası'95 Kongre, 9-13 Ocak, Ankara.

Kesici T., Kocabaş Z.,1998, “Biyostatistik”, Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Yayın No: 79, Ankara.

Keskin G., 2004, Avrupa Birliği'nde Tarımda Kadının Yeri, TEAE Bakış, Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü Yayını, Ankara.

Lineras D., 2003, Frauen und Maenner in der Landwirtschaft – Ein statistischer Blick auf die Familienarbeitskraefte -, Statistik kurz gefasst, Landwirtschaft und Fischerei, Thema 5- 4/2003, Eurostat.

Nazik, M.H. ve Gönen, E.1993. Kadınların Mevsimlik Tarım İşlerinde Çalışmalarının Ailenin Ekonomik Durumu ve Yaşam Biçimine Etkisi. A.Ü. Ziraat Fakültesi Yayınları: 1309, Bilimsel Araştırma ve İncelemeler: 722, A.Ü. Ziraat Fakültesi Halkla İlişkiler ve Yayın Ünitesi, Ankara.

Özdamar K., 2004. Paket Programlarla İstatistiksel Veri Analizi, Kaan Kitabevi, Eskişehir.

Rodda A. 1991. Women and the Environment. Zed Books Ltd., London

Sarptürk İ., 1990. Adana ili Kır Toplum Yapısı İçinde Kadının Yeri. Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış) Adana.

Sirman N., 1991. Gelişme Sürecinde Kırsal Kesim Kadını, Yaklaşımlar ve Sorunlar. Kırsal Kesimde Kadının Statüsü: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. ILO-TKV Danışma Toplantısı Raporları, Aralık 1990, Ankara, s:16-29.

Yıldırak, N., 1992. Köy Kadınlarının Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Konumları. Friedrich Ebert Vakfı, İstanbul.

Yıldırak, N., Gülçubuk,B., Gün, S., Olhan, E., Kılıç, M., 2003. Türkiye’de Gezici ve Geçici Kadın Tarım İşçilerinin Çalışma ve Yasam Kosulları ve Sorunları, Tarım-İş Türkiye Orman-Topraksu-Tarım Sanayi İşçileri Sendikası Yayın No: 2003/4, Ankara.

FAOSTAT 2009, <http://www.faostat.fao.org>

<http://www.faostat.fao.org>

<http://www.tarim.gov.tr>

<http://www.tuik.org.tr>

<http://www.tcmb.gov.tr>

<http://www.igeme.org.tr>

<http://www.cma.de>

Konya İl Tarım Müdürlüğü,

Seydişehir İlçe Tarım Müdürlüğü

Konya İl Özel İdaresi

Yaylacık Köyü Muhtarlığı

SPSS 15.0, Statistical Package for the Social Sciences